

Cambridge
Greek and Latin Texts.

Cantabrigiae:
TYPIS ACADEMICIS.

Juvenalis, Decimus Junius

DECII JUNII JUVENALIS

ET

A. PERSII FLACCI

SATIRAE

EX RECENSIONE

A. J. MACLEANE, A.M.

CANTABRIGIAE, DEIGHTON, BELL ET SOC:
LONDINI, WHITTAKER ET SOC: G. BELL ET FILII.
MD.CCC.XC.

D. JUNII JUVENALIS SATIRARUM

LIBER I.

I.

SEMPER ego auditor tantum? nunquamne reponam,
Vexatus toties rauci Theseide Codri?
Impune ergo mihi recitaverit ille togatas,
Hic elegos? impune diem consumserit ingens
Telephus, aut summi plena jam margine libri
Scriptus et in tergo, nec dum finitus, Orestes?
Nota magis nulli domus est sua quam mihi lucus
Martis, et Aeoliis vicinum rupibus antrum
Vulcani. Quid agant Venti, quas torqueat umbras
Aeacus, unde alius furtivae devehat aurum
Pelliculae, quantas jaculetur Monychus ornos,
Frontonis platani convulsaque marmora clamant
Semper et assiduo ruptae lectore columnae.
Expectes eadem a summo minimoque poeta.
Et nos ergo manum ferulae subduximus, et nos
Consilium dedimus Sullae privatus ut altum
Dormiret. Stulta est clementia, quum tot ubique
Vatibus occurras, periturae parcere chartae.
  Cur tamen hoc potius libeat decurrere campo
Per quem magnus equos Auruncae flexit alumnus,
Si vacat et placidi rationem admittitis, edam.
Quum tener uxorem ducat spado; Maevia Tuscum
Figat aprum et nuda teneat venabula mamma;
Patricios omnes opibus quum provocet unus,
Quo tondente gravis juveni mihi barba sonabat;
Quum pars Niliacae plebis, quum verna Canopi
Crispinus, Tyrias humero revocante lacernas,
Ventilet aestivum digitis sudantibus aurum,
Nec sufferre queat majoris pondera gemmae:
Difficile est satiram non scribere. Nam quis iniquae

Tam patiens Urbis, tam ferreus, ut teneat se,
Causidici nova quum veniat lectica Mathonis
Plena ipso; post hunc magni delator amici,
Et cito rapturus de nobilitate comesa
Quod superest: quem Massa timet, quem munere palpat
Carus et a trepido Thymele summissa Latino;
Quum te summoveant qui testamenta merentur
Noctibus, in caelum quos evehit optima summi
Nunc via processus, vetulae vesica beatae?
Unciolam Proculeius habet, sed Gillo deuncem,
Partes quisque suas ad mensuram inguinis heres.
Accipiat sane mercedem sanguinis, et sic
Palleat ut nudis pressit qui calcibus anguem,
Aut Lugdunensem rhetor dicturus ad aram.
Quid referam quanta siccum jecur ardeat ira,
Quum populum gregibus comitum premit hic spoliator
Pupilli prostantis? Et hic damnatus inani
Judicio (quid enim salvis infamia nummis?)
Exsul ab octava Marius bibit et fruitur dis
Iratis; at tu, victrix provincia, ploras.
Haec ego non credam Venusina digna lucerna?
Haec ego non agitem? Sed quis magis Heracleas
Aut Diomedeas aut mugitum Labyrinthi
Et mare percussum puero fabrumque volantem,
Quum leno accipiat moechi bona, (si capiendi
Jus nullum uxori,) doctus spectare lacunar,
Doctus et ad calicem vigilanti stertere naso?
Quum fas esse putet curam spectare cohortis
Qui bona donavit praesepibus, et caret omni
Majorum censu dum pervolat axe citato
Flaminiam puer? Automedon nam lora tenebat
Ipse lacernatae quum se jactaret amicae.
Nonne libet medio ceras implere capaces
Quadrivio, quum jam sexta cervice feratur,
Hinc atque inde patens ac nuda paene cathedra
Et multum referens de Maecenate supino,
Signator falso, qui se lautum atque beatum
Exiguis tabulis et gemma fecerat uda?
Occurrit matrona potens, quae molle Calenum
Porrectura viro miscet sitiente rubetam,

Instituitque rudes melior Locusta propinquas
Per famam et populum nigros efferre maritos.
Aude aliquid brevibus Gyaris et carcere dignum,
Si vis esse aliquis: Probitas laudatur et alget.
Criminibus debent hortos, praetoria, mensas,
Argentum vetus et stantem extra pocula caprum.
Quem patitur dormire nurus corruptor avarae,
Quem sponsae turpes et praetextatus adulter?
Si natura negat, facit indignatio versum,
Qualemcunque potest: quales ego vel Cluvienus.
Ex quo Deucalion, nimbis tollentibus aequor,
Navigio montem ascendit sortesque poposcit,
Paullatimque anima caluerunt mollia saxa,
Et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas,
Quidquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas,
Gaudia, discursus, nostri est farrago libelli.
Et quando uberior vitiorum copia? quando
Major avaritiae patuit sinus? alea quando
Hos animos? Neque enim loculis comitantibus itur
Ad casum tabulae, posita sed luditur arca.
Proelia quanta illic dispensatore videbis
Armigero! Simplexne furor sestertia centum
Perdere et horrenti tunicam non reddere servo?
Quis totidem erexit villas, quis fercula septem
Secreto coenavit avus? Nunc sportula primo
Limine parva sedet, turbae rapienda togatae.
Ille tamen faciem prius inspicit et trepidat, ne
Suppositus venias ac falso nomine poscas.
Agnitus accipies; jubet a praecone vocari
Ipsos Trojugenas, nam vexant limen et ipsi
Nobiscum. Da Praetori, da deinde Tribuno.
Sed libertinus prior est. "Prior," inquit, "ego adsum:
Cur timeam dubitemve locum defendere, quamvis
Natus ad Euphraten, molles quod in aure fenestrae
Arguerint licet ipse negem: sed quinque tabernae
Quadringenta parant. Quid confert purpura major
Optandum, si Laurenti custodit in agro
Conductas Corvinus oves? ego possideo plus
Pallante et Licinis." Exspectent ergo Tribuni;
Vincant divitiae, sacro nec cedat honori

Nuper in hanc urbem pedibus qui venerat albis;
Quandoquidem inter nos sanctissima divitiarum
Majestas: etsi funesta Pecunia templo
Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,
Ut colitur Pax atque Fides, Victoria, Virtus,
Quaeque salutato crepitat Concordia nido.
Sed quum summus honor finito computet anno,
Sportula quid referat, quantum rationibus addat,
Quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc est
Et panis fumusque domi? Densissima centum
Quadrantes lectica petit, sequiturque maritum
Languida vel praegnans et circumducitur uxor.
Hic petit absenti, nota jam callidus arte,
Ostendens vacuam et clausam pro conjuge sellam.
"Galla mea est," inquit; "citius dimitte; moraris."
"Profer, Galla, caput." "Noli vexare, quiescit."
Ipse dies pulcro distinguitur ordine rerum:
Sportula, deinde forum, jurisque peritus Apollo
Atque triumphales, inter quas ausus habere
Nescio quis titulos Aegyptius atque Arabarches,
Cujus ad effigiem non tantum meiere fas est.
Vestibulis abeunt veteres lassique clientes
Votaque deponunt: quanquam longissima coenae
Spes homini: caulis miseris atque ignis emendus.
Optima silvarum interea pelagique vorabit
Rex horum, vacuisque toris tantum ipse jacebit.
Nam de tot pulcris et latis orbibus et tam
Antiquis una comedunt patrimonia mensa.
Nullus jam parasitus erit: sed quis ferat istas
Luxuriae sordes? Quanta est gula quae sibi totos
Ponit apros, animal propter convivia natum!
Poena tamen praesens, quum tu deponis amictus
Turgidus et crudum pavonem in balnea portas.
Hinc subitae mortes atque intestata senectus.
It nova nec tristis per cunctas fabula coenas,
Ducitur iratis plaudendum funus amicis.

Nil erit ulterius quod nostris moribus addat
Posteritas; eadem cupient facientque minores;
Omne in praecipiti vitium stetit. Utere velis,
Totos pande sinus. Dicas hic forsitan, Unde

Ingenium par materiae? unde illa priorum
Scribendi quodcunque animo flagrante liberet
Simplicitas, cujus non audeo dicere nomen?
Quid refert dictis ignoscat Mucius an non?
Pone Tigellinum: taeda lucebis in illa
Qua stantes ardent qui fixo gutture fumant,
Et latum media sulcum deducis arena.
Qui dedit ergo tribus patruis aconita vehatur
Pensilibus plumis, atque illinc despiciat nos?
Quum veniet contra digito compesce labellum:
Accusator erit qui verbum dixerit, Hic est.
Securus licet Aeneam Rutulumque ferocem
Committas: nulli gravis est percussus Achilles,
Aut multum quaesitus Hylas urnamque secutus.
Ense velut stricto quoties Lucilius ardens
Infremuit, rubet auditor cui frigida mens est
Criminibus, tacita sudant praecordia culpa.
Inde irae et lacrimae. Tecum prius ergo voluta
Haec animo ante tubas: galeatum sero duelli
Poenitet.—Experiar quid concedatur in illos
Quorum Flaminia tegitur cinis atque Latina.

SATIRA II.

Ultra Sauromatas fugere hinc libet et glacialem
Oceanum, quoties aliquid de moribus audent
Qui Curios simulant et Bacchanalia vivunt;
Indocti primum, quanquam plena omnia gypso
Chrysippi invenies. Nam perfectissimus horum est
Si quis Aristotelem similem vel Pittacon emit,
Et jubet archetypos pluteum servare Cleanthas.
Frontis nulla fides. Quis enim non vicus abundat
Tristibus obscoenis? Castigas turpia quum sis
Inter Socraticos notissima fossa cinaedos!
Hispida membra quidem et durae per brachia setae
Promittunt atrocem animum: sed podice levi
Caeduntur tumidae medico ridente mariscae.
Rarus sermo illis et magna libido tacendi

Atque supercilio brevior coma. Verius ergo
Et magis ingenue Peribomius: hunc ego fatis
Imputo, qui vultu morbum incessuque fatetur:
Horum simplicitas miserabilis; his furor ipse
Dat veniam. Sed pejores qui talia verbis
Herculis invadunt et de virtute locuti
Clunem agitant. "Ergo te ceventem, Sexte, verebor?"
Infamis Varillus ait: "quo deterior te?"
Loripidem rectus derideat, Aethiopem albus.
Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?
Quis caelum terris non misceat et mare caelo
Si fur displiceat Verri, homicida Miloni,
Clodius accuset moechos, Catilina Cethegum,
In tabulam Sullae si dicant discipuli tres?
Qualis erat nuper tragico pollutus adulter
Concubitu: qui tunc leges revocabat amaras
Omnibus atque ipsis Veneri Martique timendas,
Quum tot abortivis fecundam Julia vulvam
Solveret et patruo similes effunderet offas.
Nonne igitur jure ac merito vitia ultima fictos
Contemnunt Scauros et castigata remordent?
Non tulit ex illis torvum Lauronia quendam
Clamantem toties: "Ubi nunc lex Julia? dormis?"
Ad quem subridens: "Felicia tempora quae te
Moribus opponunt! Habeat jam Roma pudorem:
Tertius e caelo cecidit Cato. Sed tamen unde
Haec emis hirsuto spirant opobalsama collo
Quae tibi? Ne pudeat dominum monstrare tabernae.
Quod si vexantur leges ac jura, citari
Ante omnes debet Scantinia. Respice primum
Et scrutare viros; faciunt hi plura: sed illos
Defendit numerus junctaeque umbone phalanges.
Magna inter molles concordia. Non erit ullum
Exemplum in nostro tam detestabile sexu.
Tedia non lambit Cluviam, nec Flora Catullam:
Hispo subit juvenes et morbo pallet utroque.
Numquid nos agimus causas? civilia jura
Novimus? aut ullo strepitu fora vestra movemus?
Luctantur paucae, comedunt coliphia paucae:
Vos lanam trahitis calathisque peracta refertis

Vellera: vos tenui praegnantem stamine fusum
Penèlope melius, levius torquetis Arachne,
Horrida quale facit residens in codice pellex.
Notum est cur solo tabulas impleverit Hister
Liberto, dederit vivus cur multa puellae.
Dives erit magno quae dormit tertia lecto.
Tu nube atque tace: donant arcana cylindros.
De nobis post haec tristis sententia fertur.
Dat veniam corvis, vexat censura columbas."
Fugerunt trepidi vera ac manifesta canentem
Stoicidae. Quid enim falsi Lauronia? Sed quid
Non facient alii quum tu multicia sumas,
Cretice, et hanc vestem populo mirante perores
In Proculas et Pollitas? Est moecha Fabulla;
Damnetur si vis etiam Carfinia: talem
Non sumet damnata togam. "Sed Julius ardet,
Aestuo." Nudus agas; minus est insania turpis.
En habitum quo te leges ac jura ferentem
Vulneribus crudis populus modo victor et illud
Montanum positis audiret vulgus aratris!
Quid non proclames in corpore judicis ista
Si videas? Quaero an deceant multicia testem?
Acer et indomitus libertatisque magister,
Cretice, pelluces! Dedit hanc contagio labem
Et dabit in plures: sicut grex totus in agris
Unius scabie cadit et porrigine porci,
Uvaque contacta livorem ducit ab uva.
Foedius hoc aliquid quandoque audebis amictu.
Nemo repente venit turpissimus: accipient te
Paullatim qui longa domi redimicula sumunt
Frontibus, et toto posuere monilia collo,
Atque Bonam tenerae placant abdomine porcae
Et magno cratere Deam; sed more sinistro
Exagitata procul non intrat femina limen:
Solis ara Deae maribus patet. Ite profanae!
Clamatur: nullo gemit hic tibicina cornu.
Talia secreta coluerunt orgia taeda
Cecropiam soliti Baptae lassare Cotytto.
Ille supercilium madida fuligine tactum
Obliqua producit acu pingitque trementes

Attollens oculos: vitreo bibit ille Priapo,
Reticulumque comis auratum ingentibus implet,
Caerulea indutus scutulata aut galbina rasa,
Et per Junonem domini jurante ministro.
Ille tenet speculum, pathici gestamen Othonis,
Actoris Aurunci spolium, quo se ille videbat
Armatum quum jam tolli vexilla juberet.
Res memoranda novis annalibus atque recenti
Historia, speculum civilis sarcina belli.
Nimirum summi ducis est occidere Galbam,
Et curare cutem: summi constantia civis
Bebriaci campo spolium affectare Palati,
Et pressum in facie digitis extendere panem:
Quod nec in Assyrio pharetrata Semiramis orbe,
Moesta nec Actiaca fecit Cleopatra carina.
Hic nullus verbis pudor aut reverentia mensae;
Hic turpis Cybeles et fracta voce loquendi
Libertas et crine senex fanaticus albo
Sacrorum antistes, rarum ac memorabile magni
Gutturis exemplum conducendusque magister.
Quid tamen exspectant Phrygio quos tempus erat jam
More supervacuam cultris abrumpere carnem?
Quadringenta dedit Gracchus sestertia dotem
Cornicini, sive hic recto cantaverat aere;
Signatae tabulae; dictum Feliciter! Ingens
Coena sedet; gremio jacuit nova nupta mariti.
O proceres, censore opus est an haruspice nobis?
Scilicet horreres majoraque monstra putares,
Si mulier vitulum vel si bos ederet agnum!
Segmenta et longos habitus et flamea sumit,
Arcano qui sacra ferens nutantia loro
Sudavit clipeis ancilibus! O pater Urbis,
Unde nefas tantum Latiis pastoribus? unde
Haec tetigit, Gradive, tuos urtica nepotes?
Traditur ecce viro clarus genere atque opibus vir:
Nec galeam quassas, nec terram cuspide pulsas,
Nec quereris patri? Vade ergo et cede severi
Jugeribus campi quem negligis! Officium cras
Primo sole mihi peragendum in valle Quirini.
Quae causa officii? Quid quaeris? Nubit amicus,

Nec multos adhibet. Liceat modo vivere, fient,
Fient ista palam cupient et in acta referri.
Interea tormentum ingens nubentibus haeret
Quod nequeunt parere et partu retinere maritos.
Sed melius quod nil animis in corpora juris
Natura indulget. Steriles moriuntur, et illis
Turgida non prodest condita pyxide Lyde,
Nec prodest agili palmas praebere Luperco.
  Vicit et hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi,
Lustravitque fuga mediam gladiator arenam
Et Capitolinis generosior et Marcellis
Et Catulis Paullique minoribus et Fabiis et
Omnibus ad podium spectantibus. His licet ipsum
Admoveas cujus tunc munere retia misit.
Esse aliquos manes et subterranea regna
Et contum et Stygio ranas in gurgite nigras,
Atque una transire vadum tot millia cumba
Nec pueri credunt, nisi qui nondum aere lavantur.
Sed tu vera puta. Curius quid sentit et ambo
Scipiadae! quid Fabricius manesque Camilli?
Quid Cremerae legio et Cannis consumta juventus,
Tot bellorum animae, quoties hinc talis ad illos
Umbra venit? Cuperent lustrari, si qua darentur
Sulfura cum taedis et si foret humida laurus.
Illuc heu miseri traducimur! Arma quidem ultra
Litora Juvernae promovimus et modo captas
Orcadas ac minima contentos nocte Britannos:
Sed quae nunc populi fiunt victoris in Urbe
Non faciunt illi quos vicimus: et tamen unus
Armenius Zalates cunctis narratur ephebis
Mollior ardenti sese indulsisse Tribuno.
Aspice quid faciant commercia: venerat obses.
Hic fiunt homines: nam si mora longior Urbem
Indulsit pueris, non unquam deerit amator:
Mittentur braccae, cultelli, frena, flagellum.
Sic praetextatos referunt Artaxata mores.

SATIRA III.

Quamvis digressu veteris confusus amici,
Laudo tamen vacuis quod sedem figere Cumis
Destinet atque unum civem donare Sibyllae.
Janua Baiarum est et gratum litus amoeni
Secessus. Ego vel Prochytam praepono Suburrae,
Nam quid tam miserum, tam solum vidimus, ut non
Deterius credas horrere incendia, lapsus
Tectorum assiduos ac mille pericula saevae
Urbis et Augusto recitantes mense poetas?
Sed dum tota domus rheda componitur una,
Substitit ad veteres arcus madidamque Capenam.
Hic, ubi nocturnae Numa constituebat amicae,
Nunc sacri fontis nemus et delubra locantur
Judaeis, quorum cophinus foenumque supellex.
Omnis enim populo mercedem pendere jussa est
Arbor, et ejectis mendicat silva Camenis.
In vallem Aegeriae descendimus et speluncas
Dissimiles veris. Quanto praestantius esset
Numen aquae, viridi si margine clauderet undas
Herba, nec ingenuum violarent marmora tophum.
Hic tunc Umbricius, Quando artibus, inquit, honestis
Nullus in Urbe locus, nulla emolumenta laborum,
Res hodie minor est here quam fuit, atque eadem cras
Deteret exiguis aliquid, proponimus illuc
Ire fatigatas ubi Daedalus exuit alas,
Dum nova canities, dum prima et recta senectus,
Dum superest Lachesi quod torqueat, et pedibus me
Porto meis, nullo dextram subeunte bacillo.
Cedamus patria: vivant Artorius istic
Et Catulus; maneant qui nigrum in candida vertunt,
Quis facile est aedem conducere, flumina, portus,
Siccandam eluviem, portandum ad busta cadaver,
Et praebere caput domina venale sub hasta.
Quondam hi cornicines et municipalis arenae
Perpetui comites notaeque per oppida buccae
Munera nunc edunt, et verso pollice vulgi
Quem libet occidunt populariter: inde reversi

Conducunt foricas: et cur non omnia? quum sint
Quales ex humili magna ad fastigia rerum
Extollit quoties voluit Fortuna jocari.
Quid Romae faciam? Mentiri nescio; librum
Si malus est nequeo laudare et poscere; motus
Astrorum ignoro; funus promittere patris
Nec volo nec possum; ranarum viscera nunquam
Inspexi. Ferre ad nuptam quae mittit adulter,
Quae mandat, norint alii: me nemo ministro
Fur erit, atque ideo nulli comes exeo, tanquam
Mancus et exstinctae corpus non utile dextrae.
Quis nunc diligitur nisi conscius, et cui fervens
Aestuat occultis animus semperque tacendis?
Nil tibi se debere putat, nil conferet unquam,
Participem qui te secreti fecit honesti:
Carus erit Verri qui Verrem tempore quo vult
Accusare potest. Tanti tibi non sit opaci
Omnis arena Tagi quodque in mare volvitur aurum,
Ut somno careas ponendaque praemia sumas
Tristis et a magno semper timearis amico.
  Quae nunc divitibus gens acceptissima nostris
Et quos praecipue fugiam properabo fateri,
Nec pudor obstabit. Non possum ferre, Quirites,
Graecam urbem: quamvis quota portio faecis Achaei?
Jam pridem Syrus in Tiberim defluxit Orontes
Et linguam et mores et cum tibicine chordas
Obliquas, nec non gentilia tympana secum
Vexit et ad Circum jussas prostare puellas.
Ite quibus grata est picta lupa barbara mitra!
Rusticus ille tuus sumit trechedipna, Quirine,
Et ceromatico fert niceteria collo.
Hic alta Sicyone, ast hic Amydone relicta,
Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus aut Alabandis,
Esquilias dictumque petunt a vimine collem,
Viscera magnarum domuum dominique futuri.
Ingenium velox, audacia perdita, sermo
Promtus et Isaeo torrentior. Ede quid illum
Esse putes? quem vis hominem secum attulit ad nos:
Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
Augur, schoenobates, medicus, magus: omnia novit.

Graeculus esuriens in caelum jusseris ibit.
Ad summam, non Maurus erat neque Sarmata nec
Thrax
Qui sumsit pennas, mediis sed natus Athenis.
Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
Signabit? fultusque toro meliore recumbet
Advectus Romam quo pruna et cottona vento?
Usque adeo nihil est, quod nostra infantia caelum
Hausit Aventini, bacca nutrita Sabina?
Quid, quod adulandi gens prudentissima laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici,
Et longum invalidi collum cervicibus aequat
Herculis, Antaeum procul a tellure tenentis,
Miratur vocem angustam, qua deterius nec
Ille sonat quo mordetur gallina marito.
Haec eadem licet et nobis laudare; sed illis
Creditur. An melior quum Thaida sustinet, aut quum
Uxorem comoedus agit vel Dorida nullo
Cultam palliolo? Mulier nempe ipsa videtur
Non persona loqui: vacua et plana omnia dicas
Infra ventriculum et tenui distantia rima.
Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic
Aut Stratocles aut cum molli Demetrius Haemo:
Natio comoeda est. Rides, majore cachinno
Concutitur; flet si lacrimas conspexit amici,
Nec dolet; igniculum brumae si tempore poscas,
Accipit endromidem; si dixeris, aestuo, sudat.
Non sumus ergo pares: melior qui semper et omni
Nocte dieque potest alienum sumere vultum,
A facie jactare manus, laudare paratus
Si bene ructavit, si rectum minxit amicus,
Si trulla inverso crepitum dedit aurea fundo.
Praeterea sanctum nihil est et ab inguine tutum:
Non matrona Laris, non filia virgo, neque ipse
Sponsus levis adhuc, non filius ante pudicus.
Horum si nihil est, aviam resupinat amici.
Scire volunt secreta domus atque inde timeri.
Et quoniam coepit Graecorum mentio, transi
Gymnasia atque audi facinus majoris abollae.
Stoicus occidit Baream: delator amicum

Discipulumque senex, ripa nutritus in illa
Ad quam Gorgonei delapsa est pinna caballi.
Non est Romano cuiquam locus hic, ubi regnat
Protogenes aliquis vel Diphilus aut Hermarcus,
Qui gentis vitio nunquam partitur amicum,
Solus habet. Nam quum facilem stillavit in aurem
Exiguum de naturae patriaeque veneno,
Limine summoveor; perierunt tempora longi
Servitii. Nusquam minor est jactura clientis.
  Quod porro officium, ne nobis blandiar, aut quod
Pauperis hic meritum, si curet nocte togatus
Currere, quum Praetor lictorem impellat et ire
Praecipitem jubeat, dudum vigilantibus orbis,
Ne prior Albinam et Modiam collega salutet?
Divitis hic servi claudit latus ingenuorum
Filius: alter enim quantum in legione Tribuni
Accipiunt donat Calvinae vel Catienae,
Ut semel atque iterum super illam palpitet: at tu,
Quum tibi vestiti facies scorti placet, haeres
Et dubitas alta Chionen deducere sella.
Da testem Romae tam sanctum quam fuit hospes
Numinis Idaei; procedat vel Numa vel qui
Servavit trepidam flagranti ex aede Minervam;
Protinus ad censum, de moribus ultima fiet
Quaestio: quot pascit servos? quot possidet agri
Jugera? quam multa magnaque paropside coenat?
Quantum quisque sua nummorum servat in arca,
Tantum habet et fidei. Jures licet et Samothracum
Et nostrorum aras, contemnere fulmina pauper
Creditur atque deos, dis ignoscentibus ipsis.
Quid, quod materiam praebet causasque jocorum
Omnibus hic idem, si foeda et scissa lacerna,
Si toga sordidula est et rupta calceus alter
Pelle patet: vel si, consuto vulnere, crassum
Atque recens linum ostendit non una cicatrix.
Nil habet infelix paupertas durius in se
Quam quod ridiculos homines facit. "Exeat," inquit,
"Si pudor est, et de pulvino surgat equestri
Cujus res legi non sufficit, et sedeant hic
Lenonum pueri quocunque in fornice nati,

Hic plaudat nitidi praeconis filius inter
Pinnirapi cultos juvenes juvenesque lanistae."
Sic libitum vano qui nos distinxit Othoni.
Quis gener hic placuit censu minor atque puellae
Sarcinulis impar? quis pauper scribitur heres?
Quando in consilio est Aedilibus? Agmine facto
Debuerant olim tenues migrasse Quirites.
Haud facile emergunt quorum virtutibus obstat
Res angusta domi: sed Romae durior illis
Conatus; magno hospitium miserabile, magno
Servorum ventres et frugi coenula magno.
Fictilibus coenare pudet, quod turpe negavit
Translatus subito ad Marsos mensamque Sabellam
Contentusque illic veneto duroque cucullo.
Pars magna Italiae est, si verum admittimus, in qua
Nemo togam sumit nisi mortuus. Ipsa dierum
Festorum herboso colitur si quando theatro
Majestas tandemque redit ad pulpita notum
Exodium, quum personae pallentis hiatum
In gremio matris formidat rusticus infans,
Aequales habitus illic similemque videbis
Orchestram et populum: clari velamen honoris
Sufficiunt tunicae summis Aedilibus albae.
Hic ultra vires habitus nitor; hic aliquid plus
Quam satis est interdum aliena sumitur arca.
Commune id vitium est: hic vivimus ambitiosa
Paupertate omnes. Quid te moror? Omnia Romae
Cum pretio. Quid das ut Cossum aliquando salutes?
Ut te respiciat clauso Veiento labello?
Ille metit barbam, crinem hic deponit amati;
Plena domus libis venalibus! Accipe et istud
Fermentum tibi habe: praestare tributa clientes
Cogimur et cultis augere peculia servis.
Quis timet aut timuit gelida Praeneste ruinam,
Aut positis nemorosa inter juga Volsiniis, aut
Simplicibus Gabiis, aut proni Tiburis arce?
Nos urbem colimus tenui tibicine fultam
Magna parte sui. Nam sic labentibus obstat
Villicus et veteris rimae contexit hiatum,
Securos pendente jubet dormire ruina.

Vivendum est illic ubi nulla incendia, nulli
Nocte metus. Jam poscit aquam, jam frivola transfert
Ucalegon; tabulata tibi jam tertia fumant;
Tu nescis: nam si gradibus trepidatur ab imis,
Ultimus ardebit quem tegula sola tuetur
A pluvia, molles ubi reddunt ova columbae.
Lectus erat Codro Procula minor, urceoli sex,
Ornamentum abaci; nec non et parvulus infra
Cantharus et recubans sub eodem marmore Chiron;
Jamque vetus Graecos servabat cista libellos,
Et divina opici rodebant carmina mures.
Nil habuit Codrus: quis enim negat? et tamen illud
Perdidit infelix totum nihil: ultimus autem
Aerumnae cumulus, quod nudum et frusta rogantem
Nemo cibo, nemo hospitio tectoque juvabit.
Si magna Asturici cecidit domus, horrida mater,
Pullati proceres, differt vadimonia Praetor;
Tunc gemimus casus Urbis, tunc odimus ignem.
Ardet adhuc et jam accurrit qui marmora donet,
Conferat impensas. Hic nuda et candida signa,
Hic aliquid praeclarum Euphranoris et Polycleti,
Haec Asianorum vetera ornamenta deorum,
Hic libros dabit et forulos mediamque Minervam,
Hic modium argenti: meliora et plura reponit
Persicus orborum lautissimus, et merito jam
Suspectus tanquam ipse suas incenderit aedes.
Si potes avelli Circensibus, optima Sorae
Aut Fabrateriae domus aut Frusinone paratur,
Quanti nunc tenebras unum conducis in annum.
Hortulus hic puteusque brevis nec reste movendus
In tenues plantas facili diffunditur haustu.
Vive bidentis amans et culti villicus horti,
Unde epulum possis centum dare Pythagoreis.
Est aliquid, quocunque loco, quocunque recessu,
Unius sese dominum fecisse lacertae.

Plurimus hic aeger moritur vigilando: sed illum
Languorem peperit cibus imperfectus et haerens
Ardenti stomacho. Nam quae meritoria somnum
Admittunt? Magnis opibus dormitur in Urbe.
Inde caput morbi. Rhedarum transitus arto

Vicorum inflexu et stantis convicia mandrae
Eripient somnum Druso vitulisque marinis.
Si vocat officium, turba cedente vehetur
Dives et ingenti curret super ora Liburno,
Atque obiter leget aut scribet vel dormiet intus:
Namque facit somnum clausa lectica fenestra.
Ante tamen veniet: nobis properantibus obstat
Unda prior, magno populus premit agmine lumbos
Qui sequitur; ferit hic cubito, ferit assere duro
Alter: at hic tignum capiti incutit, ille metretam.
Pinguia crura luto, planta mox undique magna
Calcor, et in digito clavus mihi militis haeret.
Nonne vides quanto celebretur sportula fumo?
Centum convivae; sequitur sua quemque culina.
Corbulo vix ferret tot vasa ingentia, tot res
Impositas capiti, quot recto vertice portat
Servulus infelix et cursu ventilat ignem.
Scinduntur tunicae sartae modo. Longa coruscat
Sarraco veniente abies, atque altera pinum
Plaustra vehunt; nutant alte populoque minantur:
Nam si procubuit qui saxa Ligustica portat
Axis et eversum fudit super agmina montem,
Quid superest de corporibus? quis membra, quis ossa
Invenit? Obtritum vulgi perit omne cadaver
More animae. Domus interea secura patellas
Jam lavat et bucca foculum excitat et sonat unctis
Striglibus et pleno componit lintea gutto.
Haec inter pueros varie properantur: at ille
Jam sedet in ripa tetrumque novicius horret
Porthmea, nec sperat coenosi gurgitis alnum
Infelix, nec habet quem porrigat ore trientem.
  Respice nunc alia ac diversa pericula noctis:
Quod spatium tectis sublimibus, unde cerebrum
Testa ferit, quoties rimosa et curta fenestris
Vasa cadunt; quanto percussum pondere signent
Et laedant silicem. Possis ignavus haberi
Et subiti casus improvidus, ad coenam si
Intestatus eas. Adeo tot fata quot illa
Nocte patent vigiles, te praetereunte, fenestrae.
Ergo optes votumque feras miserabile tecum,

Ut sint contentae patulas defundere pelves.
Ebrius ac petulans qui nullum forte cecidit
Dat poenas, noctem patitur lugentis amicum
Pelidae, cubat in faciem, mox deinde supinus.
Ergo non aliter poterit dormire? Quibusdam
Somnum rixa facit: sed quamvis improbus annis
Atque mero fervens cavet hunc quem coccina laena
Vitari jubet et comitum longissimus ordo,
Multum praeterea flammarum et aenea lampas:
Me quem Luna solet deducere vel breve lumen
Candelae, cujus dispenso et tempero filum,
Contemnit. Miserae cognosce prooemia rixae,
Si rixa est ubi tu pulsas, ego vapulo tantum.
Stat contra starique jubet; parere necesse est;
Nam quid agas, quum te furiosus cogat et idem
Fortior? "Unde venis?" exclamat: "cujus aceto,
Cujus conche tumes? quis tecum sectile porrum
Sutor et elixi vervecis labra comedit?
Nil mihi respondes? Aut dic aut accipe calcem.
Ede ubi consistas? in qua te quaero proseucha?"
Dicere si tentes aliquid tacitusve recedas,
Tantundem est; feriunt pariter; vadimonia deinde
Irati faciunt. Libertas pauperis haec est:
Pulsatus rogat et pugnis concisus adorat,
Ut liceat paucis cum dentibus inde reverti.
Nec tamen haec tantum metuas: nam qui spoliet te
Non deerit, clausis domibus postquam omnis ubique
Fixa catenatae siluit compago tabernae.
Interdum et ferro subitus grassator agit rem,
Armato quoties tutae custode tenentur
Et Pomptina palus et Gallinaria pinus.
Sic inde huc omnes tanquam ad vivaria currunt.
Qua fornace graves, qua non incude, catenae?
Maximus in vinclis ferri modus, ut timeas ne
Vomer deficiat, ne marrae et sarcula desint.
Felices proavorum atavos, felicia dicas
Secula, quae quondam sub regibus atque tribunis
Viderunt uno contentam carcere Romam.
His alias poteram et plures subnectere causas:
Sed *jumenta* vocant et sol inclinat; eundum est.

Nam mihi commota jam dudum mulio virga
Innuit. Ergo vale nostri memor, et quoties te
Roma tuo refici properantem reddet Aquino,
Me quoque ad Helvinam Cererem vestramque Dianam
Converte a Cumis. Satirarum ego, ni pudet illas,
Adjutor gelidos veniam caligatus in agros.

SATIRA IV.

Ecce iterum Crispinus, et est mihi saepe vocandus
Ad partes, monstrum nulla virtute redemptum
A vitiis, aeger solaque libidine fortis:
Delicias viduae tantum aspernatur adulter.
Quid refert igitur quantis jumenta fatiget
Porticibus, quanta nemorum vectetur in umbra,
Jugera quot vicina foro, quas emerit aedes?
Nemo malus felix, minime corruptor et idem
Incestus, cum quo nuper vittata jacebat
Sanguine adhuc vivo terram subitura sacerdos.
Sed nunc de factis levioribus: et tamen alter
Si fecisset idem caderet sub judice morum.
Nam quod turpe bonis Titio Seioque decebat
Crispinum. Quid agas quum dira et foedior omni
Crimine persona est? Mullum sex millibus emit,
Aequantem sane paribus sestertia libris,
Ut perhibent qui de magnis majora loquuntur.
Consilium laudo artificis, si munere tanto
Praecipuam in tabulis ceram senis abstulit orbi.
Est ratio ulterior magnae si misit amicae,
Quae vehitur clauso latis specularibus antro.
Nil tale exspectes: emit sibi. Multa videmus
Quae miser et frugi non fecit Apicius. Hoc tu
Succinctus patria quondam, Crispine, papyro.
Hoc pretium squamae! Potuit fortasse minoris
Piscator quam piscis emi. Provincia tanti
Vendit agros: sed majores Apulia vendit.
Quales tunc epulas ipsum glutisse putamus
Induperatorem, quum tot sestertia, partem

Exiguam et modicae sumtam de margine coenae,
Purpureus magni ructarit scurra Palati,
Jam princeps Equitum, magna qui voce solebat
Vendere municipes fracta de merce siluros.
Incipe, Calliope, licet et considere: non est
Cantandum, res vera agitur: narrate, puellae
Pierides: prosit mihi vos dixisse puellas.
  Quum jam semianimum laceraret Flavius orbem
Ultimus et calvo serviret Roma Neroni,
Incidit Hadriaci spatium admirabile rhombi
Ante domum Veneris quam Dorica sustinet Ancon,
Implevitque sinus: neque enim minor haeserat illis
Quos operit glacies Maeotica ruptaque tandem
Solibus effundit torpentis ad ostia Ponti,
Desidia tardos et longo frigore pingues.
Destinat hoc monstrum cymbae linique magister
Pontifici summo. Quis enim proponere talem
Aut emere auderet, quum plena et litora multo
Delatore forent? Dispersi protinus algae
Inquisitores agerent cum remige nudo,
Non dubitaturi fugitivum dicere piscem
Depastumque diu vivaria Caesaris; inde
Elapsum veterem ad dominum debere reverti.
Si quid Palfurio, si credimus Armillato,
Quidquid conspicuum pulcrumque est aequore toto,
Res fisci est ubicunque natat. Donabitur ergo
Ne pereat. Jam letifero cedente pruinis
Autumno, jam quartanam sperantibus aegris,
Stridebat deformis hiems praedamque recentem
Servabat: tamen hic properat velüt urgeat Auster:
Utque lacus suberant ubi, quanquam diruta, servat
Ignem Trojanum et Vestam colit Alba minorem,
Obstitit intranti miratrix turba parumper.
Ut cessit facili patuerunt cardine valvae;
Exclusi spectant admissa obsonia Patres.
Itur ad Atriden. Tum Picens, "Accipe," dixit,
"Privatis majora focis: genialis agatur
Iste dies: propera stomachum laxare saginis,
Et tua servatum consume in secula rhombum.
Ipse capi voluit." Quid apertius? et tamen illi

Surgebant cristae. Nihil est quod credere de se
Non possit quum laudatur dis aequa potestas.
Sed deerat pisci patinae mensura. Vocantur
Ergo in consilium proceres, quos oderat ille,
In quorum facie miserae magnaeque sedebat
Pallor amicitiae. Primus, clamante Liburno
"Currite, jam sedit!" rapta properabat abolla
Pegasus, attonitae positus modo villicus Urbi.
Anne aliud tunc praefecti? quorum optimus atque
Interpres legum sanctissimus; omnia quanquam
Temporibus diris tractanda putabat inermi
Justitia. Venit et Crispi jucunda senectus,
Cujus erant mores qualis facundia, mite
Ingenium. Maria ac terras populosque regenti
Quis comes utilior, si clade et peste sub illa
Saevitiam damnare et honestum afferre liceret
Consilium? Sed quid violentius aure tyranni,
Cum quo de pluviis aut aestibus aut nimboso
Vere locuturi fatum pendebat amici?
Ille igitur nunquam direxit brachia contra
Torrentem, nec civis erat qui libera posset
Verba animi proferre et vitam impendere vero.
Sic multas hiemes atque octogesima vidit
Solstitia, his armis illa quoque tutus in aula.
Proximus ejusdem properabat Acilius aevi
Cum juvene indigno quem mors tam saeva maneret
Et Domini gladiis tam festinata: sed olim
Prodigio par est cum nobilitate senectus:
Unde fit, ut malim fraterculus esse Gigantis.
Profuit ergo nihil misero quod cominus ursos
Figebat Numidas, Albana nudus arena
Venator. Quis enim jam non intelligat artes
Patricias? Quis priscum illud miratur acumen,
Brute, tuum? Facile est barbato imponere regi.
Nec melior vultu, quamvis ignobilis, ibat
Rubrius, offensae veteris reus atque tacendae,
Et tamen improbior satiram scribente cinaedo.
Montani quoque venter adest, abdomine tardus,
Et matutino sudans Crispinus amomo
[illegible]tum vix redolent duo funera; saevior illo

Pompeius tenui jugulos aperire susurro;
Et qui vulturibus servabat viscera Dacis
Fuscus, marmorea meditatus proelia villa;
Et cum mortifero prudens Veiento Catullo,
Qui nunquam visae flagrabat amore puellae,
Grande et conspicuum nostro quoque tempore monstrum;
Caecus, adulator, dirusque a ponte satelles,
Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes,
Blandaque devexae jactaret basia rhedae.
Nemo magis rhombum stupuit: nam plurima dixit
In laevum conversus, at illi dextra jacebat
Bellua. Sic pugnas Cilicis laudabat et ictus
Et pegma et pueros inde ad velaria raptos.
Non cedit Veiento, sed ut fanaticus oestro
Percussus, Bellona, tuo, divinat et "Ingens
Omen habes," inquit, "magni clarique triumphi:
Regem aliquem capies, aut de temone Britanno
Excidet Arviragus: peregrina est bellua; cernis
Erectas in terga sudes?" Hoc defuit unum
Fabricio patriam ut rhombi memoraret et annos.
"Quidnam igitur censes? conciditur?" "Absit ab illo
Dedecus hoc," Montanus ait: "testa alta paretur,
Quae tenui muro spatiosum colligat orbem.
Debetur magnus patinae subitusque Prometheus.
Argillam atque rotam citius properate: sed ex hoc
Tempore jam, Caesar, figuli tua castra sequantur."
Vicit digna viro sententia: noverat ille
Luxuriam imperii veterem noctesque Neronis
Jam medias aliamque famem, quum pulmo Falerno
Arderet. Nulli major fuit usus edendi
Tempestate mea. Circeis nata forent an
Lucrinum ad saxum, Rutupinove edita fundo
Ostrea, callebat primo deprendere morsu;
Et semel aspecti littus dicebat echini.
Surgitur, et misso proceres exire jubentur
Consilio, quos Albanam dux magnus in arcem
Traxerat attonitos et festinare coactos,
Tanquam de Cattis aliquid torvisque Sigambris

Dicturus, tanquam diversis partibus orbis
Anxia praecipiti venisset epistola penna.
Atque utinam his potius nugis tota illa dedisset
Tempora saevitiae, claras quibus abstulit Urbi
Illustresque animas impune et vindice nullo.
Sed periit postquam cerdonibus esse timendus
Coeperat: hoc nocuit Lamiarum caede madenti.

SATIRA V.

Si te propositi nondum pudet atque eadem est mens,
Ut bona summa putes aliena vivere quadra;
Si potes illa pati, quae nec Sarmentus iniquas
Caesaris ad mensas, nec vilis Galba tulisset:
Quamvis jurato metuam tibi credere testi.
Ventre nihil novi frugalius. Hoc tamen ipsum
Defecisse puta quod inani sufficit alvo:
Nulla crepido vacat? nusquam pons et tegetis pars
Dimidia brevior? tantine injuria coenae?
Tam jejuna fames, possis cum honestius illic
Et tremere et sordes farris mordere canini?
Primo fige loco, quod tu discumbere jussus
Mercedem solidam veterum capis officiorum.
Fructus amicitiae magnae cibus: imputat hunc rex,
Et quamvis rarum tamen imputat. Ergo duos post
Si libuit menses neglectum adhibere clientem,
Tertia ne vacuo cessaret culcita lecto,
"Una simus," ait. Votorum summa: quid ultra
Quaeris? Habet Trebius propter quod rumpere somnum
Debeat et ligulas dimittere, sollicitus ne
Tota salutatrix jam turba peregerit orbem,
Sideribus dubiis, aut illo tempore quo se
Frigida circumagunt pigri sarraca Bootae.
Qualis coena tamen? Vinum quod sucida nolit
Lana pati: de conviva Corybanta videbis.
Jurgia proludunt: sed mox et pocula torques
Saucius et rubra deterges vulnera mappa.

Inter vos quoties libertorumque cohortem
Pugna Saguntina fervet commissa lagena,
Ipse capillato diffusum Consule potat
Calcatamque tenet bellis socialibus uvam,
Cardiaco nunquam cyathum missurus amico.
Cras bibet Albanis aliquid de montibus aut de
Setinis, cujus patriam titulumque senectus
Delevit multa veteris fuligine testae;
Quale coronati Thrasea Helvidiusque bibebant
Brutorum et Cassi natalibus. Ipse capaces
Heliadum crustas et inaequales beryllo
Virro tenet phialas: tibi non committitur aurum;
Vel, si quando datur, custos affixus ibidem
Qui numeret gemmas, ungues observet acutos.
Da veniam: praeclara illic laudatur iaspis,
Nam Virro, ut multi, gemmas ad pocula transfert
A digitis, quas in vaginae fronte solebat
Ponere zelotypo juvenis praelatus Iarbae.
Tu Beneventani sutoris nomen habentem
Siccabis calicem nasorum quatuor, ac jam
Quassatum et rupto poscentem sulfura vitro.
Si stomachus domini fervet vinoque ciboque,
Frigidior Geticis petitur decocta pruinis:
Non eadem vobis poni modo vina querebar?
Vos aliam potatis aquam. Tibi pocula cursor
Gaetulus dabit aut nigri manus ossea Mauri,
Et cui per mediam nolis occurrere noctem
Clivosae veheris dum per monumenta Latinae.
Flos Asiae ante ipsum, pretio majore paratus
Quam fuit et Tulli census pugnacis et Anci
Et, ne te teneam, Romanorum omnia regum
Frivola. Quod quum ita sit, tu Gaetulum Ganymedem
Respice quum sities. Nescit tot millibus emtus
Pauperibus miscere puer: sed forma, sed aetas
Digna supercilio. Quando ad te pervenit ille?
Quando vocatus adest calidae gelidaeque minister?
Quippe indignatur veteri parere clienti,
Quodque aliquid poscas et quod se stante recumbas.
Maxima quaeque domus servis est plena superbis.
Ecce alius quanto porrexit murmure panem

Vix fractum, solidae jam mucida frusta farinae,
Quae genuinum agitent non admittentia morsum:
Sed tener et niveus mollique siligine factus
Servatur domino. Dextram cohibere memento:
Salva sit artoptae reverentia. Finge tamen te
Improbulum, superest illic qui ponere cogat.
"Vis tu consuetis audax conviva canistris
Impleri panisque tui novisse colorem?"
Scilicet hoc fuerat propter quod saepe relicta
Conjuge per montem adversum gelidasque cucurri
Esquilias, fremeret saeva quum grandine vernus
Juppiter et multo stillaret paenula nimbo!
Aspice quam longo distendat pectore lancem
Quae fertur domino squilla, et quibus undique septa
Asparagis, qua despiciat convivia cauda
Quum venit excelsi manibus sublata ministri.
Sed tibi dimidio constrictus cammarus ovo
Ponitur exigua, feralis coena, patella.
Ipse Venafrano piscem perfundit: at hic qui
Pallidus affertur misero tibi caulis olebit
Laternam: illud enim vestris datur alveolis quod
Canna Micipsarum prora subvexit acuta,
Propter quod Romae cum Bocchare nemo lavatur,
Quod tutos etiam facit a serpentibus Afros.
Mullus erit domini, quem misit Corsica vel quem
Tauromenitanae rupes, quando omne peractum est
Et jam defecit nostrum mare dum gula saevit,
Retibus assiduis penitus scrutante macello
Proxima, nec patitur Tyrrhenum crescere piscem.
Instruit ergo focum provincia; sumitur illinc
Quod captator emat Laenas, Aurelia vendat.
Virroni muraena datur, quae maxima venit
Gurgite de Siculo: nam dum se continet Auster,
Dum sedet et siccat madidas in carcere pennas,
Contemnunt mediam temeraria lina Charybdim.
Vos anguilla manet longae cognata colubrae,
Aut glacie aspersus maculis Tiberinus et ipse
Vernula riparum, pinguis torrente cloaca,
Et solitus mediae cryptam penetrare Suburrae.
Ipsi pauca velim, facilem si praebeat aurem.

Nemo petit modicis quae mittebantur amicis
A Seneca, quae Piso bonus, quae Cotta solebat
Largiri: namque et titulis et fascibus olim
Major habebatur donandi gloria: solum
Poscimus ut coenes civiliter. Hoc face et esto,
Esto, ut nunc multi, dives tibi pauper amicis.
  Anseris ante ipsum magni jecur, anseribus par
Altilis et flavi dignus ferro Meleagri
Fumat aper: post hunc tradentur tubera, si ver
Tunc erit et facient optata tonitrua coenas
Majores. "Tibi habe frumentum," Allidius inquit,
"O Libye; disjunge boves dum tubera mittas."
Structorem interea, ne qua indignatio desit,
Saltantem spectas et chironomunta volanti
Cultello, donec peragat dictata magistri
Omnia. Nec minimo sane discrimine refert,
Quo gestu lepores et quo gallina secetur.
Duceris planta, velut ictus ab Hercule Cacus,
Et ponere foris, si quid tentaveris unquam
Hiscere, tanquam habeas tria nomina. Quando propinat
Virro tibi sumitque tuis contacta labellis
Pocula? quis vestrum temerarius usque adeo, quis
Perditus, ut dicat regi, bibe? Plurima sunt quae
Non audent homines pertusa dicere laena.
Quadringenta tibi si quis deus aut similis dis
Et melior fatis donaret homuncio; quantus
Ex nihilo fieres, quantus Virronis amicus!
"Da Trebio! pone ad Trebium! Vis, frater, ab istis
Ilibus?" O nummi, vobis hunc praestat honorem,
Vos estis fratres. Dominus tamen et domini rex
Si vis tu fieri, nullus tibi parvulus aula
Luserit Aeneas, nec filia dulcior illo:
Jucundum et carum sterilis facit uxor amicum.
Sed tua nunc Migale pariat licet et pueros tres
In gremium patris fundat simul, ipse loquaci
Gaudebit nido; viridem thoraca jubebit
Afferri minimasque nuces assemque rogatum,
Ad mensam quoties parasitus venerit infans.
Vilibus ancipites fungi ponentur amicis,

Boletus domino; sed quales Claudius edit
Ante illum uxoris post quem nil amplius edit.
Virro sibi et reliquis Virronibus illa jubebit
Poma dari quorum solo pascaris odore:
Qualia perpetuus Phaeacum autumnus habebat,
Credere quae possis surrepta sororibus Afris:
Tu scabie frueris mali, quod in aggere rodit
Qui tegitur parma et galea metuensque flagelli
Discit ab hirsuta jaculum torquere capella.
Forsitan impensae Virronem parcere credas.
Hoc agit ut doleas: nam quae comoedia, mimus
Quis melior plorante gula? Ergo omnia fiunt,
Si nescis, ut per lacrimas effundere bilem
Cogaris pressoque diu stridere molari.
Tu tibi liber homo et regis conviva videris,
Captum te nidore suae putat ille culinae:
Nec male conjectat. Quis enim tam nudus ut illum
Bis ferat, Etruscum puero si contigit aurum
Vel nodus tantum et signum de paupere loro?
Spes bene coenandi vos decipit. "Ecce dabit jam
Semesum leporem atque aliquid de clunibus apri:
Ad nos jam veniet minor altilis." Inde parato
Intactoque omnes et stricto pane tacetis.
Ille sapit qui te sic utitur. Omnia ferre
Si potes, et debes. Pulsandum vertice raso
Praebebis quandoque caput, nec dura timebis
Flagra pati, his epulis et tali dignus amico.

SATIRA VI.

CREDO Pudicitiam Saturno rege moratam
In terris visamque diu, quum frigida parvas
Praeberet spelunca domos ignemque Laremque
Et pecus et dominos communi clauderet umbra;
Silvestrem montana torum quum sterneret uxor
Frondibus et culmo vicinarumque ferarum
Pellibus, haud similis tibi, Cynthia, nec tibi, cujus
Turbavit nitidos exstinctus passer ocellos,

Sed potanda ferens infantibus ubera magnis,
Et saepe horridior glandem ructante marito.
Quippe aliter tunc, orbe novo caeloque recenti,
Vivebant homines, qui rupto robore nati
Compositive luto nullos habuere parentes.
Multa pudicitiae veteris vestigia forsan
Aut aliqua exstiterint et sub Jove; sed Jove nondum
Barbato, nondum Graecis jurare paratis
Per caput alterius, quum furem nemo timeret
Caulibus aut pomis et aperto viveret horto.
Paullatim deinde ad superos Astraea recessit
Hac comite, atque duae pariter fugere sorores.
Antiquum et vetus est alienum, Postume, lectum
Concutere atque sacri Genium contemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit aetas;
Viderunt primos argentea secula moechos.
Conventum tamen et pactum et sponsalia nostra
Tempestate paras, jamque a tonsore magistro
Pecteris et digito pignus fortasse dedisti.
Certe sanus eras: uxorem, Postume, ducis?
Dic qua Tisiphone, quibus exagitare colubris?
Ferre potes dominam salvis tot restibus ullam,
Quum pateant altae caligantesque fenestrae,
Quum tibi vicinum se praebeat Aemilius pons?
Aut si de multis nullus placet exitus, illud
Nonne putas melius quod tecum pusio dormit,
Pusio qui noctu non litigat, exigit a te
Nulla jacens illic munuscula, nec queritur quod
Et lateri parcas nec quantum jussit anheles?
Sed placet Ursidio lex Julia: tollere dulcem
Cogitat heredem, cariturus turture magno
Mullorumque jubis et captatore macello.
Quid fieri non posse putes si jungitur ulla
Ursidio? si moechorum notissimus olim
Stulta maritali jam porrigit ora capistro,
Quem toties texit perituri cista Latini?
Quid, quod et antiquis uxor de moribus illi
Quaeritur. O medici, mediam pertundite venam!
Delicias hominis! Tarpeium limen adora
Pronus et auratam Junoni caede juvencam,

Si tibi contigerit capitis matrona pudici.
Paucae adeo Cereris vittas contingere dignae
Quarum non timeat pater oscula. Necte coronam
Postibus et densos per limina tende corymbos.
Unus Hiberinae vir sufficit. Ocius illud
Extorquebis ut haec oculo contenta sit uno.
Magna tamen fama est cujusdam rure paterno
Viventis. Vivat Gabiis ut vixit in agro;
Vivat Fidenis. Et agello cedo paterno:
Quis tamen affirmat nil actum in montibus aut in
Speluncis? Adeo senuerunt Juppiter et Mars?
Porticibusne tibi monstratur femina voto
Digna tuo? Cuneis an habent spectacula totis
Quod securus ames quodque inde excerpere possis?
Chironomon Ledam molli saltante Bathyllo,
Tuccia vesicae non imperat; Appula gannit
Sicut in amplexu; subitum et miserabile longum
Attendit Thymele; Thymele tunc rustica discit.
Ast aliae, quoties aulaea recondita cessant
Et vacuo clausoque sonant fora sola theatro
Atque a plebeiis longe Megalesia, tristes
Personam thyrsumque tenent et subligar Acci.
Urbicus exodio risum movet Attellanae
Gestibus Autonoes; hunc diligit Aelia pauper:
Solvitur his magno comoedi fibula: sunt quae
Chrysogonum cantare vetent: Hispulla tragoedo
Gaudet. An exspectas ut Quintilianus ametur?
Accipis uxorem de qua citharoedus Echion
Aut Glaphyrus fiat pater Ambrosiusque choraules.
Longa per angustos figamus pulpita vicos,
Ornentur postes et grandi janua lauro,
Ut testudineo tibi, Lentule, conopeo
Nobilis Euryalum mirmillonem exprimat infans.
Nupta Senatori comitata est Hippia ludium
Ad Pharon et Nilum famosaque moenia Lagi,
Prodigia et mores urbis damnante Canopo.
Immemor illa domus et conjugis atque sororis
Nil patriae indulsit, plorantesque improba natos,
Utque magis stupeas ludos Paridemque reliquit.
Sed quanquam in magnis opibus plumaque paterna

Et segmentatis dormisset parvula cunis,
Contemsit pelagus: famam contemserat olim,
Cujus apud molles minima est jactura cathedras.
Tyrrhenos igitur fluctus lateque sonantem
Pertulit Ionium constanti pectore, quamvis
Mutandum toties esset mare. Justa pericli
Si ratio est et honesta, timent pavidoque gelantur
Pectore nec tremulis possunt insistere plantis:
Fortem animum praestant rebus quas turpiter audent.
Si jubeat conjux, durum est conscendere navem;
Tunc sentina gravis, tunc summus vertitur aer:
Quae moechum sequitur stomacho valet. Illa maritum
Convomit: haec inter nautas et prandet et errat
Per puppem et duros gaudet tractare rudentes.
Qua tamen exarsit forma, qua capta juventa
Hippia? quid vidit propter quod ludia dici
Sustinuit? nam Sergiolus jam radere guttur
Coeperat et secto requiem sperare lacerto:
Praeterea multa in facie deformia, sicut
Attritus galea mediisque in naribus ingens
Gibbus et acre malum semper stillantis ocelli.
Sed gladiator erat: facit hoc illos Hyacinthos;
Hoc pueris patriaeque, hoc praetulit illa sorori
Atque viro. Ferrum est quod amant. Hic Sergius idem
Accepta rude coepisset Veiento videri.
  Quid privata domus, quid fecerit Hippia, curas?
Respice rivales Divorum: Claudius audi
Quae tulerit. Dormire virum quum senserat uxor,
Ausa Palatino tegetem praeferre cubili,
Sumere nocturnos meretrix Augusta cucullos,
Linquebat comite ancilla non amplius una:
Sed, nigrum flavo crinem abscondente galero,
Intravit calidum veteri centone lupanar,
Et cellam vacuam atque suam. Tunc nuda papillis
Constitit auratis, titulum mentita Lyciscae,
Ostenditque tuum, generose Britannice, ventrem.
Excepit blanda intrantes atque aera poposcit,
Et resupina jacens multorum absorbuit ictus.
Mox, lenone suas jam dimittente puellas,
Tristis abit, et quod potuit tamen ultima cellam

Clausit, adhuc ardens rigidae tentigine vulvae,
Et lassata viris, nec dum satiata, recessit,
Obscurisque genis turpis fumoque lucernae
Foeda lupanaris tulit ad pulvinar odorem.
  Hippomanes carmenque loquar coctumque venenum
Privignoque datum? Faciunt graviora coactae
Imperio sexus minimumque libidine peccant.
  Optima sed quare Caesennia, teste marito?
Bis quingenta dedit; tanti vocat ille pudicam.
Nec Veneris pharetris macer est aut lampade fervet;
Inde faces ardent, veniunt a dote sagittae.
Libertas emitur: coram licet innuat atque
Rescribat: vidua est locuples quae nupsit avaro.
Cur desiderio Bibulae Sertorius ardet?
Si verum excutias, facies non uxor amatur:
Tres rugae subeant et se cutis arida laxet,
Fiant obscuri dentes oculique minores,
"Collige sarcinulas," dicet libertus, "et exi;
Jam gravis es nobis et saepe emungeris; exi
Ocius et propera: sicco venit altera naso."
Interea calet et regnat poscitque maritum
Pastores et ovem Canusinam ulmosque Falernas.
Quantulum in hoc! Pueros omnes, ergastula tota;
Quodque domi non est et habet vicinus ematur.
Mense quidem brumae, quum jam mercator Iason
Clausus et armatis obstat casa candida nautis,
Grandia tolluntur crystallina, maxima rursus
Murrina, deinde adamas notissimus et Beronices
In digito factus pretiosior: hunc dedit olim
Barbarus incestae, dedit hunc Agrippa sorori,
Observant ubi festa mero pede sabbata reges
Et vetus indulget senibus clementia porcis.
  Nullane de tantis gregibus tibi digna videtur?
Sit formosa, decens, dives, fecunda, vetustos
Porticibus disponat avos, intactior omni
Crinibus effusis bellum dirimente Sabina,
Rara avis in terris nigroque simillima cygno:
Quis ferat uxorem cui constant omnia? Malo,
Malo Venusinam quam te, CORNELIA MATER
GRACCHORUM, si cum magnis virtutibus affers

Grande supercilium et numeras in dote triumphos.
Tolle tuum, precor, Hannibalem victumque Syphacem
In castris et cum tota Carthagine migra.
"Parce, precor, Paean, et tu depone sagittas,
Nil pueri faciunt, ipsam configite matrem,"
Amphion clamat: sed Paean contrahit arcum.
Extulit ergo greges natorum ipsumque parentem,
Dum sibi nobilior Latonae gente videtur
Atque eadem scrofa Niobe fecundior alba.
Quae tanti gravitas, quae forma, ut se tibi semper
Imputet? Hujus enim rari summique voluptas
Nulla boni, quoties animo corrupta superbo
Plus aloes quam mellis habet. Quis deditus autem
Usque adeo est, ut non illam quam laudibus effert
Horreat inque diem septenis oderit horis?
Quaedam parva quidem sed non toleranda maritis.
Nam quid rancidius quam quod se non putat ulla
Formosam nisi quae de Tusca Graecula facta est,
De Sulmonensi mera Cecropis? Omnia Graece,
Quum sit turpe magis nostris nescire Latine.
Hoc sermone pavent, hoc iram, gaudia, curas,
Hoc cuncta effundunt animi secreta. Quid ultra?
Concumbunt Graece. Dones tamen ista puellis:
Tune etiam, quam sextus et octogesimus annus
Pulsat, adhuc Graece? Non est hic sermo pudicus
In vetula. Quoties lascivum intervenit illud
Ζωὴ καὶ ψυχή? Modo sub lodice relictis
Uteris in turba. Quod enim non excitet inguen
Vox blanda et nequam? digitos habet. Ut tamen omnes
Subsidant pennae, dicas haec mollius Haemo
Quanquam et Carpophoro, facies tua computat annos.
Si tibi legitimis pactam junctamque tabellis
Non es amaturus, ducendi nulla videtur
Causa; nec est quare coenam et mustacea perdas,
Labente officio crudis donanda; nec illud
Quod prima pro nocte datur, quum lance beata
Dacicus et scripto radiat Germanicus auro.
Si tibi simplicitas uxoria, deditus uni
Est animus, summitte caput cervice parata
Ferre jugum; nullam invenies quae parcat amanti.

Ardeat ipsa licet tormentis gaudet amantis
Et spoliis. Igitur longe minus utilis illi
Uxor quisquis erit bonus optandusque maritus.
Nil unquam invita donabis conjuge; vendes
Hac obstante nihil; nihil haec si nolet emetur.
Haec dabit affectus; ille excludatur amicus
Jam senior, cujus barbam tua janua vidit.
Testandi quum sit lenonibus atque lanistis
Libertas et juris idem contingat arenae,
Non unus tibi rivalis dictabitur heres.
"Pone crucem servo." "Meruit quo crimine servus
Supplicium? quis testis adest? quis detulit? Audi:
Nulla unquam de morte hominis cunctatio longa est."
"O demens, ita servus homo est? nil fecerit, esto:
Hoc volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas."
Imperat ergo viro: sed mox haec regna relinquit
Permutatque domos et flamea conterit: inde
Avolat et spreti repetit vestigia lecti.
Ornatas paulo ante fores, pendentia linquit
Vela domus et adhuc virides in limine ramos.
Sic crescit numerus: sic fiunt octo mariti
Quinque per autumnos: titulo res digna sepulcri.
  Desperanda tibi salva concordia socru.
Illa docet spoliis nudi gaudere mariti;
Illa docet, missis a corruptore tabellis,
Nil rude nec simplex rescribere; decipit illa
Custodes aut aere domat: tunc corpore sano
Advocat Archigenen onerosaque pallia jactat.
Abditus interea latet et secretus adulter,
Impatiensque morae pavet et praeputia ducit.
Scilicet exspectas ut tradat mater honestos
Atque alios mores quam quos habet: utile porro
Filiolam turpi vetulae producere turpem.
  Nulla fere causa est in qua non femina litem
Moverit. Accusat Manilia si rea non est.
Componunt ipsae per se formantque libellos,
Principium atque locos Celso dictare paratae.
  *Endrom*idas Tyrias et femineum ceroma
Quis nescit? vel quis non vidit vulnera pali?
Quem cavat assiduis sudibus scutoque lacessit,

Atque omnes implet numeros, dignissima prorsus
Florali matrona tuba, nisi si quid in illo
Pectore plus agitat veraeque paratur arenae.
Quem praestare potest mulier galeata pudorem
Quae fugit a sexu? Vires amat. Haec tamen ipsa
Vir nollet fieri: nam quantula nostra voluptas!
Quale decus rerum si conjugis auctio fiat,
Balteus et manicae et cristae crurisque sinistri
Dimidium tegmen: vel si diversa movebit
Proelia, tu felix, ocreas vendente puella.
Hae sunt quae tenui sudant in cyclade, quarum
Delicias et panniculus bombycinus urit.
Aspice quo fremitu monstratos perferat ictus
Et quanto galeae curvetur pondere, quanta
Poplitibus sedeat quam denso fascia libro,
Et ride positis scaphium quum sumitur armis.
Dicite vos neptes Lepidi caecive Metelli,
Gurgitis aut Fabii, quae ludia sumserit unquam
Hos habitus? quando ad palum gemat uxor Asyli?
  Semper habet lites alternaque jurgia lectus
In quo nupta jacet; minimum dormitur in illo.
Tum gravis illa viro, tunc orba tigride pejor;
Tum simulat gemitus occulti conscia facti,
Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat,
Uberibus semper lacrimis semperque paratis
In statione sua atque exspectantibus illam
Quo jubeat manare modo: tu credis amorem,
Tu tibi tunc, curruca, places fletumque labellis
Exsorbes, quae scripta et quas lecture tabellas,
Si tibi zelotypae retegantur scrinia moechae!
Sed jacet in servi complexibus aut equitis. Dic,
Dic aliquem sodes hic, Quintiliane, colorem.
"Haeremus." Dic ipsa. "Olim convenerat," inquit
"Ut faceres tu quod velles, nec non ego possem
Indulgere mihi: clames licet et mare caelo
Confundas, homo sum." Nihil est audacius illis
Deprensis; iram atque animos a crimine sumunt.
  Unde haec monstra tamen vel quo de fonte requiris?
Praestabat castas humilis fortuna Latinas
Quondam, nec vitiis contingi parva sinebat

Tecta labor somnique breves et vellere Tusco
Vexatae duraeque manus ac proximus Urbi
Hannibal et stantes Collina turre mariti.
Nunc patimur longae pacis mala; saevior armis
Luxuria incubuit victumque ulciscitur orbem.
Nullum crimen abest facinusque libidinis ex quo
Paupertas Romana perit: hinc fluxit ad istos
Et Sybaris colles, hinc et Rhodos et Miletos
Atque coronatum et petulans madidumque Tarentum.
Prima peregrinos obscena pecunia mores
Intulit, et turpi fregerunt secula luxu
Divitiae molles. Quid enim Venus ebria curat?
Inguinis et capitis quae sint discrimina nescit,
Grandia quae mediis jam noctibus ostrea mordet,
Quum perfusa mero spumant unguenta Falerno,
Quum bibitur concha, quum jam vertigine tectum
Ambulat et geminis exsurgit mensa lucernis.
I nunc et dubita qua sorbeat aera sanna
Tullia, quid dicat notae collactia Maurae,
Maura Pudicitiae veterem quum praeterit aram.
Noctibus hic ponunt lecticas, micturiunt hic,
Effigiemque Deae longis siphonibus implent,
Inque vices equitant ac Luna teste moventur.
Inde domos abeunt: tu calcas luce reversa
Conjugis urinam magnos visurus amicos.
Nota Bonae secreta Deae, quum tibia lumbos
Incitat et cornu pariter vinoque feruntur
Attonitae crinemque rotant ululantque Priapum
Maenades. O quantus tunc illis mentibus ardor
Concubitus! quae vox saltante libidine! quantus
Ille meri veteris per crura madentia torrens!
Lenonum ancillas posita Saufeia corona
Provocat et tollit pendentis praemia coxae:
Ipsa Medullinae fluctum crissantis adorat.
Palmam inter dominas virtus natalibus aequat.
Nil ibi per ludum simulabitur: omnia fient
Ad verum, quibus incendi jam frigidus aevo
Laomedontiades et *Nestoris* hernia possit.
Tunc prurigo morae impatiens, tunc femina simplex.
It toto pariter repetitus clamor ab antro:

"Jam fas est; admitte viros." Jam dormit adulter,
Illa jubet sumto•juvenem properare cucullo.
Si nihil est servis incurritur. Abstuleris spem
Servorum, venit et conductus aquarius. Hic si
Quaeritur et desunt homines, mora nulla per ipsam
Quo minus imposito clunem summittat asello.
Atque utinam ritus veteres et publica saltem
His intacta malis agerentur sacra: sed omnes
Noverunt Mauri atque Indi, quae psaltria penem,
Majorem quam sunt duo Caesaris Anticatones,
Illuc testiculi sibi conscius unde fugit mus
Intulerit, ubi velari pictura jubetur
Quaecunque alterius sexus imitata figuram est.
Et quis tunc hominum contemtor numinis? aut quis
Simpuvium ridere Numae nigrumque catinum
Et Vaticano fragiles de monte patellas
Ausus erat? Sed nunc ad quas non Clodius aras?
  Audio quid veteres olim moneatis amici.
"Pone seram, cohibe." Sed quis custodiet ipsos
Custodes? Cauta est et ab illis incipit uxor.
Jamque eadem summis pariter minimisque libido:
Nec melior silicem pedibus quae conterit atrum
Quam quae longorum vehitur cervice Syrorum.
  Ut spectet ludos conducit Ogulnia vestem,
Conducit comites, sellam, cervical, amicas,
Nutricem, et flavam cui det mandata puellam.
Haec tamen argenti superest quodcunque paterni
Levibus athletis ac vasa novissima donat.
Multis res angusta domi est: sed nulla pudorem
Paupertatis habet, nec se metitur ad illum
Quem dedit haec posuitque modum. Tamen utile quid sit,
Prospiciunt aliquando viri, frigusque famemque
Formica tandem quidam expavere magistra.
Prodiga non sentit pereuntem femina censum,
At, velut exhausta redivivus pullulet arca
Nummus et e pleno tollatur semper acervo,
Non unquam reputant quanti sibi gaudia constent.
  Sunt quas eunuchi imbelles ac mollia semper
Oscula delectent et desperatio barbae,
Et quod abortivo non est opus. Illa voluptas

Summa tamen, quod jam calida matura juventa
Inguina traduntur medicis, jam pectine nigro.
Ergo spectatos ac jussos crescere primum
Testiculos, postquam coeperunt esse bilibres
Tonsoris damno tantum rapit Heliodorus.
Conspicuus longe cunctisque notabilis intrat
Balnea, nec dubie custodem vitis et horti
Provocat, a domina factus spado. Dormiat ille
Cum domina: sed tu jam durum, Postume, jamque
Tondendum eunucho Bromium committere noli.
Si gaudet cantu, nullius fibula durat
Vocem vendentis Praetoribus; organa semper
In manibus; densi radiant testudine tota
Sardonyches; crispo numerantur pectine chordae,
Quo tener Hedymeles operam dedit: hunc tenet, hoc se
Solatur gratoque indulget basia plectro.
Quaedam de numero Lamiarum ac nominis alti
Cum farre et vino Janum Vestamque rogabat,
An Capitolinam deberet Pollio quercum
Sperare et fidibus promittere. Quid faceret plus
Aegrotante viro? medicis quid tristibus erga
Filiolum? Stetit ante aram, nec turpe putavit
Pro cithara velare caput, dictataque verba
Pertulit ut mos est, et aperta palluit agna.
Dic mihi nunc quaeso, dic, antiquissime Divum,
Respondes his, Jane pater? Magna otia caeli:
Non est, ut video, non est quod agatur apud vos.
Haec de comoedis te consulit; illa tragoedum
Commendare volet: varicosus fiet haruspex.
Sed cantet potius quam totam pervolet urbem
Audax, et coetus possit quam ferre virorum
Cumque paludatis ducibus praesente marito
Ipsa loqui recta facie strictisque mamillis.
Haec eadem novit quid toto fiat in orbe;
Quid Seres, quid Thraces agant; secreta novercae
Et pueri; quis amet, quis diripiatur adulter.
Dicet quis viduam praegnantem fecerit et quo
Mense; quibus verbis concumbat quaeque, modis quot.
Instantem regi Armenio Parthoque cometen
Prima videt; famam rumoresque illa recentes

Excipit ad portas; quosdam facit isse Niphaten
In populos magnoque illic cuncta arva teneri
Diluvio; nutare urbes, subsidere terras,
Quocunque in trivio, cuicunque est obvia, narrat.
Nec tamen id vitium magis intolerabile quam quae
Vicinos humiles rapere et concidere loris
Exorata solet. Nam si latratibus alti
Rumpuntur somni, "Fustes huc ocius," inquit,
"Afferte," atque illis dominum jubet ante feriri,
Deinde canem, gravis occursu, teterrima vultu.
Balnea nocte subit; conchas et castra moveri
Nocte jubet; magno gaudet sudare tumultu.
Quum lassata gravi ceciderunt brachia massa,
Callidus et cristae digitos impressit aliptes
Ac summum dominae femur exclamare coegit,
(Convivae miseri interea somnoque fameque
Urgentur) tandem illa venit rubicundula, totum
Oenophorum sitiens, plena quod tenditur urna
Admotum pedibus, de quo sextarius alter
Ducitur ante cibum, rabidam facturus orexin,
Dum redit et loto terram ferit intestino.
Marmoribus rivi properant, aurata Falernum
Pelvis olet: nam sic, tanquam alta in dolia longus
Deciderit serpens, bibit et vomit. Ergo maritus
Nauseat atque oculis bilem substringit opertis.
Illa tamen gravior, quae quum discumbere coepit
Laudat Virgilium, periturae ignoscit Elissae,
Committit vates et comparat; inde Maronem
Atque alia parte in trutina suspendit Homerum.
Cedunt grammatici, vincuntur rhetores, omnis
Turba tacet: nec causidicus nec praeco loquatur,
Altera nec mulier: verborum tanta cadit vis;
Tot pariter pelves, tot tintinnabula dicas
Pulsari. Jam nemo tubas, nemo aera fatiget:
Una laboranti poterit succurrere Lunae.
Imponit finem sapiens et rebus honestis.
Nam quae docta nimis cupit et facunda videri
Crure tenus medio tunicas succingere debet,
Caedere Silvano porcum, quadrante lavari.
Non habeat matrona tibi quae juncta recumbit

Dicendi genus, aut curtum sermone rotato
Torqueat enthymema, nec historias sciat omnes:
Sed quaedam ex libris et non intelligat. Odi
Hanc ego, quae repetit volvitque Palaemonis artem,
Servata semper lege et ratione loquendi,
Ignotosque mihi tenet antiquaria versus,
Nec curanda viris opicae castigat amicae
Verba. Soloecismum liceat fecisse marito.
  Nil non permittit mulier sibi, turpe putat nil,
Quum virides gemmas collo circumdedit et quum
Auribus extentis magnos commisit elenchos.
Intolerabilius nihil est quam femina dives.
Interea foeda aspectu ridendaque multo
Pane tumet facies, aut pinguia Poppaeana
Spirat, et hinc miseri viscantur labra mariti.
Ad moechum veniet lota cute. Quando videri
Vult formosa domi? moechis foliata parantur;
His emitur quidquid graciles huc mittitis Indi.
Tandem aperit vultum et tectoria prima reponit:
Incipit agnosci, atque illo lacte fovetur
Propter quod secum comites educit asellas,
Exsul Hyperboreum si dimittatur ad axem.
Sed quae mutatis inducitur atque fovetur
Tot medicaminibus coctaeque siliginis offas
Accipit et madidae, facies dicetur an ulcus?
  Est pretium curae penitus cognoscere toto
Quid faciant agitentque die. Si nocte maritus
Aversus jacuit periit libraria, ponunt
Cosmetae tunicas, tarde venisse Liburnus
Dicitur et poenas alieni pendere somni
Cogitur: hic frangit ferulas, rubet ille flagello,
Hic scutica: sunt quae tortoribus annua praestent.
Verberat atque obiter faciem linit, audit amicas,
Aut latum pictae vestis considerat aurum,
Et caedit; longi relegit transversa diurni,
Et caedit donec, lassis caedentibus, "Exi!"
Intonet horrendum jam cognitione peracta.
Praefectura domus Sicula non mitior aula.
*Nam si constituit solito*que decentius optat
*Ornari et properat ja*mque exspectatur in hortis

Aut apud Isiacae potius sacraria lenae,
Disponit crinem, laceratis ipsa capillis,
Nuda humero Psecas infelix nudisque mamillis.
"Altior hic quare cincinnus?" Taurea punit
Continuo flexi crimen facinusque capilli.
Quid Psecas admisit? quaenam est hic culpa puellae
Si tibi displicuit nasus tuus? Altera laevum
Extendit pectitque comas et volvit in orbem.
Est in consilio materna admotaque lanis
Emerita quae cessat acu: sententia prima
Hujus erit; post hanc aetate atque arte minores
Censebunt, tanquam famae discrimen agatur
Aut animae: tanta est quaerendi cura decoris,
Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
Aedificat caput. Andromàchen a fronte videbis,
Post minor est; credas aliam. Cedo, si breve parvi
Sortita est lateris spatium breviorque videtur
Virgine Pygmaea, nullis adjuta cothurnis,
Et levis erecta consurgit ad oscula planta?
Nulla viri cura interea, nec mentio fiet
Damnorum: vivit tanquam vicina marito,
Hoc solo propior, quod amicos conjugis odit
Et servos, gravis est rationibus. Ecce furentis
Bellonae matrisque deum chorus intrat et ingens
Semivir, obsceno facies reverenda minori,
Mollia qui rapta secuit genitalia testa
Jam pridem, cui rauca cohors, cui tympana cedunt
Plebeia et Phrygia vestitur bucca tiara.
Grande sonat metuique jubet Septembris et Austri
Adventum, nisi se centum lustraverit ovis
Et xerampelinas veteres donaverit ipsi,
Ut quidquid subiti et magni discriminis instat
In tunicas eat et totum semel expiet annum.
Hibernum fracta glacie descendet in amnem,
Ter matutino Tiberi mergetur et ipsis
Vorticibus timidum caput abluet; inde superbi
Totum regis agrum nuda ac tremebunda cruentis
Erepet genibus, si candida jusserit Io;
Ibit ad Aegypti finem calidaque petitas
A Meroe portabit aquas, ut spargat in aedem

Isidis, antiquo quae proxima surgit Ovili.
Credit enim ipsius dominae se voce moneri,—
En animam et mentem cum qua di nocte loquantur!
Ergo hic praecipuum summumque meretur honorem,
Qui grege linigero circumdatus et grege calvo
Plangentis populi currit derisor Anubis.
Ille petit veniam, quoties non abstinet uxor
Concubitu sacris observandisque diebus,
Magnaque debetur violato poena cadurco,
Et movisse caput visa est argentea serpens:
Illius lacrimae meditataque murmura praestant
Ut veniam culpae non abnuat ansere magno
Scilicet et tenui popano corruptus Osiris.
Quum dedit ille locum, cophino foenoque relicto
Arcanam Judaea tremens mendicat in aurem,
Interpres legum Solymarum et magna sacerdos
Arboris ac summi fida internuntia caeli;
Implet et illa manum, sed parcius: aere minuto
Qualiacunque voles Judaei somnia vendunt.
Spondet amatorem tenerum vel divitis orbi
Testamentum ingens, calidae pulmone columbae
Tractato, Armenius vel Commagenus haruspex:
Pectora pullorum rimabitur, exta catelli,
Interdum et pueri: faciet, quod deferat ipse.
Chaldaeis sed major erit fiducia: quidquid
Dixerit astrologus credent a fonte relatum
Hammonis; quoniam Delphis oracula cessant
Et genus humanum damnat caligo futuri.
Praecipuus tamen est horum qui saepius exsul,
Cujus amicitia conducendaque tabella
Magnus civis obit et formidatus Othoni.
Inde fides artis, sonuit si dextera ferro
Laevaque, si longo castrorum in carcere mansit.
Nemo mathematicus genium indemnatus habebit,
Sed qui paene perit, cui vix in Cyclada mitti
Contigit et parva tandem caruisse Seripho.
Consulit ictericae lento de funere matris,
Ante tamen de te, Tanaquil tua; quando sororem
Efferat et patruos; an sit victurus adulter
Post ipsam, quid enim majus dare numina possunt?

Haec tamen ignorat quid sidus triste minetur
Saturni, quo laeta Venus se proferat astro,
Qui mensis damnis, quae dentur tempora lucro:
Illius occursus etiam vitare memento,
In cujus manibus, ceu pinguia sucina, tritas
Cernis ephemeridas; quae nullum consulit et jam
Consulitur; quae castra viro patriamque petente
Non ibit pariter, numeris revocata Thrasylli.
Ad primum lapidem vectari quum placet, hora
Sumitur ex libro; si prurit frictus ocelli
Angulus, inspecta genesi collyria poscit.
Aegra licet jaceat, capiendo nulla videtur
Aptior hora cibo nisi quam dederit Petosiris.
Si mediocris erit, spatium lustrabit utrinque
Metarum et sortes ducet frontemque manumque
Praebebit vati crebrum poppysma roganti.
Divitibus responsa dabunt Phryx augur et Indus
Conductus, dabit astrorum mundique peritus
Atque aliquis senior qui publica fulgura condit:
Plebeium in Circo positum est et in aggere fatum.
Quae nudis longum ostendit cervicibus aurum,
Consulit ante phalas delphinorumque columnas,
An saga vendenti nubat caupone relicto.
Hae tamen et partus subeunt discrimen et omnes
Nutricis tolerant fortuna urgente labores:
Sed jacet aurato vix ulla puerpera lecto.
Tantum artes hujus, tantum medicamina possunt,
Quae steriles facit atque homines in ventre necandos
Conducit. Gaude, infelix, atque ipse bibendum
Porrige, quidquid erit: nam si distendere vellet
Et vexare uterum pueris salientibus, esses
Aethiopis fortasse pater: mox decolor heres
Impleret tabulas, nunquam tibi mane videndus.
Transeo suppositos et gaudia votaque saepe
Ad spurcos decepta lacus atque inde petitos
Pontifices, Salios, Scaurorum nomina falso
Corpore laturos. Stat Fortuna improba noctu
Arridens nudis infantibus. Hos fovet omnes
Involvitque sinu: domibus tunc porrigit altis,
Secretumque sibi mimum parat. Hos amat, his se

Ingerit utque suos ridens producit alumnos.
Hic magicos affert cantus, hic Thessala vendit
Philtra, quibus valeant mentem vexare mariti
Et solea pulsare nates. Quod desipis inde est;
Inde animi caligo et magna oblivio rerum
Quas modo gessisti. Tamen hoc tolerabile, si non
Et furere incipias, ut avunculus ille Neronis,
Cui totam tremuli frontem Caesonia pulli
Infudit. Quae non faciet quod Principis uxor?
Ardebant cuncta et fracta compage ruebant,
Non aliter quam si fecisset Juno maritum
Insanum. Minus ergo nocens erit Agrippinae
Boletus: siquidem unius praecordia pressit
Ille senis tremulumque caput descendere jussit
In caelum et longa manantia labra saliva.
Haec poscit ferrum atque ignes, haec potio torquet,
Haec lacerat mixtos Equitum cum sanguine Patres.
Tanti partus equae, tanti una venefica constat!
Oderunt natos de pellice; nemo repugnet,
Nemo vetet, jam jam privignum occidere fas est.
Vos ego, pupilli, moneo, quibus amplior est res,
Custodite animas et nulli credite mensae:
Livida materno fervent adipata veneno.
Mordeat ante aliquis quidquid porrexerit illa
Quae peperit; timidus praegustet pocula pappas.
Fingimus haec, altum satira sumente cothurnum,
Scilicet, et finem egressi legemque priorum
Grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu,
Montibus ignotum Rutulis caeloque Latino!
Nos utinam vani! sed clamat Pontia, "Feci,
Confiteor, puerisque meis aconita paravi,
Quae deprensa patent: facinus tamen ipsa peregi."
Tune duos una, saevissima vipera, coena?
Tune duos? "Septem, si septem forte fuissent."
Credamus tragicis quidquid de Colchide saeva
Dicitur et Procne: nil contra conor: et illae
Grandia monstra suis audebant temporibus; sed
Non propter nummos. Minor admiratio summis
Debetur monstris, quoties facit ira nocentem
Hunc sexum: rabie jecur incendente feruntur

Praecipites, ut saxa jugis abrupta, quibus mons
Subtrahitur clivoque latus pendente recedit.
Illam ego non tulerim, quae computat et scelus ingens
Sana facit. Spectant subeuntem fata mariti
Alcestim et, similis si permutatio detur,
Morte viri cupiant animam servare catellae.
Occurrent multae tibi Belides atque Eriphylae
Mane; Clytaemnestram nullus non vicus habebit.
Hoc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem
Insulsam et fatuam dextra laevaque tenebat:
At nunc res agitur tenui pulmone rubetae;
Sed tamen et ferro, si praegustabit Atrides
Pontica ter victi cautus medicamina regis.

SATIRA VII.

Et spes et ratio studiorum in Caesare tantum:
Solus enim tristes hac tempestate Camenas
Respexit, quum jam celebres notique poetae
Balneolum Gabiis, Romae conducere furnos
Tentarent, nec foedum alii nec turpe putarent
Praecones fieri; quum desertis Aganippes
Vallibus esuriens migraret in Atria Clio.
Nam si Pieria quadrans tibi nullus in umbra
Ostendatur, ames nomen victumque Machaerae,
Et vendas potius commissa quod auctio vendit
Stantibus, oenophorum, tripodes, armaria, cistas,
Alcithoen Pacci, Thebas et Terea Fausti.
Hoc satius quam si dicas sub judice, "Vidi,"
Quod non vidisti, faciant equites Asiani
Quanquam et Cappadoces faciant equitesque Bithyni,
Altera quos nudo traducit Gallia talo.
Nemo tamen studiis indignum ferre laborem
Cogetur posthac, nectit quicunque canoris
Eloquium vocale modis laurumque momordit.
Hoc agite, o juvenes: circumspicit et stimulat vos
*Materiam*que sibi Ducis indulgentia quaerit.
Si qua aliunde putas rerum exspectanda tuarum

Praesidia, atque ideo croceae membrana tabellae
Impletur, lignorum aliquid posce ocius, et quae
Componis dona Veneris, Telesine, marito,
Aut clude et positos tinea pertunde libellos.
Frange miser calamos vigilataque proelia dele,
Qui facis in parva sublimia carmina cella
Ut dignus venias hederis et imagine macra.
Spes nulla ulterior: didicit jam dives avarus
Tantum admirari, tantum laudare disertos,
Ut pueri Junonis avem. Sed defluit aetas
Et pelagi patiens et cassidis atque ligonis.
Taedia tunc subeunt animos, tunc seque suamque
Terpsichoren odit facunda et nuda senectus.
Accipe nunc artes ne quid tibi conferat iste
Quem colis, et Musarum et Apollinis aede relicta.
Ipse facit versus atque uni cedit Homero
Propter mille annos, et si dulcedine famae
Succensus recites maculosas commodat aedes.
Haec longe ferrata domus servire jubetur,
In qua sollicitas imitatur janua portas.
Scit dare libertos extrema in parte sedentes
Ordinis et magnas comitum disponere voces.
Nemo dabit regum quanti subsellia constent,
Et quae conducto pendent anabathra tigillo,
Quaeque reportandis posita est orchestra cathedris.
Nos tamen hoc agimus, tenuique in pulvere sulcos
Ducimus et litus sterili versamus aratro.
Nam si discedas laqueo tenet ambitiosi
Consuetudo mali; tenet insanabile multos
Scribendi cacoethes et aegro in corde senescit.
Sed vatem egregium cui non sit publica vena,
Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui
Communi feriat carmen triviale moneta,
Hunc qualem nequeo monstrare et sentio tantum
Anxietate carens animus facit, omnis acerbi
Impatiens, cupidus silvarum aptusque bibendis
Fontibus Aonidum. Neque enim cantare sub antro
Pierio thyrsumve potest contingere moesta
Paupertas atque aeris inops, quo nocte dieque
Corpus eget: satur est quum dicit Horatius, Euoe!

Quis locus ingenio, nisi quum se carmine solo
Vexant et dominis Cirrhae Nysaeque feruntur
Pectora vestra, duas non admittentia curas?
Magnae mentis opus nec de lodice paranda
Attonitae, currus et equos faciesque deorum
Aspicere et qualis Rutulum confundat Erinnys.
Nam si Virgilio puer et tolerabile deesset
Hospitium, caderent omnes a crinibus hydri,
Surda nihil gemeret grave buccina. Poscimus ut sit
Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
Cujus et alveolos et laenam pignerat Atreus.
Non habet infelix Numitor quod mittat amico;
Quintillae quod donet habet; nec defuit illi
Unde emeret multa pascendum carne leonem
Jam domitum: constat leviori bellua sumtu
Nimirum, et capiunt plus intestina poetae.
Contentus fama jaceat Lucanus in hortis
Marmoreis: at Serrano tenuique Saleio
Gloria quantalibet quid erit, si gloria tantum est?
Curritur ad vocem jucundam et carmen amicae
Thebaidos, laetam fecit quum Statius Urbem
Promisitque diem. Tanta dulcedine captos
Afficit ille animos tantaque libidine vulgi
Auditur: sed quum fregit subsellia versu
Esurit, intactam Paridi nisi vendat Agaven.
Ille et militiae multis largitur honorem,
Semestri vatum digitos circumligat auro.
Quod non dant proceres dabit histrio: tu Camerinos
Et Bareas, tu nobilium magna atria curas?
Praefectos Pelopea facit, Philomela tribunos.
Haud tamen invideas vati, quem pulpita pascunt.
Quis tibi Maecenas? quis nunc erit aut Proculeius
Aut Fabius? quis Cotta iterum? quis Lentulus alter?
Tunc par ingenio pretium; tunc utile multis
Pallere et vinum toto nescire Decembri.

Vester porro labor fecundior, historiarum
Scriptores? petit hic plus temporis atque olei plus:
Namque oblita modi millesima pagina surgit
Omnibus et multa crescit damnosa papyro.
Sic ingens rerum numerus jubet atque operum lex.

Quae tamen inde seges? terrae quis fructus apertae?
Quis dabit historico, quantum daret acta legenti?
"Sed genus ignavum quod lecto gaudet et umbra."
Dic igitur quid causidicis civilia praestent
Officia et magno comites in fasce libelli?
Ipsi magna sonant, sed tunc quum creditor audit
Praecipue, vel si tetigit latus acrior illo
Qui venit ad dubium grandi cum codice nomen.
Tunc immensa cavi spirant mendacia folles
Conspuiturque sinus. Veram deprendere messem
Si libet, hinc centum patrimonia causidicorum,
Parte alia solum russati pone Lacernae.
Consedere Duces: surgis tu pallidus Ajax
Dicturus dubia pro libertate bubulco
Judice. Rumpe miser tensum jecur, ut tibi lasso
Figantur virides scalarum gloria palmae.
Quod vocis pretium? siccus petasunculus et vas
Pelamydum, aut veteres Afrorum epimenia bulbi,
Aut vinum Tiberi devectum, quinque lagenae,
Si quater egisti. Si contigit aureus unus,
Inde cadunt partes ex foedere pragmaticorum.
Aemilio dabitur quantum libet, et melius nos
Egimus: hujus enim stat currus aeneus, alti
Quadrijuges in vestibulis, atque ipse feroci
Bellatore sedens curvatum hastile minatur
Eminus et statua meditatur proelia lusca.
Sic Pedo conturbat, Matho deficit; exitus hic est
Tongilli, magno cum rhinocerote lavari
Qui solet et vexat lutulenta balnea turba,
Perque forum juvenes longo premit assere Medos,
Emturus pueros, argentum, murrina, villas;
Spondet enim Tyrio stlataria purpura filo.
Et tamen est illis hoc utile: purpura vendit
Causidicum, vendunt amethystina: convenit illis
Et strepitu et facie majoris vivere census.
Sed finem impensae non servat prodiga Roma.
Fidimus eloquio? Ciceroni nemo ducentos
Nunc dederit nummos nisi fulserit annulus ingens.
Respicit haec primum qui litigat, an tibi servi
Octo, decem comites, an post te sella, togati

Ante pedes. Ideo conducta Paullus agebat
Sardonyche, atque ideo pluris quam Cossus agebat,
Quam Basilus. Rara in tenui facundia panno.
Quando licet Basilo flentem producere matrem?
Quis bene dicentem Basilum ferat? Accipiat te
Gallia vel potius nutricula causidicorum
Africa, si placuit mercedem imponere linguae.
  Declamare doces? O ferrea pectora Vetti,
Quum perimit saevos classis numerosa tyrannos!
Nam quaecunque sedens modo legerat haec eadem stans
Perferet atque eadem cantabit versibus isdem.
Occidit miseros crambe repetita magistros.
Quis color et quod sit causae genus atque ubi summa
Quaestio, quae veniant diversa parte sagittae,
Nosse velint omnes, mercedem solvere nemo.
"Mercedem appellas? quid enim scio?" "Culpa docentis
Scilicet arguitur quod laeva in parte mamillae
Nil salit Arcadio juveni, cujus mihi sexta
Quaque die miserum dirus caput Hannibal implet;
Quidquid id est de quo deliberat, an petat Urbem
A Cannis, an post nimbos et fulmina cautus
Circumagat madidas a tempestate cohortes.
Quantum vis stipulare et protinus accipe quod do
Ut toties illum pater audiat." Haec alii sex
Vel plures uno conclamant ore Sophistae,
Et veras agitant lites raptore relicto;
Fusa venena silent, malus ingratusque maritus,
Et quae jam veteres sanant mortaria caecos.
Ergo sibi dabit ipse rudem si nostra movebunt
Consilia, et vitae diversum iter ingredietur,
Ad pugnam qui rhetorica descendit ab umbra,
Summula ne pereat qua vilis tessera venit
Frumenti: quippe haec merces lautissima. Tenta
Chrysogonus quanti doceat vel Pollio quanti
Lautorum pueros, artem scindens Theodori.
Balnea sexcentis et pluris porticus in qua
Gestetur dominus quoties pluit. Anne serenum
Exspectet spargatque luto jumenta recenti?
Hic potius, namque hic mundae nitet ungula mulae.
Parte alia longis Numidarum fulta columnis

Surgat et algentem rapiat coenatio solem.
Quanticunque domus veniet qui fercula docte
Componat, veniet qui pulmentaria condat.
Hos inter sumtus sestertia Quintiliano
Ut multum duo sufficient: res nulla minoris
Constabit patri quam filius. Unde igitur tot
Quintilianus habet saltus? Exempla novorum
Fatorum transi. Felix et pulcer et acer;
Felix et sapiens et nobilis et generosus,
Appositam nigrae lunam subtexit alutae;
Felix orator quoque maximus et jaculator;
Et si perfrixit, cantat bene. Distat enim quae
Sidera te excipiant modo primos incipientem
Edere vagitus et adhuc a matre rubentem.
Si Fortuna volet fies de rhetore Consul;
Si volet haec eadem fies de Consule rhetor.
Ventidius quid enim? quid Tullius? anne aliud quam
Sidus et occulti miranda potentia fati?
Servis regna dabunt, captivis fata triumphos.
Felix ille tamen corvo quoque rarior albo.
Poenituit multos vanae sterilisque cathedrae,
Sicut Thrasymachi probat exitus atque Secundi
Carinatis: et hunc inopem vidistis, Athenae,
Nil praeter gelidas ausae conferre cicutas.
Di majorum umbris tenuem et sine pondere terram
Spirantesque crocos et in urna perpetuum ver,
Qui praeceptorem sancti voluere parentis
Esse loco. Metuens virgae jam grandis Achilles
Cantabat patriis in montibus; et cui non tunc
Eliceret risum citharoedi cauda magistri?
Sed Rufum atque alios caedit sua quemque juventus,
Rufum qui toties Ciceronem Allobroga dixit.
    Quis gremio Enceladi doctique Palaemonis affert
Quantum grammaticus meruit labor? et tamen ex hoc
Quodcunque est (minus est autem quam rhetoris aera)
Discipuli custos praemordet Acoenonetus
Et qui dispensat frangit sibi. Cede, Palaemon,
Et patere inde aliquid decrescere, non aliter quam
Institor hibernae tegetis niveique cadurci;
Dummodo non pereat mediae quod noctis ab hora

Sedisti qua nemo faber, qua nemo sederet
Qui docet obliquo lanam deducere ferro;
Dummodo non pereat totidem olfecisse lucernas
Quot stabant pueri, quum totus decolor esset
Flaccus et haereret nigro fuligo Maroni.
Rara tamen merces quae cognitione tribuni
Non egeat. Sed vos saevas imponite leges,
Ut praeceptori verborum regula constet,
Ut legat historias, auctores noverit omnes
Tanquam ungues digitosque suos; ut forte rogatus,
Dum petit aut thermas aut Phoebi balnea, dicat
Nutricem Anchisae, nomen patriamque novercae
Archemori; dicat quot Acestes vixerit annos,
Quot Siculus Phrygibus vini donaverit urnas.
Exigite ut mores teneros ceu pollice ducat,
Ut si quis cera vultum facit; exigite ut sit
Et pater ipsius coetus, ne turpia ludant,
Ne faciant vicibus. "Non est leve tot puerorum
Observare manus oculosque in fine trementes."
"Haec," inquit, "cures et quum se verterit annus,
Accipe victori populus quod postulat aurum."

SATIRA VIII.

STEMMATA quid faciunt? quid prodest, Pontice, longo
Sanguine censeri pictosque ostendere vultus
Majorum, et stantes in curribus Aemilianos,
Et Curios jam dimidios, humeroque minorem
Corvinum, et Galbam auriculis nasoque carentem?
Quis fructus generis tabula jactare capaci
Corvinum, posthac multa contingere virga
Fumosos Equitum cum Dictatore magistros,
Si coram Lepidis male vivitur? effigies quo
Tot bellatorum, si luditur alea pernox
Ante Numantinos; si dormire incipis ortu
Luciferi, quo signa duces et castra movebant?
Cur Allobrogicis et magna gaudeat ara
Natus in Herculeo Fabius Lare, si cupidus, si

Vanus et Euganea quantumvis mollior agna;
Si tenerum attritus Catinensi pumice lumbum
Squalentes traducit avos, emtorque veneni
Frangenda miseram funestat imagine gentem?
Tota licet veteres exornent undique cerae
Atria, nobilitas sola est atque unica virtus.
Paullus vel Cossus vel Drusus moribus esto;
Hos ante effigies majorum pone tuorum;
Praecedant ipsas illi te Consule virgas.
Prima mihi debes animi bona: sanctus haberi
Justitiaeque tenax factis dictisque mereris,
Agnosco procerem. Salve, Gaetulice, seu tu
Silanus, quocunque alio de sanguine, rarus
Civis et egregius patriae contingis ovanti.
Exclamare libet populus quod clamat Osiri
Invento. Quis enim generosum dixerit hunc qui
Indignus genere et praeclaro nomine tantum
Insignis? Nanum cujusdam Atlanta vocamus,
Aethiopem cygnum, pravam extortamque puellam
Europen; canibus pigris scabieque vetusta
Levibus et siccae lambentibus ora lucernae
Nomen erit pardus, tigris, leo, si quid adhuc est
Quod fremat in terris violentius. Ergo cavebis,
Et metues ne tu sis Creticus aut Camerinus.

His ego quem monui? tecum est mihi sermo, Rubelli
Plaute. Tumes alto Drusorum stemmate, tanquam
Feceris ipse aliquid propter quod nobilis esses,
Ut te conciperet quae sanguine fulget Iuli,
Non quae ventoso conducta sub aggere texit.
"Vos humiles," inquis, "vulgi pars ultima nostri,
Quorum nemo queat patriam monstrare parentis:
Ast ego Cecropides!" Vivas et originis hujus
Gaudia longa feras: tamen ima plebe Quiritem
Facundum invenies; solet hic defendere causas
Nobilis indocti; veniet de plebe togata
Qui juris nodos et legum aenigmata solvat.
Hic petit Euphraten juvenis domitique Batavi
Custodes aquilas armis industrius: at tu
Nil nisi Cecropides truncoque simillimus Hermae.
Nullo quippe alio vincis discrimine quam quod

Illi marmoreum caput est, tua vivit imago.
Dic mihi, Teucrorum proles, animalia muta
Quis generosa putet nisi fortia? nempe volucrem
Sic laudamus equum facili cui plurima palma
Fervet et exsultat rauco victoria Circo.
Nobilis hic, quocunque venit de gramine, cujus
Clara fuga ante alios et primus in aequore pulvis:
Sed venale pecus Corythae posteritas et
Hirpini si rara jugo Victoria sedit.
Nil ibi majorum respectus, gratia nulla
Umbrarum: dominos pretiis mutare jubentur
Exiguis, trito ducunt epiredia collo
Segnipedes dignique molam versare Nepotis.
Ergo ut miremur te non tua, primum aliquid da
Quod possim titulis incidere, praeter honores
Quos illis damus et dedimus quibus omnia debes.
  Haec satis ad juvenem quem nobis fama superbum
Tradit et inflatum plenumque Nerone propinquo:
Rarus enim ferme sensus communis in illa
Fortuna. Sed te censeri laude tuorum,
Pontice, noluerim sic ut nihil ipse futurae
Laudis agas. Miserum est aliorum incumbere famae,
Ne collapsa ruant subductis tecta columnis.
Stratus humi palmes viduas desiderat ulmos.
Esto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
Integer; ambiguae si quando citabere testis
Incertaeque rei, Phalaris licet imperet ut sis
Falsus et admoto dictet perjuria tauro,
Summum crede nefas animam praeferre pudori
Et propter vitam vivendi perdere causas.
Dignus morte perit, coenet licet ostrea centum
Gaurana et Cosmi toto mergatur aeno.
  Exspectata diu tandem provincia quum te
Rectorem accipiet, pone irae fraena modumque,
Pone et avaritiae: miserere inopum sociorum;
Ossa vides regum vacuis exsucta medullis.
Respice quid moneant leges, quid curia mandet,
Praemia quanta bonos maneant, quam fulmine justo
Et Capito et Numitor ruerint damnante Senatu,
Piratae Cilicum. Sed quid damnatio confert,

Quum Pansa eripiat quidquid tibi Natta reliquit?
Praeconem, Chaerippe, tuis circumspice pannis,
Jamque tace: furor est post omnia perdere naulum.
Non idem gemitus olim neque vulnus erat par
Damnorum, sociis florentibus et modo victis.
Plena domus tunc omnis, et ingens stabat acervus
Nummorum, Spartana chlamys, conchylia Coa,
Et cum Parrhasii tabulis signisque Myronis
Phidiacum vivebat ebur; nec non Polycleti
Multus ubique labor; rarae sine Mentore mensae.
Inde Dolabella est atque hinc Antonius, inde
Sacrilegus Verres: referebant navibus altis
Occulta spolia et plures de pace triumphos.
Nunc sociis juga pauca boum, grex parvus equarum
Et pater armenti capto eripietur agello;
Ipsi deinde Lares, si quod spectabile signum,
Si quis in aedicula deus unicus. Haec etenim sunt
Pro summis, nam sunt haec maxima. Despicias tu
Forsitan imbelles Rhodios unctamque Corinthum:
Despicias merito. Quid resinata juventus
Cruraque totius facient tibi levia gentis?
Horrida vitanda est Hispania, Gallicus axis
Illyricumque latus: parce et messoribus illis,
Qui saturant Urbem Circo scenaeque vacantem.
Quanta autem inde feres tam dirae praemia culpae,
Quum tenues nuper Marius discinxerit Afros?
Curandum imprimis ne magna injuria fiat
Fortibus et miseris: tollas licet omne quod usquam est
Auri atque argenti, scutum gladiumque relinques
Et jacula et galeam: spoliatis arma supersunt.
Quod modo proposui non est sententia: verum
Credite me vobis folium recitare Sibyllae.
Si tibi sancta cohors comitum, si nemo tribunal
Vendit Acersecomes, si nullum in conjuge crimen,
Nec per conventus et cuncta per oppida curvis
Unguibus ire parat nummos raptura Celaeno;
Tunc licet a Pico numeres genus, altaque si te
Nomina delectant omnem Titanida pugnam
*Inter majores ipsum*que Promethea ponas:
De quocunque voles proavum tibi sumito libro.

Quod si praecipitem rapit ambitio atque libido,
Si frangis virgas sociorum in sanguine, si te
Delectant hebetes lasso lictore secures,
Incipit ipsorum contra te stare parentum
Nobilitas claramque facem praeferre pudendis.
Omne animi vitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quanto major qui peccat habetur.
Quo mihi te, solitum falsas signare tabellas
In templis quae fecit avus statuamque parentis
Ante triumphalem? quo, si nocturnus adulter
Tempora Santonico velas adoperta cucullo?
  Praeter majorum cineres atque ossa volucri
Carpento rapitur pinguis Lateranus, et ipse,
Ipse rotam adstringit multo sufflamine Consul;
Nocte quidem: sed luna videt, sed sidera testes
Intendunt oculos. Finitum tempus honoris
Quum fuerit, clara Lateranus luce flagellum
Sumet et occursum nunquam trepidabit amici
Jam senis, ac virga prior annuet atque maniplos
Solvet et infundet jumentis hordea lassis.
Interea dum lanatas torvumque juvencum
More Numae caedit Jovis ante altaria, jurat
Solam Eponam et facies olida ad praesepia pictas.
Sed quum pervigiles placet instaurare popinas,
Obvius assiduo Syrophoenix udus amomo
Currit, Idumaeae Syrophoenix incola portae,
Hospitis affectu dominum regemque salutat,
Et cum venali Cyane succincta lagena.
  Defensor culpae dicet mihi, "Fecimus et nos
Haec juvenes." Esto. Desisti nempe, nec ultra
Fovisti errorem. Breve sit, quod turpiter audes;
Quaedam cum prima resecentur crimina barba;
Indulge veniam pueris: Lateranus ad illos
Thermarum calices inscriptaque lintea vadit
Maturus bello, Armeniae Syriaeque tuendis
Amnibus et Rheno atque Istro. Praestare Neronem
Securum valet haec aetas. Mitte ostia, Caesar,
Mitte: sed in magna legatum quaere popina;
Invenies aliquo cum percussore jacentem,
Permixtum nautis et furibus ac fugitivis,

Inter carnifices et fabros sandapilarum
Et resupinati cessantia tympana Galli.
Aequa ibi libertas, communia pocula, lectus
Non alius cuiquam, nec mensa remotior ulli.
Quid facias talem sortitus, Pontice, servum?
Nempe in Lucanos aut Tusca ergastula mittas.
At vos, Trojugenae, vobis ignoscitis, et quae
Turpia cerdoni Volesos Brutumque decebunt.

Quid, si nunquam adeo foedis adeoque pudendis
Utimur exemplis ut non pejora supersint?
Consumtis opibus vocem, Damasippe, locasti
Sipario, clamosum ageres ut Phasma Catulli:
Laureolum velox etiam bene Lentulus egit,
Judice me dignus vera cruce. Nec tamen ipsi
Ignoscas populo: populi frons durior hujus,
Qui sedet et spectat triscurria patriciorum,
Planipedes audit Fabios, ridere potest qui
Mamercorum alapas. Quanti sua funera vendant
Quid refert? Vendunt nullo cogente Nerone,
Nec dubitant celsi Praetoris vendere ludis.
Finge tamen gladios inde, atque hinc pulpita pone:
Quid satius? Mortem sic quisquam exhorruit ut sit
Zelotypus Thymeles, stupidi collega Corinthi?
Res haud mira tamen citharoedo Principe mimus
Nobilis. Haec ultra quid erit nisi ludus? Et illud
Dedecus Urbis habes; nec mirmillonis in armis,
Nec clipeo Gracchum pugnantem aut falce supina,
(Damnat enim tales habitus; et damnat et odit)
Nec galea faciem abscondit; movet ecce tridentem;
Postquam librata pendentia retia dextra
Nequidquam effudit, nudum ad spectacula vultum
Erigit et tota fugit agnoscendus arena.
Credamus tunicae, de faucibus aurea quum se
Porrigat et longo jactetur spira galero:
Ergo ignominiam graviorem pertulit omni
Vulnere cum Graccho jussus pugnare secutor.

Libera si dentur populo suffragia, quis tam
Perditus ut dubitet Senecam praeferre Neroni?
Cujus supplicio non debuit una parari
Simia, nec serpens unus, nec culeus unus.

Par Agamemnonidae crimen; sed causa facit rem
Dissimilem. Quippe ille deis auctoribus ultor
Patris erat caesi media inter pocula: sed nec
Electrae jugulo se polluit aut Spartani
Sanguine conjugii; nullis aconita propinquis
Miscuit, in scena nunquam cantavit Orestes,
Troica non scripsit. Quid enim Verginius armis
Debuit ulcisci magis, aut cum Vindice Galba?
Quid Nero tam saeva crudaque tyrannide fecit?
Haec opera atque hae sunt generosi Principis artes,
Gaudentis foedo peregrina ad pulpita cantu
Prostitui Graiaeque apium meruisse coronae.
Majorum effigies habeant insignia vocis:
Ante pedes Domiti longum tu pone Thyestae
Syrma vel Antigones, tu personam Menalippes,
Et de marmoreo citharam suspende colosso.
Quid, Catilina, tuis natalibus atque Cethegi
Inveniet quisquam sublimius? Arma tamen vos
Nocturna et flammas domibus templisque parastis,
Ut Braccatorum pueri Senonumque minores,
Ausi quod liceat tunica punire molesta.
Sed vigilat Consul vexillaque vestra coercet.
Hic novus Arpinas, ignobilis et modo Romae
Municipalis Eques, galeatum ponit ubique
Praesidium attonitis et in omni gente laborat.
Tantum igitur muros intra toga contulit illi
Nominis et tituli, quantum non Leucade, quantum
Thessaliae campis Octavius abstulit udo
Caedibus assiduis gladio. Sed Roma parentem,
Roma Patrem Patriae Ciceronem libera dixit.
Arpinas alius Volscorum in monte solebat
Poscere mercedes alieno lassus aratro;
Nodosam post haec frangebat vertice vitem,
Si lentus pigra muniret castra dolabra.
Hic tamen et Cimbros et summa pericula rerum
Excipit, et solus trepidantem protegit Urbem;
Atque ideo, postquam ad Cimbros stragemque volabant
Qui nunquam attigerant majora cadavera corvi,
Nobilis ornatur lauro collega secunda.
Plebeiae Deciorum animae, plebeia fuerunt

Nomina: pro totis legionibus hi tamen et pro
Omnibus auxiliis atque omni pube Latina
Sufficiunt dis infernis Terraeque parenti;
Pluris enim Decii quam quae servantur ab illis.
Ancilla natus trabeam et diadema Quirini
Et fasces meruit, regum ultimus ille bonorum.
Prodita laxabant portarum claustra tyrannis
Exsulibus juvenes ipsius Consulis et quos
Magnum aliquid dubia pro libertate deceret,
Quod miraretur cum Coclite Mucius et quae
Imperii fines Tiberinum virgo natavit.
Occulta ad Patres produxit crimina servus,
Matronis lugendus: at illos verbera justis
Afficiunt poenis et legum prima securis.
Malo pater tibi sit Thersites, dummodo tu sis
Aeacidae similis Vulcaniaque arma capessas,
Quam te Thersitae similem producat Achilles.
Et tamen, ut longe repetas longeque revolvas
Nomen, ab infami gentem deducis asylo.
Majorum primus quisquis fuit ille tuorum,
Aut pastor fuit aut illud quod dicere nolo.

SATIRA IX.

Scire velim quare toties mihi, Naevole, tristis
Occurras fronte obducta, ceu Marsya victus.
Quid tibi cum vultu qualem deprensus habebat
Ravola, dum Rhodopes uda terit inguina barba?
Nos colaphum incutimus lambenti crustula servo.
Non erat hac facie miserabilior Crepereius
Pollio, qui triplicem usuram praestare paratus
Circuit et fatuos non invenit. Unde repente
Tot rugae? certe modico contentus agebas
Vernam equitem, conviva joco mordente facetus
Et salibus vehemens intra pomeria natis.
Omnia nunc contra; vultus gravis, horrida siccae
Silva comae, nullus tota nitor in cute, qualem
Bruttia praestabat calidi tibi fascia visci;

Sed fruticante pilo neglecta et squalida crura.
Quid macies aegri veteris, quem tempore longo
Torret quarta dies olimque domestica febris?
Deprendas animi tormenta latentis in aegro
Corpore, deprendas et gaudia; sumit utrumque
Inde habitum facies. Igitur flexisse videris
Propositum et vitae contrarius ire priori.
Nuper enim, ut repeto, fanum Isidis et Ganymeden,
Pacis, et advectae secreta palatia Matris,
Et Cererem (nam quo non prostat femina templo?)
Notior Aufidio moechus celebrare solebas,
Quodque taces, ipsos etiam inclinare maritos.

Utile et hoc multis vitae genus; at mihi nullum
Inde operae pretium. Pingues aliquando lacernas,
Munimenta togae, duri crassique coloris,
Et male percussas textoris pectine Galli
Accipimus, tenue argentum venaeque secundae.
Fata regunt homines; fatum est et partibus illis
Quas sinus abscondit. Nam si tibi sidera cessant,
Nil faciet longi mensura incognita nervi,
Quamvis te nudum spumanti Virro labello
Viderit et blandae assidue densaeque tabellae
Sollicitent; *αὐτὸς γὰρ ἐφέλκεται ἄνδρα κίναιδος.*
Quod tamen ulterius monstrum quam mollis avarus?
"Haec tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti:"
Computat ac cevet. "Ponatur calculus, adsint
Cum tabula pueri: numera: sestertia quinque
Omnibus in rebus: numerentur deinde labores."
An facile et pronum est agere intra viscera penem
Legitimum, atque illic hesternae occurrere coenae?
Servus erit minus ille miser qui foderit agrum
Quam dominum. Sed tu sane tenerum et puerum te
Et pulcrum et dignum cyatho caeloque putabas.
Vos humili asseculae, vos indulgebitis unquam
Cultori, jam nec morbo donare parati?
En cui tu viridem umbellam, cui succina mittas
Grandia, natalis quoties redit aut madidum ver
Incipit et strata positus longaque cathedra
Munera femineis tractat secreta Kalendis!
Dic, passer, cui tot montes, tot praedia servas

Appula, tot milvos intra tua pascua lassos?
Te Trifolinus ager fecundis vitibus implet
Suspectumque jugum Cumis et Gaurus inanis.
Nam quis plura linit victuro dolia musto?
Quantum erat exhausti lumbos donare clientis
Jugeribus paucis? meliusne hic rusticus infans,
Cum matre et casulis et collusore catello,
Cymbala pulsantis legatum fiet amici?
"Improbus es quum poscis," ait. Sed pensio clamat,
Posce; sed appellat puer unicus, ut Polyphemi
Lata acies, per quam sollers evasit Ulixes.
Alter emendus erit; namque hic non sufficit: ambo
Pascendi. Quid agam bruma spirante? quid, oro,
Quid dicam scapulis puerorum Aquilone Decembri
Et pedibus? durate atque exspectate cicadas?
Verum, ut dissimules, ut mittas cetera, quanto
Metiris pretio quod ni tibi deditus essem
Devotusque cliens, uxor tua virgo maneret?
Scis certe quibus ista modis, quam saepe rogaris,
Et quae pollicitus. Fugientem saepe puellam
Amplexu rapui: tabulas quoque ruperat, et jam
Signabat. Tota vix hoc ego nocte redemi,
Te plorante foris. Testis mihi lectulus et tu,
Ad quem pervenit lecti sonus et dominae vox.
Instabile ac dirimi coeptum et jam paene solutum
Conjugium in multis domibus servabit adulter.
Quo te circumagas? quae prima aut ultima ponas?
Nullum ergo meritum est, ingrate ac perfide, nullum,
Quod tibi filiolus vel filia nascitur ex me?
Tollis enim et libris actorum spargere gaudes
Argumenta viri. Foribus suspende coronas,
Jam pater es: dedimus quod famae opponere possis;
Jura parentis habes, propter me scriberis heres,
Legatum omne capis, nec non et dulce caducum.
Co[illegible] praeterea jungentur multa caducis
S[illegible]a, si tres implevero.—Justa doloris,
[illegible]sa tui. Contra tamen ille quid affert?—
[illegible]te *alium* bipedem sibi quaerit asellum.
[illegible]*mmissa* tibi celare memento,
[illegible]*ostras* intra te fige querelas;

Nam res mortifera est inimicus pumice levis.
Qui modo secretum commiserat ardet et odit,
Tanquam prodiderim quidquid scio. Sumere ferrum,
Fuste aperire caput, candelam apponere valvis
Non dubitat. Nec contemnas aut despicias, quod
His opibus nunquam cara est annona veneni.
Ergo occulta teges, ut curia Martis Athenis.
O Corydon, Corydon, secretum divitis ullum
Esse putas? Servi ut taceant, jumenta loquentur
Et canis et postes et marmora. "Claude fenestras,
Vela tegant rimas, junge ostia, tollite lumen
E medio (clamant omnes), prope nemo recumbat;
Quod tamen ad cantum galli facit ille secundi
Proximus ante diem caupo sciet: audiet et quae
Finxerunt pariter librarius, archimagiri,
Carptores." Quod enim dubitant componere crimen
In dominos, quoties rumoribus ulciscuntur
Baltea? Nec deerit qui te per compita quaerat
Nolentem et miseram vinosus inebriet aurem.
Illos ergo roges quidquid paullo ante petebas
A nobis; taceant illi: sed prodere malunt
Arcanum quam surrepti potare Falerni
Pro populo faciens quantum Saufeia bibebat.
Vivendum recte est cum propter plurima tum his
Praecipue causis, ut linguas mancipiorum
Contemnas: nam lingua mali pars pessima servi.
Deterior tamen hic qui liber non erit illis
Quorum animas et farre suo custodit et aere.
Idcirco ut possim linguam contemnere servi,
Utile consilium modo sed commune dedisti:
Nunc mihi quid suades post damnum temporis et spes
Deceptas? Festinat enim decurrere velox
Flosculus angustae miseraeque brevissima vitae
Portio: dum bibimus, dum serta, unguenta, puellas
Poscimus, obrepit non intellecta senectus.
Ne trepida: nunquam pathicus tibi deerit amicus
Stantibus et salvis his collibus; undique ad illos
Convenient et carpentis et navibus omnes
Qui digito scalpunt uno caput. Altera major

Spes superest: tu tantum erucis imprime dentem.
  Haec exempla para felicibus: at mea Clotho
Et Lachesis gaudent si pascitur inguine venter.
O parvi nostrique Lares, quos ture minuto
Aut farre et tenui soleo exorare corona,
Quando ego figam aliquid quo sit mihi tuta senectus
A tegete et baculo? viginti millia fenus
Pignoribus positis, argenti vascula puri
Sed quae Fabricius Censor notet, et duo fortes
De grege Moesorum, qui me cervice locata
Securum jubeant clamoso insistere Circo?
Sit mihi praeterea curvus caelator, et alter
Qui multas facies fingit cito: sufficiunt haec,
Quando ego pauper ero. Votum miserabile, nec spes
His saltem: nam quum pro me Fortuna rogatur,
Affixit ceras illa de nave petitas
Quae Siculos cantus effugit remige surdo.

SATIRA X.

Omnibus in terris quae sunt a Gadibus usque
Auroram et Gangen, pauci dignoscere possunt
Vera bona atque illis multum diversa, remota
Erroris nebula. Quid enim ratione timemus
Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te
Conatus non poeniteat votique peracti?
Evertere domos totas optantibus ipsis
Di faciles; nocitura toga, nocitura petuntur
Militia; torrens dicendi copia multis
Et sua mortifera est facundia; viribus ille
Confisus periit admirandusque lacertis.
  Sed plures nimia congesta pecunia cura
Strangulat, et cuncta exsuperans patrimonia census
Quanto delphinis balaena Britannica major.
Temporibus diris igitur jussuque Neronis
Longinum et magnos Senecae praedivitis hortos
Clausit, et egregias Lateranorum obsidet aedes
[illegible] cohors: rarus venit in coenacula miles.

Pauca licet portes argenti vascula puri,
Nocte iter ingressus, gladium contumque timebis
Et motae ad lunam trepidabis arundinis umbram:
Cantabit vacuus coram latrone viator.
Prima fere vota et cunctis notissima templis
Divitiae, crescant ut opes, ut maxima toto
Nostra sit arca foro. Sed nulla aconita bibuntur
Fictilibus: tunc illa time, quum pocula sumes
Gemmata et lato Setinum ardebit in auro.
  Jamne igitur laudas, quod de sapientibus alter
Ridebat quoties de limine moverat unum
Protuleratque pedem, flebat contrarius alter?
Sed facilis cuivis rigidi censura cachinni;
Mirandum est unde ille oculis suffecerit humor.
Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
Democritus, quanquam non essent urbibus illis
Praetexta et trabeae, fasces, lectica, tribunal.
Quid si vidisset Praetorem curribus altis
Exstantem, et medio sublimem in pulvere Circi,
In tunica Jovis, et pictae Sarrana ferentem
Ex humeris aulaea togae, magnaeque coronae
Tantum orbem quanto cervix non sufficit ulla?
Quippe tenet sudans hanc publicus et sibi Consul
Ne placeat curru servus portatur eodem.
Da nunc et volucrem sceptro quae surgit eburno,
Illinc cornicines, hinc praecedentia longi
Agminis officia, et niveos ad fraena Quirites
Defossa in loculis quos sportula fecit amicos.
Tum quoque materiam risus invenit ad omnes
Occursus hominum, cujus prudentia monstrat
Summos posse viros et magna exempla daturos
Vervecum in patria crassoque sub aere nasci.
Ridebat curas nec non et gaudia vulgi,
Interdum et lacrimas, quum Fortunae ipse minaci
Mandaret laqueum mediumque ostenderet unguem.
Ergo supervacua aut perniciosa petuntur,
Propter quae fas est genua incerare deorum.
Quosdam praecipitat subjecta potentia magnae
Invidiae; mergit longa atque insignis honorum
Pagina; descendunt statuae restemque sequuntur.

Ipsas deinde rotas bigarum impacta securis
Caedit, et immeritis franguntur crura caballis.
Jam stridunt ignes, jam follibus atque caminis
Ardet adoratum populo caput, et crepat ingens
Sejanus: deinde ex facie toto orbe secunda
Fiunt urceoli, pelves, sartago, patellae.
Pone domi lauros, duc in Capitolia magnum
Cretatumque bovem: Sejanus ducitur unco
Spectandus: gaudent omnes. "Quae labra! quis illi
Vultus erat! nunquam, si quid mihi credis, amavi
Hunc hominem; sed quo cecidit sub crimine? quisnam
Delator, quibus indiciis, quo teste probavit?"
"Nil horum: verbosa et grandis epistola venit
A Capreis." "Bene habet; nil plus interrogo." Sed quid
Turba Remi? Sequitur fortunam ut semper, et odit
Damnatos. Idem populus, si Nurtia Tusco
Favisset, si oppressa foret secura senectus
Principis, hac ipsa Sejanum diceret hora
Augustum. Jam pridem, ex quo suffragia nulli
Vendimus, effudit curas. Nam qui dabat olim
Imperium, fasces, legiones, omnia, nunc se
Continet atque duas tantum res anxius optat,
Panem et Circenses. "Perituros audio multos."
"Nil dubium: magna est fornacula: pallidulus mi
Brutidius meus ad Martis fuit obvius aram.
Quam timeo victus ne poenas exigat Ajax,
Ut male defensus! Curramus praecipites, et
Dum jacet in ripa calcemus Caesaris hostem.
Sed videant servi, ne quis neget et pavidum in jus
Cervice obstricta dominum trahat." Hi sermones
Tunc de Sejano, secreta haec murmura vulgi.
Visne salutari sicut Sejanus? habere
Tantundem, atque illi summas donare curules,
Illum exercitibus praeponere? tutor haberi
Principis angusta Caprearum in rupe sedentis
Cum grege Chaldaeo? Vis certe pila, cohortes,
Egregios equites et castra domestica. Quidni
Haec cupias? et qui nolunt occidere quenquam
Posse volunt. Sed quae praeclara et prospera tantum
Ut rebus laetis par sit mensura malorum?

Hujus qui trahitur praetextam sumere mavis,
An Fidenarum Gabiorumque esse potestas
Et de mensura jus dicere, vasa minora
Frangere, pannosus vacuis Aedilis Ulubris?
Ergo quid optandum foret, ignorasse fateris
Sejanum: nam qui nimios optabat honores
Et nimias poscebat opes, numerosa parabat
Excelsae turris tabulata, unde altior esset
Casus et impulsae praeceps immane ruinae.
Quid Crassos, quid Pompeios evertit, et illum
Ad sua qui domitos deduxit flagra Quirites?
Summus nempe locus nulla non arte petitus,
Magnaque numinibus vota exaudita malignis.
Ad generum Cereris sine caede et vulnere pauci
Descendunt reges et sicca morte tyranni.
Eloquium ac famam Demosthenis aut Ciceronis
Incipit optare et totis Quinquatribus optat,
Quisquis adhuc uno partam colit asse Minervam,
Quem sequitur custos angustae vernula capsae.
Eloquio sed uterque perit orator; utrumque
Largus et exundans leto dedit ingenii fons.
Ingenio manus est et cervix caesa; nec unquam
Sanguine causidici maduerunt rostra pusilli.
"O fortunatam natam me Consule Romam!"
Antoni gladios potuit contemnere, si sic
Omnia dixisset. Ridenda poemata malo
Quam te conspicuae, divina Philippica, famae,
Volveris a prima quae proxima. Saevus et illum
Exitus eripuit, quem mirabantur Athenae
Torrentem et pleni moderantem fraena theatri.
Dis ille adversis genitus fatoque sinistro,
Quem pater, ardentis massae fuligine lippus,
A carbone et forcipibus gladiosque parante
Incude et luteo Vulcano ad rhetora misit.
Bellorum exuviae, truncis affixa tropaeis
Lorica et fracta de casside buccula pendens
Et curtum temone jugum victaeque triremis
Aplustre et summo tristis captivus in arcu
Humanis majora bonis creduntur: ad hoc se
Romanus Graiusque ac barbarus induperator

Erexit: causas discriminis atque laboris
Inde habuit. Tanto major famae sitis est quam
Virtutis. Quis enim virtutem amplectitur ipsam,
Praemia si tollas? Patriam tamen obruit olim
Gloria paucorum, et laudis titulique cupido
Haesuri saxis cinerum custodibus, ad quae
Discutienda valent sterilis mala robora ficus,
Quandoquidem data sunt ipsis quoque fata sepulcris.
Expende Hannibalem; quot libras in duce summo
Invenies? hic est quem non capit Africa Mauro
Percussa Oceano Niloque admota tepenti,
Rursus ad Aethiopum populos altosque elephantos.
Additur imperiis Hispania: Pyrenaeum
Transilit: opposuit natura Alpemque nivemque;
Diducit scopulos et montem rumpit aceto.
Jam tenet Italiam; tamen ultra pergere tendit:
"Actum," inquit "nihil est, nisi Poeno milite portas
Frangimus et media vexillum pono Suburra."
O qualis facies et quali digna tabella,
Quum Gaetula ducem portaret bellua luscum!
Exitus ergo quis est? O gloria! vincitur idem
Nempe et in exsilium praeceps fugit atque ibi magnus
Mirandusque cliens sedet ad praetoria regis,
Donec Bithyno libeat vigilare tyranno.
Finem animae quae res humanas miscuit olim
Non gladii, non saxa dabunt, nec tela; sed ille
Cannarum vindex et tanti sanguinis ultor,
Annulus. I, demens, et saevas curre per Alpes,
Ut pueris placeas et declamatio fias.
Unus Pellaeo juveni non sufficit orbis;
Aestuat infelix angusto limite mundi,
Ut Gyari clausus scopulis parvaque Seripho.
Quum tamen a figulis munitam intraverit urbem,
Sarcophago contentus erit. Mors sola fatetur
Quantula sint hominum corpuscula. Creditur olim
Velificatus Athos, et quidquid Graecia mendax
Audet in historia; constratum classibus isdem
Suppositumque rotis solidum mare; credimus altos
Defecisse amnes epotaque flumina Medo

Prandente, et madidis cantat quae Sostratus alis.
Ille tamen qualis rediit Salamine relicta,
In Corum atque Eurum solitus saevire flagellis
Barbarus, Aeolio nunquam hoc in carcere passos,
Ipsum compedibus qui vinxerat Ennosigaeum?
Mitius id sane quod non et stigmate dignum
Credidit. Huic quisquam vellet servire deorum!
Sed qualis rediit? nempe una nave, cruentis
Fluctibus, ac tarda per densa cadavera prora.
Has toties optata exegit gloria poenas!
"Da spatium vitae, multos da, Juppiter, annos!"
Hoc recto vultu solum, hoc et pallidus optas.
Sed quam continuis et quantis longa senectus
Plena malis! Deformem et tetrum ante omnia vultum
Dissimilemque sui, deformem pro cute pellem
Pendentesque genas et tales aspice rugas,
Quales, umbriferos ubi pandit Tabraca saltus,
In vetula scalpit jam mater simia bucca.
Plurima sunt juvenum discrimina: pulcrior ille
Hoc, atque ille alio; multum hic robustior illo:
Una senum facies, cum voce trementia membra
Et jam leve caput madidique infantia nasi.
Frangendus misero gingiva panis inermi:
Usque adeo gravis uxori natisque sibique
Ut captatori moveat fastidia Cosso.
Non eadem vini atque cibi torpente palato
Gaudia: nam coitus jam longa oblivio; vel si
Coneris, jacet exiguus cum ramice nervus,
Et quamvis tota palpetur nocte jacebit.
Anne aliquid sperare potest haec inguinis aegri
Canities? quid, quod merito suspecta libido est
Quae Venerem affectat sine viribus. Aspice partis
Nunc damnum alterius: nam quae cantante voluptas,
Sit licet eximius citharoedus sitve Seleucus,
Et quibus aurata mos est fulgere lacerna?
Quid refert magni sedeat qua parte theatri,
Qui vix cornicines exaudiet atque tubarum
Concentus? clamore opus est ut sentiat auris
Quem dicat venisse puer, quot nunciet horas.
Praeterea minimus gelido jam in corpore sanguis

Febre calet sola; circumsilit agmine facto
Morborum omne genus; quorum si nomina quaeras,
Promtius expediam quot amaverit Hippia moechos,
Quot Themison aegros autumno occiderit uno,
Quot Basilus socios, quot circumscripserit Hirrus
Pupillos, quot longa viros exsorbeat uno
Maura die, quot discipulos inclinet Hamillus;
Percurram citius quot villas possideat nunc
Quo tondente gravis juveni mihi barba sonabat.
Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis; ambos
Perdidit ille oculos et luscis invidet; hujus
Pallida labra cibum accipiunt digitis alienis.
Ipse ad conspectum coenae diducere rictum
Suetus hiat tantum, ceu pullus hirundinis ad quem
Ore volat pleno mater jejuna. Sed omni
Membrorum damno major dementia, quae nec
Nomina servorum, nec vultum agnoscit amici,
Cum quo praeterita coenavit nocte, nec illos
Quos genuit, quos eduxit. Nam codice saevo
Heredes vetat esse suos; bona tota feruntur
Ad Phialen: tantum artificis valet halitus oris,
Quod steterat multis in carcere fornicis annis.
Ut vigeant sensus animi, ducenda tamen sunt
Funera natorum, rogus aspiciendus amatae
Conjugis et fratris plenaeque sororibus urnae.
Haec data poena diu viventibus, ut renovata
Semper clade domus multis in luctibus inque
Perpetuo moerore et nigra veste senescant.
Rex Pylius, magno si quidquam credis Homero,
Exemplum vitae fuit a cornice secundae.
Felix nimirum, qui tot per secula mortem
Distulit atque suos jam dextra computat annos
Quique novum toties mustum bibit. Oro parumper
Attendas, quantum de legibus ipse queratur
Fatorum et nimio de stamine, quum videt acris
Antilochi barbam ardentem; quum quaerit ab omni,
Quisquis adest socius, cur haec in tempora duret,
Quod facinus dignum tam longo admiserit aevo?
Haec eadem Peleus, raptum quum luget Achillem,
Atque alius, cui fas Ithacum lugere natantem.

Incolumi Troja Priamus venisset ad umbras
Assaraci, magnis solemnibus, Hectore funus
Portante ac reliquis fratrum cervicibus inter
Iliadum lacrimas, ut primos edere planctus
Cassandra inciperet scissaque Polyxena palla,
Si foret exstinctus diverso tempore, quo non
Coeperat audaces Paris aedificare carinas.
Longa dies igitur quid contulit? omnia vidit
Eversa et flammis Asiam ferroque cadentem.
Tunc miles tremulus posita tulit arma tiara
Et ruit ante aram summi Jovis, ut vetulus bos,
Qui domini cultris tenue et miserabile collum
Praebet, ab ingrato jam fastiditus aratro.
Exitus ille utcunque hominis; sed torva canino
Latravit rictu quae post hunc vixerat uxor.
Festino ad nostros et regem transeo Ponti
Et Croesum, quem vox justi facunda Solonis
Respicere ad longae jussit spatia ultima vitae.
Exsilium et carcer Minturnarumque paludes
Et mendicatus victa Carthagine panis
Hinc causas habuere. Quid illo cive tulisset
Natura in terris, quid Roma beatius unquam,
Si circumducto captivorum agmine et omni
Bellorum pompa animam exhalasset opimam,
Quum de Teutonico vellet descendere curru?
Provida Pompeio dederat Campania febres
Optandas: sed multae urbes et publica vota
Vicerunt. Igitur Fortuna ipsius et Urbis
Servatum victo caput abstulit. Hoc cruciatu
Lentulus, hac poena caruit, ceciditque Cethegus
Integer, et jacuit Catilina cadavere toto.
  Formam optat modico pueris, majore puellis
Murmure, quum Veneris fanum videt anxia mater,
Usque ad delicias votorum. "Cur tamen," inquit,
"Corripias? Pulcra gaudet Latona Diana."
Sed vetat optari faciem Lucretia qualem
Ipsa habuit: cuperet Rutilae Virginia gibbum
Accipere atque suam Rutilae dare. Filius autem
Corporis egregii miseros trepidosque parentes
Semper habet. Rara est adeo concordia formae

Atque pudicitiae. Sanctos licet horrida mores
Tradiderit domus ac veteres imitata Sabinos,
Praeterea castum ingenium vultumque modesto
Sanguine ferventem tribuat natura benigna
Larga manu: (quid enim puero conferre potest plus
Custode et cura natura potentior omni?)
Non licet esse viros; nam prodiga corruptoris
Improbitas ipsos audet tentare parentes.
Tanta in muneribus fiducia! Nullus ephebum
Deformem saeva castravit in arce tyrannus;
Nec praetextatum rapuit Nero loripedem, nec
Strumosum atque utero pariter gibboque tumentem.
I nunc et juvenis specie laetare tui, quem
Majora exspectant discrimina: fiet adulter
Publicus, et poenas metuet, quascunque maritis
Iratis debet: nec erit felicior astro
Martis, ut in laqueos nunquam incidat. Exigit autem
Interdum ille dolor plus quam lex ulla dolori
Concessit. Necat hic ferro, secat ille cruentis
Verberibus, quosdam moechos et mugilis intrat.
Sed tuus Endymion dilectae fiet adulter
Matronae: mox quum dederit Servilia nummos,
Fiet et illius quam non amat; exuet omnem
Corporis ornatum. Quid enim ulla negaverit udis
Inguinibus, sive est haec Oppia, sive Catulla?
Deterior totos habet illic femina mores.
Sed casto quid forma nocet? Quid profuit immo
Hippolyto grave propositum? quid Bellerophonti?
Erubuit nempe haec ceu fastidita; repulsa
Nec Stheneboea minus quam Cressa excanduit, et se
Concussere ambae. Mulier saevissima tunc est
Quum stimulos odio pudor admovet. Elige quidnam
Suadendum esse putes cui nubere Caesaris uxor
Destinat. Optimus hic et formosissimus idem
Gentis patriciae rapitur miser exstinguendus
Messallinae oculis: dudum sedet illa parato
Flameolo, Tyriusque palam genialis in hortis
Sternitur, et ritu decies centena dabuntur
Antiquo; veniet cum signatoribus auspex.
Haec tu secreta et paucis commissa putabas?

Non nisi legitime vult nubere. Quid placeat dic:
Ni parere velis pereundum erit ante lucernas:
Si scelus admittas dabitur mora parvula, dum res
Nota Urbi et populo contingat Principis aures.
Dedecus ille domus sciet ultimus: interea tu
Obsequere imperio; sit tanti vita dierum
Paucorum. Quidquid melius leviusque putaris,
Praebenda est gladio pulcra haec et candida cervix.
  Nil ergo optabunt homines? Si consilium vis,
Permittes ipsis expendere numinibus quid
Conveniat nobis rebusque sit utile nostris.
Nam pro jucundis aptissima quaeque dabunt di.
Carior est illis homo quam sibi. Nos animorum
Impulsu et caeca magnaque cupidine ducti
Conjugium petimus partumque uxoris: at illis
Notum qui pueri qualisque futura sit uxor.
Ut tamen et poscas aliquid voveasque sacellis
Exta et candiduli divina tomacula porci,
Orandum est ut sit mens sana in corpore sano.
Fortem posce animum, mortis terrore carentem,
Qui spatium vitae extremum inter munera ponat
Naturae, qui ferre queat quoscunque labores,
Nesciat irasci, cupiat nihil, et potiores
Herculis aerumnas credat saevosque labores
Et Venere et coenis et pluma Sardanapali.
Monstro quod ipse tibi possis dare: semita certe
Tranquillae per virtutem patet unica vitae.
Nullum numen abest si sit Prudentia: nos te,
Nos facimus, Fortuna, deam caeloque locamus.

SATIRA XI.

Atticus eximie si coenat lautus habetur,
Si Rutilus demens. Quid enim majore cachinno
Excipitur vulgi quam pauper Apicius? Omnis
Convictus, thermae, stationes, omne theatrum
De Rutilo. Nam dum valida ac juvenalia membra
Sufficiunt galeae dumque ardens sanguine, fertur

(Non cogente quidem sed nec prohibente Tribuno)
Scripturus leges et regia verba lanistae.
Multos porro vides quos saepe elusus ad ipsum
Creditor introitum solet exspectare macelli,
Et quibus in solo vivendi causa palato est.
Egregius coenat meliusque miserrimus horum,
Et cito casurus jam perlucente ruina.
Interea gustus elementa per omnia quaerunt,
Nunquam animo pretiis obstantibus: interius si
Attendas, magis illa juvant quae pluris emuntur.
Ergo haud difficile est perituram arcessere summam
Lancibus oppositis vel matris imagine fracta,
Et quadringentis nummis condire gulosum
Fictile. Sic veniunt ad miscellanea ludi.
Refert ergo quis haec eadem paret; in Rutilo nam
Luxuria est, in Ventidio laudabile nomen
Sumit et a censu famam trahit. Illum ego jure
Despiciam qui scit quanto sublimior Atlas
Omnibus in Libya sit montibus, hic tamen idem
Ignoret quantum ferrata distet ab arca
Sacculus. E caelo descendit γνῶθι σεαυτόν,
Figendum et memori tractandum pectore, sive
Conjugium quaeras vel sacri in parte Senatus
Esse velis, (nec enim loricam poscit Achillis
Thersites, in qua se traducebat Ulixes
Ancipitem;) seu tu magno discrimine causam
Protegere affectas, te consule, dic tibi quis sis,
Orator vehemens an Curtius et Matho buccae.
Noscenda est mensura sui spectandaque rebus
In summis minimisque; etiam quum piscis emetur
Ne mullum cupias quum sit tibi gobio tantum
In loculis. Quis enim te deficiente crumena
Et crescente gula manet exitus, aere paterno
Ac rebus mersis in ventrem, fenoris atque
Argenti gravis et pecorum agrorumque capacem?
Talibus a dominis post cuncta novissimus exit
Annulus, et digito mendicat Pollio nudo.
Non praematuri cineres nec funus acerbum
Luxuriae, sed morte magis metuenda senectus.
Hi plerumque gradus: conducta pecunia Romae

Et coram dominis consumitur: inde ubi paullum
Nescio quid superest et pallet fenoris auctor,
Qui vertere solum Baias et ad Ostia currunt:
Cedere namque foro jam non est deterius quam
Esquilias a ferventi migrare Suburra.
Ille dolor solus patriam fugientibus, illa
Moestitia est, caruisse anno Circensibus uno.
Sanguinis in facie non haeret gutta: morantur
Pauci ridiculum fugientem ex Urbe Pudorem.
  Experiere hodie numquid pulcerrima dictu,
Persice, non praestem vita vel moribus et re,
Sed laudem siliquas occultus ganeo, pultes
Coram aliis dictem puero sed in aure placentas.
Nam quum sis conviva mihi promissus habebis
Evandrum, venies Tirynthius aut minor illo
Hospes et ipse tamen contingens sanguine caelum,
Alter aquis, alter flammis ad sidera missus.
Fercula nunc audi nullis ornata macellis.
De Tiburtino veniet pinguissimus agro
Haedulus et toto grege mollior, inscius herbae,
Necdum ausus virgas humilis mordere salicti,
Qui plus lactis habet quam sanguinis: et montani
Asparagi, posito quos legit villica fuso.
Grandia praeterea tortoque calentia foeno
Ova adsunt ipsis cum matribus et servatae
Parte anni quales fuerant in vitibus uvae:
Signinum Syriumque pirum, de corbibus isdem
Aemula Picenis et odoris mala recentis,
Nec metuenda tibi, siccatum frigore postquam
Autumnum et crudi posuere pericula succi.
  Haec olim nostri jam luxuriosa Senatus
Coena fuit. Curius parvo quae legerat horto
Ipse focis brevibus ponebat oluscula, quae nunc
Squalidus in magna fastidit compede fossor,
Qui meminit calidae sapiat quid vulva popinae.
Sicci terga suis, rara pendentia crate,
Moris erat quondam festis servare diebus
Et natalicium cognatis ponere lardum,
Accedente nova, si quam dabat hostia, carne.
Cognatorum aliquis titulo ter Consulis atque

Castrorum imperiis et Dictatoris honore
Functus ad has epulas solito maturius ibat,
Erectum domito referens a monte ligonem.
Quum tremerent autem Fabios durumque Catonem
Et Scauros et Fabricios, postremo severos
Censoris mores etiam collega timeret,
Nemo inter curas et seria duxit habendum,
Qualis in Oceani fluctu testudo nataret,
Clarum Trojugenis factura ac nobile fulcrum;
Sed nudo latere et parvis frons aerea lectis
Vile coronati caput ostendebat aselli,
Ad quod lascivi ludebant ruris alumni.
Tales ergo cibi qualis domus atque supellex.
  Tunc rudis et Graias mirari nescius artes,
Urbibus eversis, praedarum in parte reperta
Magnorum artificum frangebat pocula miles,
Ut phaleris gauderet equus, caelataque cassis
Romuleae simulacra ferae mansuescere jussae
Imperii fato, geminos sub rupe Quirinos,
Ac nudam effigiem clipeo venientis et hasta
Pendentisque dei perituro ostenderet hosti.
Argenti quod erat solis fulgebat in armis.
Ponebant igitur Tusco farrata catino;
Omnia tunc quibus invideas si lividulus sis.
Templorum quoque majestas praesentior et vox
Nocte fere media mediamque audita per Urbem,
Litore ab Oceano Gallis venientibus et dis
Officium vatis peragentibus. His monuit nos,
Hanc rebus Latiis curam praestare solebat
Fictilis et nullo violatus Juppiter auro.
Illa domi natas nostraque ex arbore mensas
Tempora viderunt: hos lignum stabat in usus,
Annosam si forte nucem dejecerat Eurus.
At nunc divitibus coenandi nulla voluptas,
Nil rhombus, nil dama sapit, putere videntur
Unguenta atque rosae, latos nisi sustinet orbes
Grande ebur et magno sublimis pardus hiatu,
Dentibus ex illis quos mittit porta Syenes
Et Mauri celeres et Mauro obscurior Indus,
Et quos deposuit Nabathaeo bellua saltu

Jam nimios capitique graves. Hinc surgit orexis,
Hinc stomacho vires; nam pes argenteus illis
Annulus in digito quod ferreus. Ergo superbum
Convivam caveo, qui me sibi comparat et res
Despicit exiguas. Adeo nulla uncia nobis
Est eboris, nec tessellae, nec calculus ex hac
Materia: quin ipsa manubria cultellorum
Ossea; non tamen his ulla unquam obsonia fiunt
Rancidula, aut ideo pejor gallina secatur.
Sed nec structor erit cui cedere debeat omnis
Pergula, discipulus Trypheri doctoris, apud quem
Sumine cum magno lepus atque aper et pygargus
Et Scythicae volucres et phoenicopterus ingens
Et Gaetulus oryx hebeti lautissima ferro
Caeditur, et tota sonat ulmea coena Suburra.
Nec frustum capreae subducere nec latus Afrae
Novit avis noster, tirunculus ac rudis omni
Tempore et exiguae furtis imbutus ofellae.
Plebeios calices et paucis assibus emtos
Porriget incultus puer atque a frigore tutus;
Non Phryx aut Lycius, non a mangone petitus
Quisquam erit et magno. Quum posces posce Latine.
Idem habitus cunctis, tonsi rectique capilli
Atque hodie tantum propter convivia pexi.
Pastoris duri est hic filius, ille bubulci:
Suspirat longo non visam tempore matrem
Et casulam et notos tristis desiderat haedos,
Ingenui vultus puer ingenuique pudoris,
Quales esse decet quos ardens purpura vestit:
Nec pugillares defert in balnea raucus
Testiculos, nec vellendas jam praebuit alas,
Crassa nec opposito pavidus tegit inguina gutto.
Hic tibi vina dabit diffusa in montibus illis
A quibus ipse venit, quorum sub vertice lusit:
Namque una atque eadem est vini patria atque ministri.
Forsitan exspectes ut Gaditana canoro
Incipiat prurire choro plausuque probatae
Ad terram tremulo descendant clune puellae:
(*Spectant hoc* nuptae juxta recubante marito
Quod pudeat narrasse aliquem praesentibus ipsis)

Irritamentum Veneris languentis et acres
Divitis urticae. Major tamen ista voluptas
Alterius sexus: magis ille extenditur, et mox
Auribus atque oculis concepta urina movetur.
Non capit has nugas humilis domus: audiat ille
Testarum crepitus cum verbis nudum olido stans
Fornice mancipium quibus abstinet, ille fruatur
Vocibus obscoenis omnique libidinis arte,
Qui Lacedaemonium pytismate lubricat orbem.
Namque ibi fortunae veniam damus; alea turpis,
Turpe et adulterium mediocribus. Haec eadem illi
Omnia quum faciunt hilares nitidique vocantur.
Nostra dabunt alios hodie convivia ludos:
Conditor Iliados cantabitur atque Maronis
Altisoni dubiam facientia carmina palmam.
Quid refert tales versus qua voce legantur?
  Sed nunc dilatis averte negotia curis
Et gratam requiem dona tibi, quando licebit
Per totum cessare diem: non fenoris ulla
Mentio, nec prima si luce egressa reverti
Nocte solet tacito bilem tibi contrahat uxor,
Humida suspectis referens multicia rugis
Vexatasque comas et vultum auremque calentem.
Protinus ante meum quidquid dolet exue limen;
Pone domum et servos et quidquid frangitur illis
Aut perit; ingratos ante omnia pone sodales.
Interea Megalesiacae spectacula mappae,
Idaeum sollemne, colunt, similisque triumpho
Praeda caballorum Praetor sedet ac, mihi pace
Immensae nimiaeque licet si dicere plebis,
Totam hodie Romam Circus capit et fragor aurem
Percutit eventum viridis quo colligo panni:
Nam si deficeret moestam attonitamque videres
Hanc urbem, veluti Cannarum in pulvere victis
Consulibus. Spectent juvenes, quos clamor et audax
Sponsio, quos cultae decet assedisse puellae:
Nostra bibat vernum contracta cuticula solem
Effugiatque togam. Jam nunc in balnea salva
Fronte licet vadas, quanquam solida hora supersit
Ad sextam. Facere hoc non possis quinque diebus

Continuis, quia sunt talis quoque taedia vitae
Magna. Voluptates commendat rarior usus.

SATIRA XII.

Natali, Corvine, die mihi dulcior haec lux,
Qua festus promissa deis animalia caespes
Exspectat. Niveam Reginae ducimus agnam;
Par vellus dabitur pugnanti Gorgone Maura:
Sed procul extensum petulans quatit hostia funem,
Tarpeio servata Jovi, frontemque coruscat;
Quippe ferox vitulus, templis maturus et arae
Spargendusque mero, quem jam pudet ubera matris
Ducere, qui vexat nascenti robora cornu.
Si res ampla domi similisque affectibus esset,
Pinguior Hispulla traheretur taurus et ipsa
Mole piger, nec finitima nutritus in herba,
Laeta sed ostendens Clitumni pascua sanguis
Iret, et a grandi cervix ferienda ministro,
Ob reditum trepidantis adhuc horrendaque passi
Nuper et incolumem sese mirantis amici.
Nam praeter pelagi casus et fulguris ictus
Evasit. Densae caelum abscondere tenebrae
Nube una subitusque antennas impulit ignis,
Quum se quisque illo percussum crederet et mox
Attonitus nullum conferri posse putaret
Naufragium velis ardentibus. Omnia fiunt
Talia, tam graviter, si quando poetica surgit
Tempestas. Genus ecce aliud discriminis; audi
Et miserere iterum; quanquam sint cetera sortis
Ejusdem; pars dira quidem sed cognita multis,
Et quam votiva testantur fana tabella
Plurima. Pictores quis nescit ab Iside pasci?
Accidit et nostro similis fortuna Catullo.
Quum plenus fluctu medius foret alveus et jam,
Alternum puppis latus evertentibus undis,
Arboris incertae, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem, decidere jactu

Coepit cum ventis, imitatus castora, qui se
Eunuchum ipse facit cupiens evadere damno
Testiculi: adeo medicatum intelligit inguen.
"Fundite quae mea sunt," dicebat, "cuncta," Catullus,
Praecipitare volens etiam pulcerrima, vestem
Purpuream teneris quoque Maecenatibus aptam,
Atque alias quarum generosi graminis ipsum
Infecit natura pecus, sed et egregius fons
Viribus occultis et Baeticus adjuvat aer.
Ille nec argentum dubitabat mittere, lances
Parthenio factas, urnae cratera capacem
Et dignum sitiente Pholo vel conjuge Fusci;
Adde et bascaudas et mille escalia, multum
Caelati biberat quo callidus emtor Olynthi.
Sed quis nunc alius qua mundi parte, quis audet
Argento praeferre caput rebusque salutem?
Non propter vitam faciunt patrimonia quidam,
Sed vitio caeci propter patrimonia vivunt.
Jactatur rerum utilium pars maxima; sed nec
Damna levant. Tunc adversis urgentibus illuc
Decidit ut malum ferro summitteret; hac re
Explicat angustum; discriminis ultima quando
Praesidia afferimus navem factura minorem.
I nunc et ventis animam committe dolato
Confisus ligno, digitis a morte remotus
Quatuor aut septem, si sit latissima taeda.
Mox cum reticulis et pane et ventre lagenae
Aspice sumendas in tempestate secures.
Sed postquam jacuit planum mare, tempora postquam
Prospera vectoris fatumque valentius Euro
Et pelago; postquam Parcae meliora benigna
Pensa manu ducunt hilares et staminis albi
Lanificae, modica nec multum fortior aura
Ventus adest: inopi miserabilis arte cucurrit
Vestibus extentis et, quod superaverat unum,
Velo prora suo. Jam deficientibus Austris
Spes vitae cum sole redit: tum gratus Iulo,
Atque novercali sedes praelata Lavino,
Conspicitur sublimis apex, cui candida nomen
Scrofa dedit, laetis Phrygibus mirabile sumen,

Et nunquam visis triginta clara mamillis.
Tandem intrat positas inclusa per aequora moles
Tyrrhenamque Pharon porrectaque brachia rursum,
Quae pelago occurrunt medio longeque relinquunt
Italiam. Non sic igitur mirabere portus
Quos natura dedit: sed trunca puppe magister
Interiora petit, Baianae pervia cymbae,
Tuti stagna sinus, gaudent ubi vertice raso
Garrula securi narrare pericula nautae.
Ite igitur, pueri, linguis animisque faventes
Sertaque delubris et farra imponite cultris
Ac molles ornate focos glebamque virentem.
Jam sequar et, sacro quod praestat rite peracto,
Inde domum repetam, graciles ubi parva coronas
Accipiunt fragili simulacra nitentia cera.
Hic nostrum placabo Jovem, Laribusque paternis
Tura dabo, atque omnes violae jactabo colores.
Cuncta nitent; longos erexit janua ramos
Et matutinis operatur festa lucernis.
Nec suspecta tibi sint haec, Corvine; Catullus,
Pro cujus reditu tot pono altaria, parvos
Tres habet heredes. Libet exspectare quis aegram
Et claudentem oculos gallinam impendat amico
Tam sterili. Verum haec nimia est impensa; coturnix
Nulla unquam pro patre cadet. Sentire calorem
Si coepit locuples Gallita et Paccius orbi,
Legitime fixis vestitur tota tabellis
Porticus; exsistunt qui promittunt hecatomben,
Quatenus hic non sunt nec venales elephanti,
Nec Latio aut usquam sub nostro sidere talis
Bellua concipitur: sed furva gente petita
Arboribus Rutulis et Turni pascitur agro,
Caesaris armentum, nulli servire paratum
Privato; siquidem Tyrio parere solebant
Hannibali et nostris ducibus regique Molosso
Horum majores ac dorso ferre cohortes,
Partem aliquam belli et euntem in proelia turrim.
Nulla igitur mora per Novium, mora nulla per Histrum
Pacuvium, quin illud ebur ducatur ad aras
Et cadat ante Lares Gallitae victima, sola

Tantis digna deis et captatoribus horum.
Alter enim, si concedas mactare, vovebit
De grege servorum magna et pulcerrima quaeque
Corpora; vel pueris et frontibus ancillarum
Imponet vittas et si qua est nubilis illi
Iphigenia domi dabit hanc altaribus, etsi
Non sperat tragicae furtiva piacula cervae.
Laudo meum civem, nec comparo testamento
Mille rates: nam si Libitinam evaserit aeger
Delebit tabulas, inclusus carcere nassae,
Post meritum sane mirandum, atque omnia soli
Forsan Pacuvio breviter dabit. Ille superbus
Incedet victis rivalibus. Ergo vides quam
Grande operae pretium faciat jugulata Mycenis.
Vivat Pacuvius quaeso vel Nestora totum;
Possideat quantum rapuit Nero; montibus aurum
Exaequet; nec amet quenquam, nec ametur ab ullo.

SATIRA XIII.

Exemplo quodcunque malo committitur ipsi
Displicet auctori. Prima est haec ultio, quod se
Judice nemo nocens absolvitur, improba quamvis
Gratia fallaci Praetoris vicerit urna.
Quid sentire putas omnes, Calvine, recenti
De scelere et fidei violatae crimine? Sed nec
Tam tenuis census tibi contigit ut mediocris
Jacturae te mergat onus, nec rara videmus
Quae pateris. Casus multis hic cognitus ac jam
Tritus et e medio fortunae ductus acervo.
Ponamus nimios gemitus; flagrantior aequo
Non debet dolor esse viri nec vulnere major.
Tu quamvis levium minimam exiguamque malorum
Particulam vix ferre potes, spumantibus ardens
Visceribus sacrum tibi quod non reddat amicus
Depositum? stupet haec qui jam post terga reliquit
Sexaginta annos, Fonteio Consule natus?
[illegible] nihil in melius tot rerum proficis usu?

Magna quidem, sacris quae dat praecepta libellis,
Victrix fortunae sapientia: ducimus autem
Hos quoque felices qui ferre incommoda vitae
Nec jactare jugum vita didicere magistra.
Quae tam festa dies ut cesset prodere furem,
Perfidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrum
Quaesitum, et partos gladio vel pyxide nummos?
Rari quippe boni: numerus vix est totidem quot
Thebarum portae vel divitis ostia Nili.
Nona aetas agitur pejoraque secula ferri
Temporibus, quorum sceleri non invenit ipsa
Nomen et a nullo posuit natura metallo.
Nos hominum divumque fidem clamore ciemus,
Quanto Faesidium laudat vocalis agentem
Sportula. Dic, senior bulla dignissime, nescis
Quas habeat Veneres aliena pecunia? nescis
Quem tua simplicitas risum vulgo moveat, quum
Exigis a quoquam ne pejeret, et putet ullis
Esse aliquod numen templis araeque rubenti?
Quondam hoc indigenae vivebant more, priusquam
Sumeret agrestem posito diademate falcem
Saturnus fugiens, tunc quum virguncula Juno
Et privatus adhuc Idaeis Juppiter antris,
Nulla super nubes convivia caelicolarum,
Nec puer Iliacus, formosa nec Herculis uxor
Ad cyathos, et jam siccato nectare tergens
Brachia Vulcanus Liparaea nigra taberna.
Prandebat sibi quisque deus, nec turba deorum
Talis ut est hodie, contentaque sidera paucis
Numinibus miserum urgebant Atlanta minori
Pondere. Nondum aliquis sortitus triste profundi
Imperium aut Sicula torvus cum conjuge Pluton;
Nec rota, nec Furiae, nec saxum aut vulturis atri
Poena; sed infernis hilares sine regibus umbrae.
Improbitas illo fuit admirabilis aevo.
Credebant hoc grande nefas et morte piandum,
Si juvenis vetulo non assurrexerat et si
Barbato cuicunque puer, licet ipse videret
Plura domi fraga et majores glandis acervos.
Tam venerabile erat praecedere quatuor annis,

Primaque par adeo sacrae lanugo senectae!
Nunc si depositum non infitietur amicus,
Si reddat veterem cum tota aerugine follem,
Prodigiosa fides et Tuscis digna libellis,
Quaeque coronata lustrari debeat agna.
Egregium sanctumque virum si cerno, bimembri
Hoc monstrum puero aut miranti sub aratro
Piscibus inventis et fetae comparo mulae,
Sollicitus tanquam lapides effuderit imber
Examenque apium longa consederit uva
Culmine delubri, tanquam in mare fluxerit amnis
Gurgitibus miris et lactis vertice torrens.
  Intercepta decem quereris sestertia fraude
Sacrilega? Quid si bis centum perdidit alter
Hoc arcana modo? majorem tertius illa
Summam, quam patulae vix ceperat angulus arcae?
Tam facile et pronum est superos contemnere testes,
Si mortalis idem nemo sciat! Aspice quanta
Voce neget, quae sit ficti constantia vultus.
Per Solis radios Tarpeiaque fulmina jurat
Et Martis frameam et Cirrhaei spicula vatis,
Per calamos venatricis pharetramque puellae,
Perque tuum, pater Aegaei Neptune, tridentem;
Addit et Herculeos arcus hastamque Minervae,
Quidquid habent telorum armamentaria caeli.
Si vero et pater est, "Comedam," inquit, "flebile nati
Sinciput elixi Pharioque madentis aceto."
  Sunt in Fortunae qui casibus omnia ponunt
Et nullo credunt mundum rectore moveri,
Natura volvente vices et lucis et anni,
Atque ideo intrepidi quaecunque altaria tangunt.
Est alius metuens ne crimen Poena sequatur;
Hic putat esse deos et pejerat, atque ita secum;
"Decernat quodcunque volet de corpore nostro
Isis et irato feriat mea lumina sistro,
Dummodo vel caecus teneam quos abnego nummos.
Et phthisis et vomicae putres et dimidium crus
Sunt tanti. Pauper locupletem optare podagram
[illegible] dubitet Ladas, si non eget Anticyra nec
[illegible]gene. Quid enim velocis gloria plantae

Praestat et esuriens Pisaeae ramus olivae!
Ut sit magna tamen certe lenta ira deorum est.
Si curant igitur cunctos punire nocentes,
Quando ad me venient? sed et exorabile numen
Fortasse experiar; solet his ignoscere. Multi
Committunt eadem diverso crimina fato;
Ille crucem sceleris pretium tulit, hic diadema."
Sic animum dirae trepidum formidine culpae
Confirmant. Tunc te sacra ad delubra vocantem
Praecedit, trahere immo ultro ac vexare paratus.
Nam quum magna malae superest audacia causae,
Creditur a multis fiducia. Mimum agit ille,
Urbani qualem fugitivus scurra Catulli:
Tu miser exclamas ut Stentora vincere possis,
Vel potius quantum Gradivus Homericus: "Audis,
Juppiter, haec nec labra moves, quum mittere vocem
Debueras vel marmoreus vel aeneus? aut cur
In carbone tuo charta pia tura soluta
Ponimus et sectum vituli jecur albaque porci
Omenta? Ut video, nullum discrimen habendum est
Effigies inter vestras statuamque Vagelli."
  Accipe quae contra valeat solatia ferre
Et qui nec Cynicos nec Stoica dogmata legit
A Cynicis tunica distantia, non Epicurum
Suspicit exigui laetum plantaribus horti.
Curentur dubii medicis majoribus aegri;
Tu venam vel discipulo committe Philippi.
Si nullum in terris tam detestabile factum
Ostendis taceo; nec pugnis caedere pectus
Te veto, nec plana faciem contundere palma,
Quandoquidem accepto claudenda est janua damno,
Et majore domus gemitu, majore tumultu
Planguntur nummi quam funera. Nemo dolorem
Fingit in hoc casu, vestem diducere summam
Contentus, vexare oculos humore coacto.
Ploratur lacrimis amissa pecunia veris.
Sed si cuncta vides simili fora plena querela,
Si decies lectis diversa parte tabellis
Vana supervacui dicunt chirographa ligni,
Arguit ipsorum quos littera gemmaque princeps

Sardonychum, loculis quae custoditur eburnis,
Te nunc, delicias, extra communia censes
Ponendum? Qui tu gallinae filius albae,
Nos viles pulli nati infelicibus ovis?
Rem pateris modicam et mediocri bile ferendam,
Si flectas oculos majora ad crimina. Confer
Conductum latronem, incendia sulfure coepta
Atque dolo primos quum janua colligit ignes:
Confer et hos veteris qui tollunt grandia templi
Pocula adorandae robiginis et populorum
Dona vel antiquo positas a rege coronas.
Haec ibi si non sunt, minor exstat sacrilegus qui
Radat inaurati femur Herculis et faciem ipsam
Neptuni, qui bracteolam de Castore ducat.
An dubitet solitus totum conflare Tonantem?
Confer et artifices mercatoremque veneni,
Et deducendum corio bovis in mare, cum quo
Clauditur adversis innoxia simia fatis.
Haec quota pars scelerum quae custos Gallicus Urbis
Usque a Lucifero donec lux occidat audit?
Humani generis mores tibi nosse volenti
Sufficit una domus. Paucos consume dies, et
Dicere te miserum postquam illinc veneris aude.
Quis tumidum guttur miratur in Alpibus? aut quis
In Meroe crasso majorem infante mamillam?
Caerula quis stupuit Germani lumina, flavam
Caesariem et madido torquentem cornua cirro?
Nempe quod haec illis natura est omnibus una.
Ad subitas Thracum volucres nubemque sonoram
Pygmaeus parvis currit bellator in armis;
Mox impar hosti raptusque per aera curvis
Unguibus a saeva fertur grue. Si videas hoc
Gentibus in nostris risu quatiare: sed illic,
Quanquam eadem assidue spectentur proelia, ridet
Nemo, ubi tota cohors pede non est altior uno.
"Nullane perjuri capitis fraudisque nefandae
Poena erit?" Abreptum crede hunc graviore catena
Protinus et nostro (quid plus velit ira?) necari
Arbitrio; manet illa tamen jactura, nec unquam
Depositum tibi sospes erit, sed corpore trunco

Invidiosa dabit minimus solatia sanguis.
"At vindicta bonum vita jucundius ipsa."
Nempe hoc indocti, quorum praecordia nullis
Interdum aut levibus videas flagrantia causis.
Quantulacunque adeo est occasio, sufficit irae.
Chrysippus non dicet idem nec mite Thaletis
Ingenium dulcique senex vicinus Hymetto,
Qui partem acceptae saeva inter vincla cicutae
Accusatori nollet dare. Plurima felix
Paullatim vitia atque errores exuit omnes,
Prima docet rectum Sapientia; quippe minuti
Semper et infirmi est animi exiguique voluptas
Ultio; continuo sic collige, quod vindicta
Nemo magis gaudet quam femina. Cur tamen hos tu
Evasisse putes quos diri conscia facti
Mens habet attonitos et surdo verbere caedit,
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Poena autem vehemens ac multo saevior illis,
Quas et Caedicius gravis invenit aut Rhadamanthus,
Nocte dieque suum gestare in pectore testem.
Spartano cuidam respondit Pythia vates,
Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret
Depositum retinere et fraudem jure tueri
Jurando: quaerebat enim quae numinis esset
Mens, et an hoc illi facinus suaderet Apollo.
Reddidit ergo metu non moribus; et tamen omnem
Vocem adyti dignam templo veramque probavit
Exstinctus tota pariter cum prole domoque
Et quamvis longa deductis gente propinquis.
Has patitur poenas peccandi sola voluntas.
Nam scelus intra se tacitum qui cogitat ullum
Facti crimen habet. Cedo si conata peregit?
Perpetua anxietas nec mensae tempore cessat,
Faucibus ut morbo siccis, interque molares
Difficili crescente cibo: sed vina misellus
Exspuit; Albani veteris pretiosa senectus
Displicet; ostendas melius, densissima ruga
Cogitur in frontem, velut acri ducta Falerno.
Nocte brevem si forte indulsit cura soporem
Et toto versata toro jam membra quiescunt,

Continuo templum et violati numinis aras
Et, quod praecipuis mentem sudoribus urget,
Te videt in somnis; tua sacra et major imago
Humana turbat pavidum cogitque fateri.
Hi sunt qui trepidant et ad omnia fulgura pallent,
Quum tonat exanimes primo quoque murmure caeli;
Non quasi fortuitus nec ventorum rabie sed
Iratus cadat in terras et judicet ignis.
Illa nihil nocuit, cura graviore timetur
Proxima tempestas, velut hoc dilata sereno.
Praeterea lateris vigili cum febre dolorem
Si coepere pati, missum ad sua corpora morbum
Infesto credunt a numine; saxa deorum
Haec et tela putant. Pecudem spondere sacello
Balantem et Laribus cristam promittere galli
Non audent; quid enim sperare nocentibus aegris
Concessum? vel quae non dignior hostia vita?
Mobilis et varia est ferme natura malorum:
Quum scelus admittunt superest constantia; quid fas
Atque nefas tandem incipiunt sentire peractis
Criminibus. Tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fixa et mutari nescia: nam quis
Peccandi finem posuit sibi? quando recepit
Ejectum semel attrita de fronte ruborem?
Quisnam hominum est quem tu contentum videris uno
Flagitio? Dabit in laqueum vestigia noster
Perfidus, et nigri patietur carceris uncum,
Aut maris Aegaei rupem scopulosque frequentes
Exsulibus magnis. Poena gaudebis amara
Nominis invisi, tandemque fatebere laetus
Nec surdum nec Tiresiam quenquam esse deorum.

SATIRA XIV.

PLURIMA sunt, Fuscine, et fama digna sinistra
Et nitidis maculam haesuram figentia rebus,
Quae monstrant ipsi pueris traduntque parentes.
Si damnosa senem juvat alea, ludit et heres

Bullatus parvoque eadem movet arma fritillo.
Nec melius de se cuiquam sperare propinquo
Concedet juvenis, qui radere tubera terrae,
Boletum condire et eodem jure natantes
Mergere ficedulas didicit, nebulone parente
Et cana monstrante gula. Quum septimus annus
Transierit puero, nondum omni dente renato,
Barbatos licet admoveas mille inde magistros
Hinc totidem, cupiet lauto coenare paratu
Semper et a magna non degenerare culina.
Mitem animum et mores modicis erroribus aequos
Praecipit atque animas servorum et corpora nostra
Materia constare putat paribusque elementis,
An saevire docet Rutilus, qui gaudet acerbo
Plagarum strepitu et nullam Sirena flagellis
Comparat, Antiphates trepidi Laris ac Polyphemus,
Tum felix quoties aliquis tortore vocato
Uritur ardenti duo propter lintea ferro?
Quid suadet juveni laetus stridore catenae,
Quem mire afficiunt inscripta ergastula, carcer
Rusticus? Exspectas ut non sit adultera Largae
Filia, quae nunquam maternos dicere moechos
Tam cito nec tanto poterit contexere cursu
Ut non ter decies respiret? Conscia matri
Virgo fuit; ceras nunc hac dictante pusillas
Implet, et ad moechum dat eisdem ferre cinaedis.
Sic natura jubet: velocius et citius nos
Corrumpunt vitiorum exempla domestica, magnis
Quum subeunt animos auctoribus. Unus et alter
Forsitan haec spernant juvenes, quibus arte benigna
Et meliore luto finxit praecordia Titan;
Sed reliquos fugienda patrum vestigia ducunt,
Et monstrata diu veteris trahit orbita culpae.
Abstineas igitur damnandis; hujus enim vel
Una potens ratio est, ne crimina nostra sequantur
Ex nobis geniti: quoniam dociles imitandis
Turpibus ac pravis omnes sumus, et Catilinam
Quocunque in populo videas, quocunque sub axe;
Sed nec Brutus erit Bruti nec avunculus usquam.
Nil dictu foedum visuque haec limina tangat

Intra quae puer est. Procul hinc, procul inde puellae
Lenonum et cantus pernoctantis parasiti.
Maxima debetur puero reverentia. Si quid
Turpe paras, ne tu pueri contempseris annos,
Sed peccaturo obsistat tibi filius infans.
Nam si quid dignum Oensoris fecerit ira
Quandoque et similem tibi se non corpore tantum
Nec vultu dederit, morum quoque filius et qui
Omnia deterius tua per vestigia peccet,
Corripies nimirum et castigabis acerbo
Clamore ac post haec tabulas mutare parabis.
Unde tlbi frontem libertatemque parentis
Quum facias pejora senex, vacuumque cerebro
Jam pridem caput hoc ventosa cucurbita quaerat?
Hospite venturo cessabit nemo tuorum.
"Verre pavimentum, nitidas ostende columnas,
Arida cum tota descendat aranea tela;
Hic leve argentum, vasa aspera tergeat alter,"
Vox domini furit instantis virgamque tenentis.
Ergo miser trepidas ne stercore foeda canino
Atria displiceant oculis venientis amici,
Nec perfusa luto sit porticus, (et tamen uno
Semodio scobis haec emendat servulus unus,)
Illud non agitas ut sanctam filius omni
Aspiciat sine labe domum vitioque carentem.
Gratum est quod patriae civem populoque dedisti,
Si facis ut patriae sit idoneus, utilis agris,
Utilis et bellorum et pacis rebus agendis.
Plurimum enim intererit quibus artibus et quibus hunc tu
Moribus instituas. Serpente ciconia pullos
Nutrit et inventa per devia rura lacerta;
Illi eadem sumtis quaerunt animalia pinnis.
Vultur, jumento et canibus crucibusque relictis,
Ad fetus properat partemque cadaveris affert.
Hic est ergo cibus magni quoque vulturis et se
Pascentis, propria quum jam facit arbore nidos.
Sed leporem aut capream famulae Jovis et generosae
In saltu venantur aves; hinc praeda cubili
onitur: inde autem, quum se matura levabit
ogenies stimulante fame, festinat ad illam

Quam primum praedam rupto gustaverat ovo.
  Aedificator erat Cetronius, et modo curvo
Litore Caietae, summa nunc Tiburis arce,
Nunc Praenestinis in montibus, alta parabat
Culmina villarum, Graecis longeque petitis
Marmoribus vincens Fortunae atque Herculis aedem,
Ut spado vincebat Capitolia nostra Posides.
Dum sic ergo habitat Cetronius, imminuit rem,
Fregit opes, nec parva tamen mensura relictae
Partis erat; totam hanc turbavit filius amens,
Dum meliore novas attollit marmore villas.
  Quidam sortiti metuentem sabbata patrem
Nil praeter nubes et caeli numen adorant,
Nec distare putant humana carne suillam,
Qua pater abstinuit; mox et praeputia ponunt:
Romanas autem soliti contemnere leges
Judaicum ediscunt et servant ac metuunt jus,
Tradidit arcano quodcunque volumine Moses:
Non monstrare vias eadem nisi sacra colenti,
Quaesitum ad fontem solos deducere verpos.
Sed pater in causa, cui septima quaeque fuit lux
Ignava et partem vitae non attigit ullam.
  Sponte tamen juvenes imitantur cetera, solam
Inviti quoque avaritiam exercere jubentur.
Fallit enim vitium specie virtutis et umbra,
Quum sit triste habitu vultuque et veste severum,
Nec dubie tanquam frugi laudatur avarus,
Tanquam parcus homo et rerum tutela suarum
Certa magis quam si fortunas servet easdem
Hesperidum serpens aut Ponticus. Adde quod hunc de
Quo loquor egregium populus putat acquirendi
Artificem: quippe his crescunt patrimonia fabris:
Sed crescunt quocunque modo, majoraque fiunt
Incude assidua semperque ardente camino.
Et pater ergo animi felices credit avaros,
Qui miratur opes, qui nulla exempla beati
Pauperis esse putat; juvenes hortatur ut illam
Ire viam pergant et eidem incumbere sectae.
Sunt quaedam vitiorum elementa; his protinus illos
Imbuit et cogit minimas ediscere sordes.

Mox acquirendi docet insatiabile votum.
Servorum ventres modio castigat iniquo
Ipse quoque esuriens: neque enim omnia sustinet unquam
Mucida caerulei panis consumere frusta,
Hesternum solitus medio servare minutal
Septembri, nec non differre in tempora coenae
Alterius conchem aestivam cum parte lacerti
Signatam vel dimidio putrique siluro,
Filaque sectivi numerata includere porri.
Invitatus ad haec aliquis de ponte negabit.
Sed quo divitias haec per tormenta coactas,
Quum furor haud dubius, quum sit manifesta phrenesis,
Ut locuples moriaris egentis vivere fato?
Interea pleno quum turget sacculus ore,
Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia crevit;
Et minus hanc optat qui non habet. Ergo paratur
Altera villa tibi quum rus non sufficit unum,
Et proferre libet fines, majorque videtur
Et melior vicina seges: mercaris et hanc et
Arbusta et densa montem qui canet oliva.
Quorum si pretio dominus non vincitur ullo,
Nocte boves macri lassoque famelica collo
Jumenta ad virides hujus mittuntur aristas;
Nec prius inde domum quam tota novalia saevos
In ventres abeant, ut credas falcibus actum.
Dicere vix possis quam multi talia plorent,
Et quot venales injuria fecerit agros.
Sed qui sermones! quam foedae buccina famae!
"Quid nocet haec?" inquit. "Tunicam mihi malo lupini
Quam si me toto laudet vicinia pago
Exigui ruris paucissima farra secantem."
Scilicet et morbis et debilitate carebis
Et luctum et curam effugies, et tempora vitae
Longa tibi post haec fato meliore dabuntur,
Si tantum culti solus possederis agri
Quantum sub Tatio populus Romanus arabat.
Mox etiam fractis aetate ac Punica passis
Proelia vel Pyrrhum immanem gladiosque Molossos
ıdem pro multis vix jugera bina dabantur
eribus. Merces haec sanguinis atque laboris

Nullis visa unquam meritis minor aut ingratae
Curta fides patriae. Saturabat glebula talis
Patrem ipsum turbamque casae, qua feta jacebat
Uxor, et infantes ludebant quatuor, unus
Vernula, tres domini; sed magnis fratribus horum,
A scrobe vel sulco redeuntibus, altera coena
Amplior et grandes fumabant pultibus ollae.
Nunc modus hic agri nostro non sufficit horto.
Inde fere scelerum causae; nec plura venena
Miscuit aut ferro grassatur saepius ullum
Humanae mentis vitium quam saeva cupido
Immodici census; nam dives qui fieri vult,
Et cito vult fieri. Sed quae reverentia legum,
Quis metus aut pudor est unquam properantis avari?
"Vivite contenti casulis et collibus istis,
O pueri," Marsus dicebat et Hernicus olim
Vestinusque senex; "panem quaeramus aratro
Qui satis est mensis: laudant hoc numina ruris
Quorum ope et auxilio gratae post munus aristae
Contingunt homini veteris fastidia quercus.
Nil vetitum fecisse volet quem non pudet alto
Per glaciem perone tegi, qui summovet Euros
Pellibus inversis. Peregrina ignotaque nobis
Ad scelus atque nefas, quaecunque est, purpura ducit."
Haec illi veteres praecepta minoribus: at nunc
Post finem autumni media de nocte supinum
Clamosus juvenem pater excitat: "Accipe ceras,
Scribe, puer, vigila, causas age, perlege rubras
Majorum leges aut vitem posce libello.
Sed caput intactum buxo naresque pilosas
Annotet et grandes miretur Laelius alas.
Dirue Maurorum attegias, castella Brigantum,
Ut locupletem aquilam tibi sexagesimus annus
Afferat: aut longos castrorum ferre labores
Si piget et trepidum solvunt tibi cornua ventrem
Cum lituis audita, pares quod vendere possis
Pluris dimidio, nec te fastidia mercis
Ullius subeant ablegandae Tiberim ultra,
Neu credas ponendum aliquid discriminis inter
Unguenta et corium. Lucri bonus est odor ex re

Qualibet. Illa tuo sententia semper in ore
Versetur dis atque ipso Jove digna poetae:
Unde habeas quaerit nemo, sed oportet habere."
Hoc monstrant vetulae pueris repentibus assae;
Hoc discunt omnes ante alpha et beta puellae.
Talibus instantem monitis quemcunque parentem
Sic possem affari: Dic, o vanissime, quis te
Festinare jubet? meliorem praesto magistro
Discipulum. Securus abi, vinceris, ut Ajax
Praeteriit Telamonem, ut Pelea vicit Achilles.
Parcendum est teneris; nondum implevere medullas
Maturae mala nequitiae. Quum pectere barbam
Coeperit et longi mucronem admittere cultri
Falsus erit testis, vendet perjuria summa
Exigua, Cereris tangens aramque pedemque.
Elatam jam crede nurum si limina vestra
Mortifera cum dote subit. Quibus illa premetur
Per somnum digitis! nam quae terraque marique
Acquirenda putas brevior via conferet illi.
Nullus enim magni sceleris labor. "Haec ego nunquam
Mandavi," dices olim, "nec talia suasi."
Mentis causa malae tamen est et origo penes te.
Nam quisquis magni census praecepit amorem
Et laevo monitu pueros producit avaros,
Et qui per fraudes patrimonia conduplicare,
Dat libertatem et totas effundit habenas
Curriculo: quem si revoces subsistere nescit
Et te contempto rapitur metisque relictis.
Nemo satis credit tantum delinquere, quantum
Permittas: adeo indulgent sibi latius ipsi.
Quum dicis juveni stultum qui donet amico,
Qui paupertatem levet attollatque propinqui;
Et spoliare doces et circumscribere et omni
Crimine divitias acquirere, quarum amor in te
Quantus erat patriae Deciorum in pectore, quantum
Dilexit Thebas, si Graecia vera, Menoeceus,
In quorum sulcis legiones dentibus anguis
Cum clipeis nascuntur et horrida bella capessunt
Continuo, tanquam et tubicen surrexerit una:—
[illegible] *ignem cujus* scintillas ipse dedisti

Flagrantem late et rapientem cuncta videbis.
Nec tibi parcetur misero, trepidumque magistrum
In cavea magno fremitu leo tollet alumnus.
Nota mathematicis genesis tua: sed grave tardas
Exspectare colus. Morieris stamine nondum
Abrupto. Jam nunc obstas et vota moraris,
Jam torquet juvenem longa et cervina senectus.
Ocius Archigenen quaere atque eme quod Mithridates
Composuit, si vis aliam decerpere ficum
Atque alias tractare rosas. Medicamen habendum est
Sorbere ante cibum quod debeat et pater et rex.
  Monstro voluptatem egregiam cui nulla theatra,
Nulla aequare queas Praetoris pulpita lauti,
Si spectes quanto capitis discrimine constent
Incrementa domus, aerata multus in arca
Fiscus et ad vigilem ponendi Castora nummi,
Ex quo Mars Ultor galeam quoque perdidit et res
Non potuit servare suas. Ergo omnia Florae
Et Cereris licet et Cybeles aulaea relinquas;
Tanto majores humana negotia ludi.
An magis oblectant animum jactata petauro
Corpora quique solet rectum descendere funem,
Quam tu Corycia semper qui puppe moraris
Atque habitas, Coro semper tollendus et Austro,
Perditus ac vilis sacci mercator olentis;
Qui gaudes pingue antiquae de litore Cretae
Passum et municipes Jovis advexisse lagenas?
Hic tamen ancipiti figens vestigia planta
Victum illa mercede parat brumamque famemque
Illa reste cavet; tu propter mille talenta
Et centum villas temerarius. Aspice portus
Et plenum magnis trabibus mare; plus hominum est jam
In pelago; veniet classis quocunque vocarit
Spes lucri, nec Carpathium Gaetulaque tantum
Aequora transiliet, sed longe Calpe relicta
Audiet Herculeo stridentem gurgite solem.
Grande operae pretium est ut tenso folle reverti
Inde domum possis, tumidaque superbus aluta
Oceani monstra et juvenes vidisse marinos.
Non unus mentes agitat furor. Ille sororis

In manibus vultu Eumenidum terretur et igni:
Hic bove percusso mugire Agamemnona credit
Aut Ithacum. Parcat tunicis licet atque lacernis,
Curatoris eget qui navem mercibus implet
Ad summum latus et tabula distinguitur unda,
Quum sit causa mali tanti et discriminis hujus
Concisum argentum in titulos faciesque minutas.
Occurrunt nubes et fulgura; "solvite funem,"
Frumenti dominus clamat piperisve coempti;
"Nil color hic caeli, nil fascia nigra minatur;
Aestivum tonat." Infelix hac forsitan ipsa
Nocte cadet fractis trabibus, fluctuque premetur
Obrutus et zonam laeva morsuque tenebit.
Sed cujus votis modo non suffecerat aurum
Quod Tagus et rutila volvit Pactolus arena,
Frigida sufficient velantes inguina panni
Exiguusque cibus, mersa rate naufragus assem
Dum rogat et picta se tempestate tuetur.
  Tantis parta malis cura majore metuque
Servantur. Misera est magni custodia census.
Dispositis praedives hamis vigilare cohortem
Servorum noctu Licinus jubet, attonitus pro
Electro signisque suis Phrygiaque columna
Atque ebore et lata testudine. Dolia nudi
Non ardent Cynici: si fregeris, altera fiet
Cras domus aut eadem plumbo commissa manebit.
Sensit Alexander, testa quum vidit in illa
Magnum habitatorem, quanto felicior hic qui
Nil cuperet quam qui totum sibi posceret orbem,
Passurus gestis aequanda pericula rebus.
Nullum numen abest si sit Prudentia: nos te,
Nos facimus, Fortuna, deam. Mensura tamen quae
Sufficiat census, si quis me consulat, edam:
In quantum sitis atque fames et frigora poscunt,
Quantum, Epicure, tibi parvis suffecit in hortis,
Quantum Socratici ceperunt ante penates.
Nunquam aliud Natura aliud Sapientia dicit.
Acribus exemplis videor te claudere: misce
Ergo aliquid nostris de moribus; effice summam
septem ordinibus quam lex dignatur Othonis.

Haec quoque si rugam trahit extenditque labellum,
Sume duos Equites, fac tertia quadringenta.
Si nondum implevi gremium, si panditur ultra,
Nec Croesi fortuna unquam, nec Persica regna
Sufficient animo, nec divitiae Narcissi,
Indulsit Caesar cui Claudius omnia, cujus
Paruit imperiis uxorem occidere jussus.

SATIRA XV.

Quis nescit, Volusi Bithynice, qualia demens
Aegyptus portenta colat? Crocodilon adorat
Pars haec, illa pavet saturam serpentibus ibin.
Effigies sacri nitet aurea cercopitheci
Dimidio magicae resonant ubi Memnone chordae
Atque vetus Thebe centum jacet obruta portis.
Illic aeluros, hic piscem fluminis, illic
Oppida tota canem venerantur, nemo Dianam.
Porrum et caepe nefas violare et frangere morsu.
O sanctas gentes, quibus haec nascuntur in hortis
Numina! Lanatis animalibus abstinet omnis
Mensa, nefas illic fetum jugulare capellae,
Carnibus humanis vesci licet. Attonito quum
Tale super coenam facinus narraret Ulixes
Alcinoo, bilem aut risum fortasse quibusdam
Moverat ut mendax aretalogus. "In mare nemo
Hunc abicit saeva dignum veraque Charybdi,
Fingentem immanes Laestrygonas atque Cyclopas?
Nam citius Scyllam vel concurrentia saxa
Cyanea, plenos et tempestatibus utres
Crediderim, aut tenui percussum verbere Circes
Et cum remigibus grunnisse Elpenora porcis.
Tam vacui capitis populum Phaeaca putavit?"
Sic aliquis merito nondum ebrius et minimum qui
De Corcyraea temetum duxerat urna;
Solus enim hoc Ithacus nullo sub teste canebat.
Nos miranda quidem sed nuper Consule Junio
Gesta super calidae referemus moenia Copti,

Nos vulgi scelus et cunctis graviora cothurnis.
Nam scelus, a Pyrrha quanquam omnia syrmata volvas,
Nullus apud tragicos populus facit. Accipe nostro
Dira quod exemplum feritas produxerit aevo.
  Inter finitimos vetus atque antiqua simultas,
Immortale odium et nunquam sanabile vulnus
Ardet adhuc, Ombos et Tentyra. Summus utrinque
Inde furor vulgo quod numina vicinorum
Odit uterque locus, quum solos credat habendos
Esse deos quos ipse colit. Sed tempore festo
Alterius populi rapienda occasio cunctis
Visa inimicorum primoribus ac ducibus, ne
Laetum hilaremque diem, ne magnae gaudia coenae
Sentirent, positis ad templa et compita mensis
Pervigilique toro, quem nocte ac luce jacentem
Septimus interdum sol invenit. Horrida sane
Aegyptus; sed luxuria, quantum ipse notavi,
Barbara famoso non cedit turba Canopo.
Adde quod et facilis victoria de madidis et
Blaesis atque mero titubantibus. Inde virorum
Saltatus nigro tibicine, qualiacunque
Unguenta et flores multaeque in fronte coronae,
Hinc jejunum odium. Sed jurgia prima sonare
Incipiunt animis ardentibus; haec tuba rixae.
Dein clamore pari concurritur, et vice teli
Saevit nuda manus: paucae sine vulnere malae;
Vix cuiquam aut nulli toto certamine nasus
Integer. Aspiceres jam cuncta per agmina vultus
Dimidios, alias facies et hiantia ruptis
Ossa genis, plenos oculorum sanguine pugnos.
Ludere se credunt ipsi tamen et pueriles
Exercere acies, quod nulla cadavera calcent:
Et sane quo tot rixantis millia turbae
Si vivunt omnes? Ergo acrior impetus, et jam
Saxa inclinatis per humum quaesita lacertis
Incipiunt torquere, domestica seditioni
Tela: nec hunc lapidem, quales et Turnus et Ajax,
Vel quo Tydides percussit pondere coxam
Aeneae; sed quem valeant emittere dextrae
Illis dissimiles et nostro tempore natae.

Nam genus hoc vivo jam decrescebat Homero;
Terra malos homines nunc educat atque pusillos.
Ergo deus, quicunque aspexit, ridet et odit.
A diverticulo repetatur fabula. Postquam
Subsidiis aucti pars altera promere ferrum
Audet et infestis pugnam instaurare sagittis,
Terga fuga celeri praestantibus omnibus, instant
Qui vicina colunt umbrosae Tentyra palmae.
Labitur hinc quidam nimia formidine cursum
Praecipitans, capiturque: ast illum in plurima sectum
Frusta et particulas, ut multis mortuus unus
Sufficeret, totum corrosis ossibus edit
Victrix turba; nec ardenti decoxit aeno
Aut verubus; longum usque adeo tardumque putavit
Exspectare focos, contenta cadavere crudo.
Hic gaudere libet quod non violaverit ignem,
Quum summa caeli raptum de parte Prometheus
Donavit terris. Elemento gratulor et te
Exsultare reor. Sed qui mordere cadaver
Sustinuit nil unquam hac carne libentius edit.
Nam scelere in tanto ne quaeras et dubites an
Prima voluptatem gula senserit; ultimus autem
Qui stetit absumto jam toto corpore, ductis
Per terram digitis, aliquid de sanguine gustat.
Vascones, haec fama est, alimentis talibus olim
Produxere animas; sed res diversa, sed illic
Fortunae invidia est bellorumque ultima, casus
Extremi, longae dira obsidionis egestas.
Hujus enim quod nunc agitur miserabile debet
Exemplum esse cibi; sicut modo dicta mihi gens
Post omnes herbas, post cuncta animalia, quidquid
Cogebat vacui ventris furor, hostibus ipsis
Pallorem ac maciem et tenues miserantibus artus,
Membra aliena fame lacerabant esse parati
Et sua. Quisnam hominum veniam dare, quisve deorum
Viribus abnuerit dira atque immania passis,
Et quibus illorum poterant ignoscere manes
Quorum corporibus vescebantur? Melius nos
Zenonis praecepta monent; nec enim omnia, quaedam
Pro vita facienda putat. Sed Cantaber unde

Stoicus, antiqui praesertim aetate Metelli?
Nunc totus Graias nostrasque habet orbis Athenas.
Gallia causidicos docuit facunda Britannos,
De conducendo loquitur jam rhetore Thule.
Nobilis ille tamen populus quem diximus, et par
Virtute atque fide sed major clade Saguntus,
Tale quid excusat. Maeotide saevior ara
Aegyptus; quippe illa nefandi Taurica sacri
Inventrix homines (ut jam quae carmina tradunt
Digna fide credas) tantum immolat, ulterius nil
Aut gravius cultro timet hostia. Quis modo casus
Impulit hos? quae tanta fames infestaque vallo
Arma coegerunt tam detestabile monstrum
Audere? Anne aliam, terra Memphitide sicca,
Invidiam facerent nolenti surgere Nilo?
Qua nec terribiles Cimbri, nec Britones unquam,
Sauromataeque truces aut immanes Agathyrsi,
Hac saevit rabie imbelle et inutile vulgus,
Parvula fictilibus solitum dare vela phaselis
Et brevibus pictae remis incumbere testae.
Nec poenam sceleri invenies, nec digna parabis
Supplicia his populis, in quorum mente pares sunt
Et similes ira atque fames. Mollissima corda
Humano generi dare se natura fatetur
Quae lacrimas dedit: haec nostri pars optima sensus.
Plorare ergo jubet casum lugentis amici,
Squaloremque rei, pupillum ad jura vocantem
Circumscriptorem, cujus manantia fletu
Ora puellares faciunt incerta capilli.
Naturae imperio gemimus, quum funus adultae
Virginis occurrit, vel terra clauditur infans
Et minor igne rogi. Quis enim bonus et face dignus
Arcana, qualem Cereris vult esse sacerdos,
Ulla aliena sibi credat mala? Separat hoc nos
A grege mutorum, atque ideo venerabile soli
Sortiti ingenium, divinorumque capaces,
Atque exercendis capiendisque artibus apti,
Sensum a caelesti demissum traximus arce,
Cujus egent prona et terram spectantia. Mundi
Principio indulsit communis conditor illis

Tantum animas, nobis animum quoque, mutuus ut nos
Affectus petere auxilium et praestare juberet,
Dispersos trahere in populum, migrare vetusto
De nemore et proavis habitatas linquere silvas,
Aedificare domos, Laribus conjungere nostris
Tectum aliud tutos vicino limine somnos
Ut collata daret fiducia, protegere armis
Lapsum aut ingenti nutantem vulnere civem,
Communi dare signa tuba, defendier isdem
Turribus atque una portarum clave teneri.
Sed jam serpentum major concordia: parcit
Cognatis maculis similis fera. Quando leoni
Fortior eripuit vitam leo? quo nemore unquam
Exspiravit aper majoris dentibus apri?
Indica tigris agit rabida cum tigride pacem
Perpetuam; saevis inter se convenit ursis.
Ast homini ferrum letale incude nefanda
Produxisse parum est, quum rastra et sarcula tantum
Assueti coquere et marris ac vomere lassi
Nescirint primi gladios extendere fabri.
Aspicimus populos quorum non sufficit irae
Occidisse aliquem; sed pectora, brachia, vultum
Crediderint genus esse cibi. Quid diceret ergo,
Vel quo non fugeret, si nunc haec monstra videret
Pythagoras, cunctis animalibus abstinuit qui
Tanquam homine et ventri indulsit non omne legumen?

SATIRA XVI.

Quis numerare queat felicis praemia, Galle,
Militiae? Quod si subeuntur prospera castra,
Me pavidum excipiat tironem porta secundo
Sidere. Plus etenim fati valet hora benigni,
Quam si nos Veneris commendet epistola Marti
Et Samia genitrix quae delectatur arena.
Commoda tractemus primum communia: quorum
Haud minimum illud erit, ne te pulsare togatus
Audeat; immo etsi pulsetur dissimulet, nec

Audeat excussos Praetori ostendere dentes,
Et nigram in facie tumidis livoribus offam,
Atque oculum, medico nil promittente, relictum.
Bardaicus judex datur haec punire volenti
Calceus et grandes magna ad subsellia surae,
Legibus antiquis castrorum et more Camilli
Servato, miles ne vallum litiget extra
Et procul a signis. Justissima Centurionum
Cognitio est igitur de milite; nec mihi deerit
Ultio si justae defertur causa querelae.
Tota cohors tamen est inimica, omnesque manipli
Consensu magno efficiunt curabilis ut sit
Vindicta gravior quam injuria. Dignum erit ergo
Declamatoris mulino corde Vagelli,
Quum duo crura habeas offendere tot caligas, tot
Millia clavorum. Quis tam procul absit ab Urbe
Praeterea? quis tam Pylades molem aggeris ultra
Ut veniat? Lacrimae siccentur protinus, et se
Excusaturos non sollicitemus amicos,
"Da testem," judex quum dixerit. Audeat ille
Nescio quis pugnos qui vidit dicere, "Vidi,"
Et credam dignum barba dignumque capillis
Majorum. Citius falsum producere testem
Contra paganum possis quam vera loquentem
Contra fortunam armati contraque pudorem.
  Praemia nunc alia atque alia emolumenta notemus
Sacramentorum. Convallem ruris aviti
Improbus aut campum mihi si vicinus ademit,
Et sacrum effodit medio de limite saxum
Quod mea cum patulo coluit puls annua libo;
Debitor aut sumtos pergit non reddere nummos,
Vana supervacui dicens chirographa ligni;
Exspectandus erit qui lites inchoet annus
Totius populi; sed tunc quoque mille ferenda
Taedia, mille morae; toties subsellia tantum
Sternuntur; tum, facundo ponente lacernas
Caedicio et Fusco jam micturiente, parati
Digredimur lentaque fori pugnamus arena.
Ast illis quos arma tegunt et balteus ambit
Quod placitum est ipsis praestatur tempus agendi,

Nec res atteritur longe sufflamine litis.
  Solis praeterea testandi militibus jus
Vivo patre datur: nam quae sunt parta labore
Militiae placuit non esse in corpore census,
Omne tenet cujus regimen pater. Ergo Coranum
Signorum comitem castrorumque aera merentem
Quamvis jam tremulus captat pater. Hunc labor aequus
Provehit et pulcro reddit sua dona labori.
Ipsius certe ducis hoc referre videtur
Ut qui fortis erit sit felicissimus idem,
Ut laeti phaleris omnes et torquibus omnes—

A. PERSII FLACCI

SATIRAE.

A PERSII FLACCI
SATIRAE.

PROLOGUS.

NEC fonte labra prolui caballino,
Nec in bicipiti somniasse Parnasso
Memini, ut repente sic poeta prodirem;
Heliconidasque pallidamque Pirenen
Illis remitto quorum imagines lambunt
Hederae sequaces: ipse semipaganus
Ad sacra vatum carmen affero nostrum.
Quis expedivit psittaco suum χαῖρε,
Picasque docuit verba nostra conari?
Magister artis ingenique largitor
Venter, negatas artifex sequi voces.
Quod si dolosi spes refulserit nummi,
Corvos poetas et poetridas picas
Cantare credas Pegaseium nectar.

SATIRA I.

O curas hominum! o quantum est in rebus inane!
"Quis leget haec?" Min' tu istud ais? Nemo hercule, nemo:
Vel duo vel nemo.—"Turpe et miserabile!"—Quare?
Ne mihi Polydamas et Troiades Labeonem
Praetulerint? nugae. Non si quid turbida Roma
Elevet accedas, examenve improbum in illa
Castiges trutina, nec te quaesiveris extra.
Nam Romae quis non—at si fas dicere—sed fas;
Tunc cum ad canitiem et nostrum istud vivere triste
Aspexi, ac nucibus facimus quaecunque relictis,
Cum sapimus patruos; tunc, tunc ignoscite.—"Nolo."—
Quid faciam? Sed sum petulanti splene cachinno.

Scribimus, inclusus numeros ille, hic pede liber,
Grande aliquid quod pulmo animae praelargus anhelet.
Scilicet haec populo, pexusque togaque recenti
Et natalitia tandem cum sardonyche albus,
Sede leget celsa, liquido cum plasmate guttur
Mobile colluerit patranti fractus ocello.
Hic neque more probo videas nec voce serena
Ingentes trepidare Titos, cum carmina lumbum
Intrant et tremulo scalpuntur ut intima versu.
Tun', vetule, auriculis alienis colligis escas?
Auriculis quibus et dicas cute perditus, ohe!—
"Quo didicisse, nisi hoc fermentum et quae semel intus
Innata est, rupto jecore, exierit caprificus?"
En pallor seniumque! O mores! usque adeone
Scire tuum nihil est nisi te scire hoc sciat alter?
"At pulcrum digito monstrari et dicier, hic est!
Ten' cirratorum centum dictata fuisse
Pro nihilo pendas?" Ecce inter pocula quaerunt
Romulidae saturi quid dia poemata narrent.
Hic aliquis cui circum humeros hyacinthina laena est,
Rancidulum quiddam balba de nare locutus,
Phyllidas, Hypsipylas, vatum et plorabile si quid,
Eliquat, ac tenero supplantat verba palato.
Assensere viri: nunc non cinis ille poetae
Felix? non levior cippus nunc imprimit ossa?
Laudant convivae; nunc non e Manibus illis,
Nunc non e tumulo fortunataque favilla
Nascentur violae? "Rides," ait, "et nimis uncis
Naribus indulges: an erit qui velle recuset
Os populi meruisse, et cedro digna locutus
Linquere nec scombros metuentia carmina nec tus?"
Quisquis es, o modo quem ex adverso dicere feci,
Non ego cum scribo si forte quid aptius exit,
Quamquam haec rara avis est, si quid tamen aptius exit,
Laudari metuam; neque enim mihi cornea fibra est:
Sed recti finemque extremumque esse recuso
EUGE tuum et BELLE. Nam belle hoc excute totum,
Quid non intus habet? Non hic est Ilias Acci
Ebria veratro? non si qua elegidia crudi
Dictarunt proceres? non quicquid denique lectis

Scribitur in citreis? Calidum scis ponere sumen,
Scis comitem horridulum trita donare lacerna,
Et, 'Verum,' inquis, 'amo; verum mihi dicite de me.'
Quipote? Vis dicam? nugaris, cum tibi, calve,
Pinguis aqualiculus protenso sesquipede extet.
O Jane, a tergo quem nulla ciconia pinsit,
Nec manus auriculas imitari mobilis albas,
Nec linguae quantum sitiat canis Apula tantum.
Vos, o patricius sanguis, quos vivere fas est
Occipiti caeco, posticae occurrite sannae!
"Quis populi sermo est?" quis enim, nisi carmina molli
Nunc demum numero fluere, ut per leve severos
Effundat junctura ungues? scit tendere versum
Non secus ac si oculo rubricam dirigat uno.
Sive opus in mores, in luxum et prandia regum
Dicere, res grandes nostro dat Musa poetae.
Ecce modo heroas sensus afferre videmus
Nugari solitos Graece, nec ponere lucum
Artifices, nec rus saturum laudare, ubi corbes
Et focus et porci et fumosa Palilia foeno;
Unde Remus, sulcoque terens dentalia, Quinti,
Cum trepida ante boves dictatorem induit uxor,
Et tua aratra domum lictor tulit. Euge, poeta!
Est nunc Brisei quem venosus liber Acci,
Sunt quos Pacuviusque et verrucosa moretur
Antiopa, *aerumnis cor luctificabile fulta.*
Hos pueris monitus patres infundere lippos
Cum videas, quaerisne unde haec sartago loquendi
Venerit in linguas; unde istud dedecus, in quo
Trossulus exsultat tibi per subsellia levis?
Nilne pudet capiti non posse pericula cano
Pellere, quin tepidum hoc optes audire DECENTER?
Fur es, ait Pedio. Pedius quid? crimina rasis
Librat in antithetis, doctus posuisse figuras.
Laudatur:—bellum hoc!—hoc bellum? an, Romule, ceves?
Men' moveat? quippe et cantet si naufragus assem
Protulerim. Cantas cum fracta te in trabe pictum
Ex humero portas? Verum nec nocte paratum
Plorabit qui me volet incurvasse querela.
"Sed numeris decor est et junctura addita crudis.

Claudere sic versum didicit Berecyntius Attis,
Et qui caeruleum dirimebat Nerea delphin;
Sic costam longo subduximus Apennino.
Arma virum, nonne hoc spumosum et cortice pingui,
Ut ramale vetus praegrandi subere coctum?"
Quidnam igitur tenerum et laxa cervice legendum?
Torva Mimalloneis implerunt cornua bombis,
Et raptum vitulo caput ablatura superbo
Bassaris, et lyncem Maenas flexura corymbis,
Euion ingeminat: reparabilis assonat Echo.
Haec fierent si testiculi vena ulla paterni
Viveret in nobis? summa delumbe saliva
Hoc natat: in labris et in udo est Maenas et Attis;
Nec pluteum caedit nec demorsos sapit ungues.
"Sed quid opus teneras mordaci radere vero
Auriculas? vide sis ne majorum tibi forte
Limina frigescant: sonat hic de nare canina
Littera."—Per me equidem sint omnia protinus alba;
Nil moror. Euge omnes! omnes bene mirae eritis res.
Hoc juvat? 'Hic,' inquis, 'veto quisquam faxit oletum.'
Pinge duos angues: pueri, sacer est locus, extra
Meiite; discedo.—Secuit Lucilius urbem,
Te Lupe, te Muci, et genuinum fregit in illis:
Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
Tangit, et admissus circum praecordia ludit,
Callidus excusso populum suspendere naso:
Men' mutire nefas? nec clam nec cum scrobe, nusquam.
Hic tamen infodiam. Vidi, vidi ipse, libelle,
Auriculas asini: quis non habet? Hoc ego opertum,
Hoc ridere meum, tam nil, nulla tibi vendo
Iliade. Audaci quicunque afflate Cratino
Iratum Eupolidem praegrandi cum sene palles,
Aspice et haec si forte aliquid decoctius audis.
Inde vaporata lector mihi ferveat aure,
Non hic qui in crepidas Graiorum ludere gestit,
Sordidus, et lusco qui possit discere, Lusce;
Sese aliquem credens Italo quod honore supinus
Fregerit heminas Arreti aedilis iniquas;
Nec qui abaco numeros et secto in pulvere metas
Scit risisse vafer, multum gaudere paratus

Si cynico barbam petulans nonaria vellat.
His mane Edictum, post prandia Calliroen do.

SATIRA II.

Hunc, Macrine, diem numera meliore lapillo,
Qui tibi labentes apponit candidus annos;
Funde merum Genio. Non tu prece poscis emaci
Quae nisi seductis nequeas committere divis.
At bona pars procerum tacita libavit acerra:
Haud cuivis promptum est murmurque humilesque susurros
Tollere de templis et aperto vivere voto.
'Mens bona, fama, fides,' haec clare et ut audiat hospes:
Illa sibi introrsum et sub lingua immurmurat: 'O si
Ebulliat patruus, praeclarum funus!' et, 'O si
Sub rastro crepet argenti mihi seria dextro
Hercule, pupillumve utinam quem proximus heres
Impello expungam, namque est scabiosus et acri
Bile tumet.' 'Nerio jam tertia conditur uxor.'
Haec sancte ut poscas, Tiberino in gurgite mergis
Mane caput bis terque, et noctem flumine purgas.
Heus age, responde; minimum est quod scire laboro:
De Jove quid sentis? estne ut praeponere cures
Hunc cuiquam? "Cuinam vis?" Staio. An scilicet haeres?
Quis potior judex, puerisve quis aptior orbis?
Hoc igitur quo tu Jovis aurem impellere tentas
Dic agedum Staio: 'proh Jupiter! o bone (clamet)
Jupiter!' At sese non clamat Jupiter ipse?
Ignovisse putas, quia cum tonat ocius ilex
Sulfure discutitur sacro quam tuque domusque.
An quia non, fibris ovium Ergennaque jubente,
Triste jaces lucis evitandumque bidental,
Idcirco stolidam praebet tibi vellere barbam
Jupiter? at quidnam est, qua tu mercede deorum
Emeris auriculas? pulmone et lactibus unctis?
Ecce avia, aut metuens divum matertera, cunis

Exemit puerum, frontemque atque uda labella
Infami digito et lustralibus ante salivis
Expiat, urentes oculos inhibere perita.
Tunc manibus quatit, et spem macram supplice voto
Nunc Licini in campos, nunc Crassi mittit in aedes.
'Hunc optent generum rex et regina; puellae
Hunc rapiant; quicquid calcaverit hic rosa fiat!'
Ast ego nutrici non mando vota; negato,
Jupiter, haec illi, quamvis te albata rogarit.
Poscis opem nervis corpusque fidele senectae.
Esto age: sed grandes patinae tucetaque crassa
Annuere his superos vetuere Jovemque morantur.
Rem struere exoptas caeso bove, Mercuriumque
Arcessis fibra: 'da fortunare Penates,
Da pecus et gregibus fetum!' Quo, pessime, pacto,
Tot tibi cum in flammas junicum omenta liquescant?
Et tamen hic extis et opimo vincere ferto
Intendit: 'Jam crescit ager, jam crescit ovile,
Jam dabitur, jam, jam,' donec deceptus et exspes
Nequicquam fundo suspiret nummus in imo.
Si tibi crateras argenti incusaque pingui
Auro dona feram, sudes et pectore laevo
Excutiat guttas laetari praetrepidum cor.
Hinc illud subiit auro sacras quod ovato
Perducis facies: nam fratres inter ahenos
Somnia pituita qui purgatissima mittunt
Praecipui sunto, sitque illis aurea barba.
Aurum vasa Numae Saturniaque impulit aera,
Vestalesque urnas et Tuscum fictile mutat.
O curvae in terras animae et caelestium inanes!
Quid juvat hoc, templis nostros immittere mores,
Et bona Dis ex hac scelerata ducere pulpa?
Haec sibi corrupto casiam dissolvit olivo,
Haec Calabrum coxit vitiato murice vellus,
Haec baccam conchae rasisse, et stringere venas
Ferventis massae crudo de pulvere jussit.
Peccat et haec, peccat; vitio tamen utitur. At vos
Dicite, Pontifices, in sacro quid facit aurum?
Nempe hoc quod Veneri donatae a virgine pupae.
Quin damus id superis de magna quod dare lance

Non possit magni Messalae lippa propago;
Compositum jus fasque animo, sanctosque recessus
Mentis, et incoctum generoso pectus honesto?
Haec cedo ut admoveam templis, et farre litabo.

SATIRA III.

NEMPE haec assidue: jam clarum mane fenestras
Intrat et angustas extendit lumine rimas:
Stertimus indomitum quod despumare Falernum
Sufficiat, quinta dum linea tangitur umbra.
"En quid agis? siccas insana Canicula messes
Jam dudum coquit, et patula pecus omne sub ulmo est:'
Unus ait comitum. "Verumne? itane? ocius adsit
Huc aliquis: nemon'?" Turgescit vitrea bilis,
Finditur, Arcadiae pecuaria rudere dicas.
Jam liber et bicolor positis membrana capillis,
Inque manus chartae nodosaque venit arundo.
Tunc queritur crassus calamo quod pendeat humor,
Nigra quod infusa vanescat sepia lympha;
Dilutas queritur geminet quod fistula guttas.
O miser, inque dies ultra miser, huccine rerum
Venimus? at cur non potius, teneroque columbo
Et similis regum pueris, pappare minutum
Poscis, et iratus mammae lallare recusas?
"An tali studeam calamo?" Cui verba? quid istas
Succinis ambages? tibi luditur; effluis amens;
Contemnere: sonat vitium percussa, maligne
Respondet viridi non cocta fidelia limo.
Udum et molle lutum es, nunc, nunc properandus et acri
Fingendus sine fine rota. Sed rure paterno
Est tibi far modicum, purum et sine labe salinum,
(Quid metuas?) cultrixque foci secura patella:
Hoc satis. An deceat pulmonem rumpere ventis,
Stemmate quod Tusco ramum millesime ducis,
Censorem fatuum vel quod trabeate salutas?
Ad populum phaleras, ego te intus et in cute novi.
Non pudet ad morem discincti vivere Nattae.

Sed stupet hic vitio, fibris increvit opimum
Pingue, caret culpa, nescit quid perdat, et alto
Demersus summa rursus non bullit in unda.
Magne pater divum, saevos punire tyrannos
Haud alia ratione velis, cum dira libido
Moverit ingenium ferventi tincta veneno:
Virtutem videant intabescantque relicta.
Anne magis Siculi gemuerunt aera juvenci,
Et magis auratis pendens laquearibus ensis
Purpureas subter cervices terruit, "Imus,
Imus praecipites," quam si sibi dicat, et intus
Palleat infelix quod proxima nesciat uxor?
Saepe oculos, memini, tangebam parvus olivo,
Grandia si nollem morituri verba Catonis
Dicere, non sano multum laudanda magistro,
Quae pater adductis sudans audiret amicis.
Jure etenim id summum, quid dexter senio ferret
Scire, erat in voto; damnosa canicula quantum
Raderet; angustae collo non fallier orcae;
Neu quis callidior buxum torquere flagello.
Haud tibi inexpertum curvos deprendere mores,
Quaeque docet sapiens braccatis illita Medis
Porticus, insomnis quibus et detonsa juventus
Invigilat, siliquis et grandi pasta polenta;
Et tibi quae Samios diduxit littera ramo
Surgentem dextro monstravit limite callem:
Stertis adhuc, laxumque caput compage soluta
Oscitat hesternum, dissutis undique malis.
Est aliquid quo tendis et in quod dirigis arcum?
An passim sequeris corvos testaque lutoque
Securus quo pes ferat, atque ex tempore vivis?
  Helleborum frustra cum jam cutis aegra tumebit
Poscentes videas: venienti occurrite morbo:
Et quid opus Cratero magnos promittere montes?
Discite, io miseri, et causas cognoscite rerum,
Quid sumus, aut quidnam victuri gignimur; ordo
Quis datus, et metae qua mollis flexus et unde;
Quis modus argento, quid fas optare, quid asper
Utile nummus habet; patriae carisque propinquis
Quantum elargiri deceat; quem te Deus esse

Jussit, et humana qua parte locatus es in re.
Disce, neque invideas quod multa fidelia putet
In locuplete penu, defensis pinguibus Umbris,
Et piper et pernae, Marsi monumenta clientis;
Maenaque quod prima nondum defecerit orca.
Hic aliquis de gente hircosa Centurionum
Dicat: "Quod sapio satis est mihi; non ego curo
Esse quod Arcesilas aerumnosique Solones,
Obstipo capite et figentes lumine terram,
Murmura cum secum et rabiosa silentia rodunt,
Atque exporrecto trutinantur verba labello,
Aegroti veteris meditantes somnia, gigni
De nihilo nihil, in nihilum nil posse reverti.
Hoc est quod palles? cur quis non prandeat hoc est?"
His populus ridet, multumque torosa juventus
Ingeminat tremulos naso crispante cachinnos.
"Inspice, nescio quid trepidat mihi pectus, et aegris
Faucibus exsuperat gravis halitus; inspice sodes,"
Qui dicit medico, jussus requiescere, postquam
Tertia compositas vidit nox currere venas,
De majore domo modicum sitiente lagena
Lenia loturo sibi Surrentina rogavit.
"Heus, bone, tu palles!" "Nihil est." "Videas tamen istud
Quicquid id est: surgit tacite tibi lutea pellis."
"At tu deterius palles; ne sis mihi tutor;
Jam pridem hunc sepeli: tu restas." "Perge, tacebo."
Turgidus hic epulis atque albo ventre lavatur,
Gutture sulfureas lentum exhalante mephites.
Sed tremor inter vina subit calidumque triental
Excutit e manibus, dentes crepuere retecti,
Uncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris.
Hinc tuba, candelae, tandemque beatulus alto
Compositus lecto crassisque lutatus amomis
In portam rigidos calces extendit: at illum
Hesterni capite induto subiere Quirites.
Tange, miser, venas et pone in pectore dextram;
"Nil calet hic;" summosque pedes attinge manusque.
"Non frigent." Visa est si forte pecunia, sive
Candida vicini subrisit molle puella,

Cor tibi rite salit? Positum est algente catino
Durum olus, et populi cribro decussa farina;
Tentemus fauces; tenero latet ulcus in ore
Putre, quod haud deceat plebeia radere beta.
Alges cum excussit membris timor albus aristas;
Nunc face supposita fervescit sanguis, et ira
Scintillant oculi, dicisque facisque quod ipse
Non sani esse hominis non sanus juret Orestes.

SATIRA IV.

Rem populi tractas? (barbatum haec crede magistrum
Dicere, sorbitio tollit quem dira cicutae,)
Quo fretus, dic, o magni pupille Pericli.
Scilicet ingenium et rerum prudentia velox
Ante pilos venit; dicenda tacendaque calles.
Ergo ubi commota fervet plebecula bile,
Fert animus calidae fecisse silentia turbae
Majestate manus: quid deinde loquere? 'Quirites,
Hoc puto non justum est; illud male, rectius illud.'
Scis etenim justum gemina suspendere lance
Ancipitis librae; rectum discernis ubi inter
Curva subit, vel cum fallit pede regula varo,
Et potis es nigrum vitio praefigere theta.
Quin tu igitur, summa nequicquam pelle decorus,
Ante diem blando caudam jactare popello
Desinis, Anticyras melior sorbere meracas?
Quae tibi summa boni est? "Uncta vixisse patella
Semper, et assiduo curata cuticula sole."
Exspecta, haud aliud respondeat haec anus. I nunc,
'Dinomaches ego sum,' suffla; 'sum candidus.' Esto,
Dum ne deterius sapiat pannucea Baucis,
Cum bene discincto cantaverit ocima vernae.
  Ut nemo in sese tentat descendere, nemo,
Sed praecedentis spectatur mantica tergo!
Quaesieris, "Nostin' Vectidii praedia?" "Cujus?"
"*Dives arat Curibus* quantum non milvus oberret."
"*Hunc ais, hunc Dis* iratis Genioque sinistro?

Qui quandoque jugum pertusa ad compita figit,
Seriolae veterem metuens deradere limum
Ingemit, 'Hoc bene sit!' tunicatum cum sale mordens
Caepe et, farratam pueris plaudentibus ollam,
Pannosam faecem morientis sorbet aceti?"
At si unctus cesses et figas in cute solem,
Est prope te ignotus cubito qui tangat, et acre
Despuat in mores, penemque arcanaque lumbi
Runcantem populo marcentes pandere vulvas:
"Tu cum maxillis balanatum gausape pectas,
Inguinibus quare detonsus gurgulio extat?
Quinque palaestritae licet haec plantaria vellant,
Elixasque nates labefactent forcipe adunca,
Non tamen ista filix ullo mansuescit aratro."
  Caedimus inque vicem praebemus crura sagittis.
Vivitur hoc pacto; sic novimus. Ilia subter
Caecum vulnus habes; sed lato balteus auro
Praetegit: ut mavis, da verba et decipe nervos
Si potes. "Egregium cum me vicinia dicat
Non credam?" Viso si palles, improbe, nummo,
Si facis in penem quicquid tibi venit amarum,
Si Puteal multa cautus vibice flagellas,
Nequicquam populo bibulas donaveris aures.
Respue quod non es; tollat sua munera cerdo;
Tecum habita, noris quam sit tibi curta supellex.

SATIRA V.

Vatibus hic mos est, centum sibi poscere voces,
Centum ora et linguas optare in carmina centum,
Fabula seu moesto ponatur hianda tragoedo,
Vulnera seu Parthi ducentis ab inguine ferrum.
"Quorsum haec? aut quantas robusti carminis offas
Ingeris, ut par sit centeno gutture niti?
Grande locuturi nebulas Helicone legunto,
Si quibus aut Prognes aut si quibus olla Thyestae
Fervebit, saepe insulso coenanda Glyconi.
Tu neque anhelanti coquitur dum massa camino

Folle premis ventos nec clauso murmure raucus
Nescio quid tecum grave cornicaris inepte,
Nec stloppo tumidas intendis rumpere buccas:
Verba togae sequeris junctura callidus acri,
Ore teres modico, pallentes radere mores
Doctus et ingenuo culpam defigere ludo.
Hinc trahe quae dicas, mensasque relinque Mycenis
Cum capite et pedibus, plebeiaque prandia noris."
  Non equidem hoc studeo, pullatis ut mihi nugis
Pagina turgescat, dare pondus idonea fumo.
Secreti loquimur, tibi nunc hortante Camena
Excutienda damus praecordia, quantaque nostrae
Pars tua sit, Cornute, animae tibi, dulcis amice,
Ostendisse juvat: pulsa, dignoscere cautus
Quid solidum crepet et pictae tectoria linguae.
His ego centenas ausim deposcere fauces,
Ut quantum mihi te sinuoso in pectore fixi
Voce traham pura, totumque hoc verba resignent
Quod latet arcana non enarrabile fibra.
  Cum primum pavido custos mihi purpura cessit,
Bullaque succinctis Laribus donata pependit;
Cum blandi comites totaque impune Suburra
Permisit sparsisse oculos jam candidus umbo;
Cumque iter ambiguum est, et vitae nescius error
Diducit trepidas ramosa in compita mentes,
Me tibi supposui: teneros tu suscipis annos
Socratico, Cornute, sinu; tunc fallere sollers
Apposita intortos extendit regula mores,
Et premitur ratione animus vincique laborat,
Artificemque tuo ducit sub pollice vultum.
Tecum etenim longos memini consumere soles,
Et tecum primas epulis decerpere noctes.
Unum opus et requiem pariter disponimus ambo,
Atque verecunda laxamus seria mensa.
Non equidem hoc dubites, amborum foedere certo
Consentire dies et ab uno sidere duci:
Nostra vel aequali suspendit tempora Libra
Parca tenax veri, seu nata fidelibus hora
Dividit in Geminos concordia fata duorum,
Saturnumque gravem nostro Jove frangimus una:

Nescio quod certe est quod me tibi temperat astrum.
  Mille hominum species et rerum discolor usus;
Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.
Mercibus hic Italis mutat sub sole recenti
Rugosum piper et pallentis grana cumini;
Hic satur irriguo mavult turgescere somno;
Hic Campo indulget; hunc alea decoquit; ille
In Venerem est putris: sed cum lapidosa cheragra
Fregerit articulos veteris ramalia fagi,
Tunc crassos transisse dies lucemque palustrem,
Et sibi jam seri vitam ingemuere relictam.
At te nocturnis juvat impallescere chartis,
Cultor enim juvenum purgatas inseris aures
Fruge Cleanthea. Petite hinc, juvenesque senesque,
Finem animo certum miserisque viatica canis.
"Cras hoc fiet." Idem cras fiet. "Quid, quasi magnum
Nempe diem donas?" Sed cum lux altera venit,
Jam cras hesternum consumsimus: ecce aliud cras
Egerit hos annos, et semper paulum erit ultra.
Nam quamvis prope te, quamvis temone sub uno
Vertentem sese, frustra sectabere canthum,
Cum rota posterior curras et in axe secundo.
  Libertate opus est, non hac qua quisque Velina
Publius emeruit scabiosum tesserula far
Possidet. Heu steriles veri, quibus una Quiritem
Vertigo facit! hic Dama est, non tressis agaso,
Vappa et lippus et in tenui farragine mendax.
Verterit hunc dominus, momento turbinis exit
Marcus Dama. Papae! Marco spondente recusas
Credere tu nummos? Marco sub judice palles?
Marcus dixit, ita est: assigna, Marce, tabellas.
Haec mera libertas! hoc nobis pilea donant!
"An quisquam est alius liber, nisi ducere vitam
Cui licet ut voluit? licet ut volo vivere: non sum
Liberior Bruto?" Mendose colligis, inquit
Stoicus hic aurem mordaci lotus aceto;
Hoc, (reliqua accipio,) 'licet ut volo vivere' tolle.
"Vindicta postquam meus a Praetore recessi,
Cur mihi non liceat jussit quodcunque voluntas,
Excepto si quid Masuri rubrica vetavit?"

Disce; sed ira cadat naso rugosaque sanna,
Dum veteres avias tibi de pulmone revello.
Non Praetoris erat stultis dare tenuia rerum
Officia, atque usum rapidae permittere vitae.
Sambucam citius caloni aptaveris alto:
Stat contra ratio, et secretam gannit in aurem
Ne liceat facere id quod quis vitiabit agendo.
Publica lex hominum naturaque continet hoc fas,
Ut teneat vetitos inscitia debilis actus.
Diluis helleborum certo compescere puncto
Nescius examen, vetat hoc natura medendi;
Navem si poscat sibi peronatus arator
Luciferi rudis, exclamet Melicerta perisse
Frontem de rebus. Tibi recto vivere talo
Ars dedit? et veri speciem dignoscere calles,
Ne qua subaerato mendosum tinniat auro?
Quaeque sequenda forent quaeque evitanda vicissim,
Illa prius creta mox haec carbone notasti?
Es modicus voti, presso Lare, dulcis amicis?
Jam nunc astringas, jam nunc granaria laxes?
Inque luto fixum possis transcendere nummum,
Nec gluto sorbere salivam Mercurialem?
"Haec mea sunt, teneo," cum vere dixeris, esto
Liberque ac sapiens Praetoribus et Jove dextro.
Sin tu, cum fueris nostrae paulo ante farinae,
Pelliculam veterem retines, et fronte politus
Astutam vapido servas sub pectore vulpem,
Quae dederam supra repeto, funemque reduco;
Nil tibi concessit ratio; digitum exsere, peccas:
Et quid tam parvum? Sed nullo ture litabis,
Haereat in stultis brevis ut semuncia recti.
Haec miscere nefas; nec, cum sis cetera fossor,
Tres tantum ad numeros satyrum moveare Bathylli.
Liber ego! Unde datum hoc sumis, tot subdite rebus?
An dominum ignoras, nisi quem vindicta relaxat?
'I, puer, et strigiles Crispini ad balnea defer;
(Si increpuit,) cessas nugator?' servitium acre
Te nihil impellit, nec quicquam extrinsecus intrat,
Quod nervos agitet: sed si intus et in jecore aegro
Nascuntur domini, qui tu impunitior exis

Atque hic, quem ad strigiles scutica et metus egit herilis?
Mane piger stertis. "Surge," inquit Avaritia; "eia
Surge." Negas, instat; "Surge," inquit. "Non queo."
"Surge."
"Et quid agam?" "Rogitas? saperdas advehe Ponto,
Castoreum, stuppas, ebenum, thus, lubrica Coa;
Tolle recens primus piper e sitiente camelo.
Verte aliquid; jura." "Sed Juppiter audiet." "Eheu!
Varo, regustatum digito terebrare salinum
Contentus perages, si vivere cum Jove tendis."
Jam pueris pellem succinctus et oenophorum aptas.
Ocius ad navem! Nihil obstat quin trabe vasta
Aegaeum rapias, nisi sollers Luxuria ante
Seductum moneat: "Quo deinde, insane, ruis? quo?
Quid tibi vis? calido sub pectore mascula bilis
Intumuit, quam non extinxerit urna cicutae.
Tun' mare transilias? tibi torta cannabe fulto
Coena sit in transtro, Veientanumque rubellum
Exhalet vapida laesum pice sessilis obba?
Quid petis? ut nummi, quos hic quincunce modesto
Nutrieras, peragant avidos sudare deunces?
Indulge Genio, carpamus dulcia, nostrum est
Quŏd vivis: cinis et Manes et fabula fies;
[Vive memor leti, fugit hora, hoc quod loquor inde est.]"
En quid agis? duplici in diversum scinderis hamo,
Hunccine an hunc sequeris. Subeas alternus oportet
Ancipiti obsequio dominos, alternus oberres:
Nec tu, cum obstiteris semel instantique negaris
Parere imperio, "Rupi jam vincula," dicas.
Nam et luctata canis nodum abripit: attamen illi
Cum fugit a collo trahitur pars longa catenae.
"Dave, cito (hoc credas jubeo) finire dolores
Praeteritos meditor" (crudum Chaerestratus unguem
Abrodens ait haec). "An siccis dedecus obstem
Cognatis? An rem patriam rumore sinistro
Limen ad obscoenum frangam, dum Chrysidis udas
Ebrius ante fores extincta cum face canto?"
"Euge, puer; sapias, Dis depellentibus agnam
Percute." "Sed censen' plorabit, Dave, relicta?"
"*Nugaris*: solea, puer, objurgabere rubra,

Ne trepidare velis atque artos rodere casses.
Nunc ferus et violens: at si vocet, haud mora dicas,
'Quidnam igitur faciam? nec nunc cum arcessat et ultro
Supplicet accedam?' Si totus et integer illinc
Exieras, nec nunc." Hic, hic quem quaerimus, hic est,
Non in festuca lictor quam jactat ineptus.
Jus habet ille sui palpo quem ducit hiantem
Cretata ambitio? Vigila et cicer ingere large
Rixanti populo, nostra ut Floralia possint
Aprici meminisse senes: quid pulcrius?—At cum
Herodis venere dies, unctaque fenestra
Dispositae pinguem nebulam vomuere lucernae
Portantes violas, rubrumque amplexa catinum
Cauda natat thunni, tumet alba fidelia vino;
Labra moves tacitus recutitaque sabbata palles.
Tunc nigri lemures ovoque pericula rupto,
Tunc grandes Galli et cum sistro lusca sacerdos
Incussere deos inflantes corpora, si non
Praedictum ter mane caput gustaveris alli.
 Dixeris haec inter varicosos Centuriones,
Continuo crassum ridet Vulfenius ingens,
Et centum Graecos curto centusse licetur.

SATIRA VI.

Admovit jam bruma foco te, Basse, Sabino?
Jamne lyra et tetrico vivunt tibi pectine chordae?
Mire opifex numeris veterum primordia vocum
Atque marem strepitum fidis intendisse Latinae,
Mox juvenes agitare jocos et pollice honesto
Egregius lusisse senes. Mihi nunc Ligus ora
Intepet, hibernatque meum mare, qua latus ingens
Dant scopuli et multa littus se valle receptat.
Lunai portum (est operae) cognoscite, cives.
Cor jubet hoc Enni, postquam destertuit esse
Maeonides, Quintus pavone ex Pythagoreo.
Hic ego securus vulgi et quid praeparet Auster
Infelix pecori securus, et angulus ille

Vicini nostro quia pinguior: et si adeo omnes
Ditescant orti pejoribus, usque recusem
Curvus ob id minui senio, aut coenare sine uncto,
Et signum in vapida naso tetigisse lagena.
Discrepet hinc alius. Geminos, horoscope, varo
Producis Genio: solis natalibus est qui
Tingat olus siccum muria vafer in calice empta,
Ipse sacrum irrorans patinae piper; hic bona dente
Grandia magnanimus peragit puer. Utar ego, utar,
Nec rhombos ideo libertis ponere lautus,
Nec tenuem sollers turdarum nosse salivam.
Messe tenus propria vive, et granaria, (fas est,)
Emole. Quid metuas? occa, et seges altera in herba est.
Ast vocat officium; trabe rupta Bruttia saxa
Prendit amicus inops, remque omnem surdaque vota
Condidit Ionio; jacet ipse in litore et una
Ingentes de puppe Dei, jamque obvia mergis
Costa ratis lacerae. Nunc et de cespite vivo
Frange aliquid, largire inopi, ne pictus oberret
Caerulea in tabula.—Sed coenam funeris heres
Negliget iratus, quod rem curtaveris; urnae
Ossa inodora dabit, seu spirent cinnama surdum
Seu ceraso peccent casiae nescire paratus.
Tunc bona incolumis minuas? Et Bestius urget
Doctores Graios: "Ita fit, postquam sapere urbi
Cum pipere et palmis venit nostrum hoc maris expers,
Foenisecae crasso vitiarunt unguine pultes."
Haec cinere ulterior metuas? At tu, meus heres,
Quisquis eris, paulum a turba seductior audi.
O bone num ignoras? missa est a Caesare laurus
Insignem ob cladem Germanae pubis, et aris
Frigidus excutitur cinis, ac jam postibus arma,
Jam chlamydes regum, jam lutea gausapa captis
Essedaque, ingentesque locat Caesonia Rhenos.
Dis igitur Genioque ducis centum paria ob res
Egregie gestas induco; quis vetat? aude;
Vae, nisi connives! oleum artocreasque popello
Largior; an prohibes? dic clare! "Non adeo (inquis)
Exossatus ager juxta est." Age, si mihi nulla
Jam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis

Nulla manet patrui, sterilis matertera vixit,
Deque avia nihilum superest, accedo Bovillas
Clivumque ad Virbi, praesto est mihi Manius heres.
"Progenies terrae!" Quaere ex me quis mihi quartus
Sit pater: haud prompte, dicam tamen; adde etiam unum,
Unum etiam, terrae est jam filius: et mihi ritu
Manius hic generis prope major avunculus exit.
Qui prior es, cur me in decursu lampada poscis?
Sum tibi Mercurius; venio Deus huc ego, ut ille
Pingitur: an renuis? vis tu gaudere relictis?
Deest aliquid summae, minui mihi: sed tibi totum est
Quicquid id est. Ubi sit fuge quaerere quod mihi quondam
Legarat Tadius, neu dicta repone paterna:
'Foenoris accedat merces; hinc exime sumtus.'
"Quid reliquum est?" Reliquum?—Nunc, nunc impensius unge,
Unge, puer, caules. Mihi festa luce coquatur
Urtica et fissa fumosum sinciput aure,
Ut tuus iste nepos olim satur anseris extis,
Cum morosa vago singultiet inguine vena,
Patriciae immeiat vulvae? mihi trama figurae
Sit reliqua, ast illi tremat omento popa venter?
  Vende animam lucro, mercare atque excute sollers
Omne latus mundi, ne sit praestantior alter
Cappadocas rigida pingues plausisse catasta;
Rem duplica. "Feci; jam triplex, jam mihi quarto,
Jam decies redit in rugam: depunge ubi sistam,
Inventus, Chrysippe, tui finitor acervi."

* * * * * * * *

* * * * * * * *

CANTABRIGIAE: TYPIS ACADEMICIS.

CONICS, THE ELEMENTARY GEOMETRY OF. By Rev. C. TAYLOR, D.D., Master of St John's College. 6th Edition, revised and enlarged, containing a Chapter on the Line Infinity. 4*s*. 6*d*.

AN APPENDIX containing a new treatment of the Hyperbola and notes of a Course for Beginners. Sewed 6*d*.

CONIC SECTIONS. An Elementary Treatise. By H. G. WILLIS, M.A., Clare College, Cambridge, Assistant Master of Manchester Grammar School. Crown 8vo. 5*s*.

ROULETTES AND GLISSETTES. By W. H. BESANT, D.Sc., F.R.S. 2nd Edition, enlarged. 5*s*.

SOLID GEOMETRY, An Elementary Treatise on. By W. S. ALDIS, M.A., Professor of Mathematics at University College, Auckland, N.Z. 4th Edition, revised. 6*s*.

GEOMETRICAL OPTICS. An Elementary Treatise by Prof. W. S. ALDIS. 3rd Edition, revised and enlarged. Crown 8vo. 4*s*.

HYDROMECHANICS. By W. H. BESANT, M.A., Sc.D., F.R.S. 5th Edition, revised. Part I. Hydrostatics. 5*s*.

RIGID DYNAMICS. An Introductory Treatise. By W. S. ALDIS, M.A. 4*s*.

ELEMENTARY DYNAMICS for the use of Colleges and Schools. By W. GARNETT, M.A., D.C.L., Principal of the College of Physical Science, Newcastle-upon-Tyne. 5th Edition, revised. 6*s*.

DYNAMICS, A Treatise on. By W. H. BESANT, Sc.D., F.R.S. Crown 8vo. 7*s*. 6*d*.

HEAT, An Elementary Treatise on. By W. GARNETT, M.A., D.C.L. 5th Edition, revised and enlarged. 4*s*. 6*d*.

ELEMENTARY PHYSICS, Examples and Examination Papers in. By W. GALLATLY, M.A., Pembroke College, Cambridge. Crown 8vo. 4*s*.

MECHANICS, A Collection of Problems in Elementary. By W. WALTON, M.A. 2nd Edition. 6*s*.

CAMBRIDGE SCHOOL AND COLLEGE TEXT BOOKS.

A Series of Elementary Treatises adapted for the Use of Students in the Universities, Schools, and Candidates for the Public Examinations. Uniformly printed in Foolscap 8vo.

ALGEBRA. By C. ELSEE, M.A., Senior Mathematical *Master at Rugby.* 7th Edition. 4*s*.

ALGEBRA. A Progressive Course of Examples. By W. F. MACMICHAEL, M.A., late Head Master of the Grammar School, Warwick, and R. PROWDE SMITH, M.A., Master at Cheltenham College. 4th Edition. 3*s*. 6*d*. With Answers, 4*s*. 6*d*.

ARITHMETIC. By C. ELSEE, M.A. 14th Edition. 3*s*. 6*d*.

ARITHMETIC. By A. WRIGLEY, M.A., St John's College. 3*s*. 6*d*.

ARITHMETIC. A Progressive Course of Examples with Answers. By J. WATSON, M.A., Corpus Christi College. 6th Ed. By W. P. GOUDIE, B.A., Lond. 2*s*. 6*d*.

PLANE ASTRONOMY. By P. T. MAIN, M.A., Fellow of St John's College. 6th Edition, revised. 4*s*.

CONIC SECTIONS, treated Geometrically. By W. H. BESANT, M.A., Sc.D., F.R.S., Fellow of St John's College. 6th Edition. 4*s*. 6*d*. SOLUTIONS TO THE EXAMPLES, 4*s*. ENUNCIATION AND FIGURES, separately, 1*s*. 6*d*.

STATICS. By H. GOODWIN, D.D., Bishop of Carlisle. 2nd Edition. 3*s*.

ANALYTICAL GEOMETRY. By T. G. VYVYAN, M.A., Fellow of Gonville and Caius College, and Mathematical Master of Charterhouse. 4th Edition, revised. 4*s*. 6*d*.

ELEMENTARY HYDROSTATICS. By W. H. BESANT, Sc.D. 14th Edition, revised. 4*s*.

SOLUTIONS to the problems. [*In the press.*

MENSURATION. By B. T. MOORE, M.A., late Fellow of Pembroke College. With numerous Examples. 3*s*. 6*d*.

NEWTON'S PRINCIPIA: first three Sections with Appendix, and the Ninth and Eleventh Sections. By J. H. EVANS, M.A., St John's College. The 5th Edition, edited by P. T. MAIN, Fellow of St John's College. 4*s*.

GREEK TESTAMENT, COMPANION TO THE. Designed for the use of Theological Students and the Upper Forms in Schools. By the late A. C. BARRETT, M.A., Caius College. 5th Edition. 5*s*.

COMMON PRAYER, AN HISTORICAL AND EXPLANATORY TREATISE ON THE BOOK OF. By W. G. HUMPHRY, B.D. 6th Edition. 2*s*. 6*d*.

MUSIC. A complete Text-Book of Theoretical Music, with Glossary of Musical Terms, Exercises on *Harmony*, and an Appendix of Examination Paper *By* H. C. BANISTER, Prof. of Harmony at the R.A *Music*. 14th Edition. 5s.

JSIC, A CONCISE HISTORY OF, from the Commencement of the Christian Era to the present time. By Rev. H. G. BONAVIA HUNT, Mus. Doc. 11th Edition, revised. 3*s*. 6*d*.

OTHER MATHEMATICAL WORKS.

ARITHMETIC, ELEMENTARY. By C. PENDLEBURY, M.A., Senior Mathematical Master, St Paul's School, and W. S. BEARD, F.R.G.S., Assistant Master, Christ's Hospital. With numerous examples. Crown 8vo, cloth. 1*s*. 6*d*. ,With or without answers.

ARITHMETIC, Examination Papers in. By C. PENDLEBURY, M.A. 2*s*. 6*d*. Key 5*s*. (for Tutors only).

ARITHMETIC, PRINCIPLES OF. By HOMERSHAM COX, M.A., Fellow of Trinity College, Cambridge. 4*s*.

ARITHMETIC PAPERS. Set at the Higher Local Examinations, Cambridge, 1869 to 1887. With Notes by S. J. D. SHAW. 2*s*. 6*d*. Solutions to the above, 4*s*. 6*d*.

SUPPLEMENTARY ARITHMETIC. Improved Methods of Working the more Advanced Rules, with numerous Examples and Exam. Papers, with Answers. By Rev. J. HUNTER, M.A. Fcap. 8vo. 3*s*.

BOOK-KEEPING, Examination Papers in. 3*s*. *See* p. 23.

GRADUATED EXERCISES IN ADDITION (Simple and Compound). By W. S. BEARD, F.R.G.S., Assistant Master at Christ's Hospital. Fcap. 4to. 1*s*. Answers separately, free to Masters.

A COLLECTION OF EXAMPLES AND PROBLEMS IN Arithmetic, Algebra, Geometry, Logarithms, Trigonometry, Conic Sections, Mechanics, &c., with Answers and Occasional Hints. By the Rev. A. WRIGLEY. 10th Edition. 20th Thousand. Demy 8vo. 8*s*. 6*d*. KEY or COMPANION, 10*s*. 6*d*.

TRIGONOMETRY, THE ELEMENTS OF. By J. M. DYER, M.A., and the Rev. R. H. WHITCOMBE, M.A., Assistant Masters at Eton College.

TRIGONOMETRY required for the Additional Subjects for Honours at the Previous Examination, according to the new scheme sanctioned by the Senate, June *1865*. By J. MCDOWELL, M.A., F.R.A.S., Pembroke College. *Crown 8vo. 3s. 6d.*

TRIGONOMETRY, Examination Papers in. By G *H. WARD, M.A.*, Assistant Master St Paul's Scho *2s. 6d. Key 5s.* (for Tutors only).

EUCLID, THE DEFINITIONS OF. With Explanations and Exercises, and an Appendix of Exercises on the First Book, by R. WEBB, M.A., Trinity College, Cambridge, Mathematical Master, Grammar School, Leeds. Crown 8vo. 1*s.* 6*d.*

EUCLID, Book I., with Notes and Exercises for the use of Preparatory Schools and Candidates preparing for Naval Cadetship and Sandhurst Preliminary Examinations. By BRAITHWAITE ARNETT, M.A., St John's College, Cambridge. 8vo. 4*s.* 6*d.*

EUCLID. The text of Euclid's Geometry, Book I. Uniformly and systematically arranged, with a discussion of Euclid's application of logical principles, copious notes, Exercises and a Figure Book. By J. DALLIN PAUL, R.N. 8vo. 7*s.* 6*d.*

EUCLID, THE ELEMENTS OF. The First Two Books Explained to Beginners. By C. P. MASON, B.A. 2nd Edition. Fcap. 8vo. 2*s.* 6*d.*

EUCLID, THE ELEMENTS OF. The Enunciations and Figures. By the late J. BRASSE, D.D. Fcap. 8vo. 1*s.* Without the Figures, 6*d.*

MECHANICS (THEORETICAL), Problems in. By W. WALTON, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity Hall, Mathematical Lecturer at Magdalene College. 3rd Edition. 8vo. 16*s.*

HYDRODYNAMICS, A Treatise on. With numerous Examples. By A. B. BASSET, M.A., Trinity College, Cambridge. Vol. I. Demy 8vo. 10*s.* 6*d.* Vol. II. 12*s.* 6*d.*

"... The appearance of the present treatise is very welcome, containing as it does the results of the most important investigations in the mathematical theory of hydrodynamics which have been made in modern times, carefully brought down to date as closely as possible."—*Philosophical Magazine.*

HYDRODYNAMICS AND SOUND. An Elementary Treatise on. By A. B. BASSETT, M.A., F.R.S. For Students in Universities. 8vo. [*Ready.*

ANCIENT AND MODERN GEOMETRY OF CONICS, An Introduction to the, with Historical Notes and Prolegomena. By C. TAYLOR, D.D., Master of St John's College. 8vo. 15*s.*

GEOMETRY (ANALYTICAL), An Introduction to. By W. P. TURNBULL, M.A. 8vo. 12*s.*

TRILINEAR CO-ORDINATES, and other methods of Modern Analytical Geometry of Two Dimensions. By W. A. WHITWORTH, M.A. 8vo. 16*s.*

DYNAMICS OF A RIGID BODY, Solutions of Examples on the. By W. N. GRIFFIN, M.A. 8vo. 6*s*. 6*d*.

OF MOTION. An Elementary Treatise. By J. R. LUNN, M.A., late Fellow of St John's College, Cambridge. 8vo. 7*s*. 6*d*.

DOUBLE REFRACTION, Fresnel's Theory of, A Chapter on. By W. S. ALDIS, M.A. 2nd Edition. 8vo. 2*s*.

LENSES AND SYSTEMS OF LENSES. Treated after the manner of Gauss. By CHARLES PENDLEBURY, M.A., Senior Mathematical Master of St Paul's School, late Scholar of St John's College, Cambridge. 8vo. 5*s*.

ELLIPTIC FUNCTIONS, An Elementary Treatise on. By ARTHUR CAYLEY, Sc.D., Sadlerian Prof. of Pure Mathematics in the University of Cambridge. Demy 8vo. 15*s*.

ELEMENTARY COURSE OF MATHEMATICS. Designed principally for Students of the University of Cambridge. By HARVEY GOODWIN, D.D., Lord Bishop of Carlisle. 6th Edition, revised and enlarged. By P. T. MAIN, M.A., Fellow of St John's College, Cambridge. 8vo. 16*s*.

PROBLEMS AND EXAMPLES, adapted to the "Elementary Course of Mathematics." By H. GOODWIN, D.D. Containing the Questions proposed during the first three days of the Senate-House Examination, by T. G. VYVYAN, M.A. 3rd Edition. 8vo. 5*s*.

SOLUTIONS OF GOODWIN'S COLLECTION OF PROBLEMS AND EXAMPLES. By W. W. HUTT, M.A., late Fellow of Gonville and Caius College. 3rd Edition, revised and enlarged. By T. G. VYVYAN, M.A. 8vo. 9*s*.

SINGLE PARTICLE, Treatise on the Motion of a, and of two Particles acting on one another. By A. SANDEMAN. 8vo. 8*s*. 6*d*.

PURE MATHEMATICS AND NATURAL PHILOSOPHY, A Compendium of Facts and Formulæ in. By G. R. SMALLEY, F.R.A.S., of St John's College, Cambridge. New Edition, revised and enlarged. By J. McDOWELL, M.A., F.R.A.S. Fcap. 8vo. 3*s*. 6*d*.

CRYSTALLOGRAPHY, A Treatise on. By W. H. MILLER, M.A. 8vo. 7*s*. 6*d*.

CRYSTALLOGRAPHY, A Tract on, designed for *Students in the University.* By W. H. MILLER, M.A. *8vo. 5s.*

PURE AND APPLIED CALCULATION, Notes on the Principles of, and Applications to the Theories of Physical Forces. By the late J. CHALLIS, M.A., F.R.S., &c., Plumian Professor of Astronomy, Cambridge. Demy 8vo. 15*s.*

PHYSICS, The Mathematical Principle of. An Essay. By the late JAMES CHALLIS, M.A., F.R.S. Demy 8vo. 5*s.*

PRACTICAL ASTRONOMY, Lectures on. By the late J. CHALLIS, M.A., F.R.S. Demy 8vo. 10*s.*

CAMBRIDGE MATHEMATICAL STUDIES, Remarks on the. By J. CHALLIS, M.A., F.R.S. Demy 8vo. 3*s.* 6*d.*

BIBLIOTHECA CLASSICA.

A Series of Greek and Latin Authors, with English Commentaries; edited by eminent scholars, under the direction of the late George Long, M.A., Fellow of Trinity College, Cambridge, and the late Rev. A. J. Macleane, M.A., Head Master of King Edward's School, Bath. 8vo.

26 VOLUMES. £9.

AESCHYLUS. By F. A. PALEY, M.A., LL.D., late Classical Examiner to the University of London. 4th Edition. 8*s.*

CICERO'S ORATIONS. By G. LONG, M.A. 4 vols. 32*s.* Vols. 3 and 4 in the sets of 4 Volumes only.

DEMOSTHENES. By R. WHISTON, M.A., late Head Master of Rochester Grammar School. 2 Vols. 16*s.*

EURIPIDES. By F. A. PALEY, M.A., LL.D. 2nd Edition, revised. 3 vols. 24*s.* Vol. 1. *Only in sets of Bibliotheca Classica.* 26 *vols.*

HERODOTUS. By J. W. BLAKESLEY, B.D. 2 vols. 12*s.*

HESIOD. By F. A. PALEY, M.A., LL.D. 2nd Edition. 5*s.*

HOMER. By F. A. PALEY, M.A., LL.D. 2 vols. 14*s.* Vol. 1 in sets of 2 vols. only.

HORACE. By the late A. J. MACLEANE, M.A. 4th Edition, by G. LONG. 8*s.*

JUVENAL AND PERSIUS. By Rev. A. J. MACLEANE, M.A. 2nd Edition, by G. LONG. 6*s.*

PLATO. By W. H. THOMPSON, D.D., late Master of Trinity College, Cambridge. 2 vols. 5s. each.

Vol. I. PHÆDRUS.

II. GORGIAS. Only in sets of Bibliotheca Clas

26 vols.

SOPHOCLES. Vol. I. OEDIPUS TYRANNUS—OEDIPUS COLONEUS—ANTIGONE. By Rev. F. H. BLAYDES, M.A. 8*s*.

——— Vol. II. PHILOCTETES—ELECTRA—TRACHINIAE—AJAX. By F. A. PALEY, M.A., LL.D. 6*s*. Or the 4 Plays separately, in limp cloth, 2*s*. 6*d*. each.

TACITUS: The Annals. By the late Rev. P. FROST. Only sold in the sets of Bibliotheca Classica.

TERENCE. By E. St J. PARRY, M.A. Only sold in the sets of Bibliotheca Classica.

VERGIL. By the late J. CONINGTON, M.A. 3 vols. Vols. 1 and 2, 4th edition. Vol. 3, 3rd edition. 10*s*. 6*d*. each.

AN ATLAS OF CLASSICAL GEOGRAPHY. 24 Maps by W. HUGHES and GEORGE LONG, M.A. New Edition, with coloured outlines. Imperial 8vo. 6*s*.

CRITICAL EDITIONS AND TEXTS.

AETNA. Revised, emended, and explained by the late H. A. J. MUNRO, M.A., Litt.D., Fellow of Trinity College, Cambridge. Demy 8vo. 3*s*. 6*d*.

ARISTOPHANES' COMEDIES. By H. A. HOLDEN, LL.D. Demy 8vo. Vol. I. Text and Notes. 18*s*. Vol. II. Indices. 5*s*. 6*d*. The plays sold separately.

CAESAR'S SEVENTH CAMPAIGN IN GAUL, B.C. 52. DE BELLO GALLICO. Lib. VII. Edited, with Notes, Excursus, and Tables of Idioms, by the Rev. W. COOKWORTHY COMPTON, M.A., Assistant Master in Uppingham School. With Illustrations from Sketches made on the spots Represented, and Drawings of the Fortifications, &c., Maps and Plans. Crown 8vo. 4*s*.

"The general character of the Notes is excellent....After the Notes are appended a few pages of 'Idioms,' intended to teach the boy how to turn Latin into real English. We have seen few better bits of educational work than these idioms."—*Guardian*.

CALPURNIUS SICULUS AND M. AURELIUS OLYMPIUS NEMESIANUS. The Eclogues, with Introduction, Commentary, and Appendix. By CH. HAINES KEENE, M.A., Dublin, Ex-Scholar and Gold Medallist in Classics. Crown 8vo. 6*s*.

CATULLUS. Edited by J. P. POSTGATE, M.A. Litt. D., Fellow of Trinity College, Cambridge, Professor of Comparative Philology, University College, London. 32mo. 3*s*.

HORACE. *QUINTI* HORATII FLACCI OPERA. The text *revised, with an Introduction*, by the late H. A. J. MUNRO, *M.A.* *Illustrated from* antique gems, by C. W. KING, *Large 8vo.* *£1. 1s.*

LIVY. TITI LIVII HISTORIAE. The first five Books, with English Notes. By J. PRENDEVILLE. 13th Edition. Post 8vo. roan, 5*s*. Or Books I. to III. 3*s*. 6*d*. IV. and V. 3*s*. 6*d*. Or in Five Books separately, 1*s*. 6*d*. each.

LUCAN. THE PHARSALIA. By C. E. HASKINS, M.A., Classical Lecturer and Fellow of St John's College, Cambridge. With an Introduction by W. E. HEITLAND, M.A., Tutor and Fellow of St John's College, Cambridge. Demy 8vo. 14*s*.

LUCRETIUS. TITI LUCRETI CARI DE RERUM NATURA LIBRI SEX. With Notes, Introduction, and Translation by the late H. A. J. MUNRO. 4th Edition finally Revised. 3 vols. 8vo. Vols. I. and II. Introduction, Text and Notes, 18*s*. Vol. III. Translation, 6*s*.

OVID. P. OVIDII NASONIS HEROIDES XIV. Edited, with Introductory Preface and English Notes, by ARTHUR PALMER, M.A., Professor of Latin at Trinity College, Dublin. Demy 8vo. 6*s*.

—— P. OVIDII NASONIS ARS AMATORIA ET AMARES. A School Edition, carefully revised and edited, with some Literary Notes, by the Rev. J. H. WILLIAMS, M.A. Fcap. 8vo. 3*s*. 6*d*.

—— THE METAMORPHOSES. Book XIII. With Introduction and Notes by C. H. KEENE, M.A., Dubl. Fcap. 8vo. 2*s*. 6*d*.

—— P. OVIDII NASONIS EPISTOLARUM EX PONTO LIBER PRIMUS. With Introduction and Notes. By C. H. KEENE, M.A. Crown 8vo. 3*s*.

PROPERTIUS. SEX. AURELII PROPERTII CARMINA. The Elegies of Propertius, with English Notes. By F. A. PALEY, M.A., LL.D. 2nd Edition. 8vo. cloth. 5*s*.

PROPERTIUS. SEX PROPERTII ELEGIARUM LIBRI IV. recensuit A. PALMER, Collegii sacrosanctae et individuae Trinitatis juxta Dublinum Socius. 3*s*. 6*d*.

SABRINÆ COROLLA In Hortulis Regiæ Scholæ Salopiensis contexuerunt tres viri floribus legendis. 4th Edition, revised and re-arranged. By the late BENJAMIN HALL KENNEDY, D.D., Regius Professor of Greek at the University of Cambridge. Large post 8vo. 10*s*. 6*d*.

SOPHOCLES. STUDIA SOPHOCLEA. Part I. Being a Critical Examination of Professor Lewis Campbell's Edition of Sophocles. 5*s*. Part II. Being the criticism of the Oedipus Rex, with a translation into English pro[illegible] 2*s*. 6*d*. By B. H. KENNEDY, D.D., Regius Professo[r of] Greek in the University of Cambridge.

SOPHOCLES. THE OEDIPUS TYRANNUS OF SOPHOCLES. By B. H. KENNEDY, D.D., Crown 8vo. 8*s*.

THEOCRITUS. Codicum manuscriptorum ope denuo recensuit C. WORDSWORTH, S.T.P. Episcopus Lincolniensis. 8vo. 7*s*.

THUCYDIDES. THE HISTORY OF THE PELOPONNESIAN WAR. With Notes and a Collation of the MSS. By the late R. SHILLETO, M.A. Book I. 8vo. 6*s*. 6*d*. Book II. 5*s*. 6*d*.

CORPUS POETARUM LATINORUM. Edited by WALKER. 1 thick vol. 8vo. Cloth, 18*s*.

Containing:—Catullus, Lucretius, Virgilius, Tibullus, Propertius, Ovidius, Horatius, Phaedrus, Lucanus, Persius, Juvenalis, Martialis, Sulpicia, Statius, Silius Italicus, Valerius Flaccus, Calpurnius Siculus, Ausonius, and Claudianus.

TRANSLATIONS, &c.

AESCHYLUS. Translated into English Prose. By F. A. PALEY, M.A., LL.D. 2nd Ed., revised. 8vo. 7*s*. 6*d*.

— Translated by ANNA SWANWICK. With Introduction and Notes. 5th Edition, revised. 5*s*.

HOMER, The Iliad. Books I.—IV. Translated into English Hexameter Verse. By H. S. WRIGHT, B.A., late Scholar of Trin. Coll., Cambridge. Medium 8vo. 5*s*.

HORACE. THE ODES AND CARMEN SAECULARE. Translated into English Verse by the late Professor CONINGTON, M.A. 10th Edition. Fcap. 8vo. 5*s*. 6*d*.

— THE SATIRES AND EPISTLES. Translated into English Verse by JOHN CONINGTON, M.A. 7th Edition. 6*s*. 6*d*.

PLATO. GORGIAS, literally translated, with an Introductory Essay containing a summary of the argument. By the late E. M. COPE, M.A., Fellow of Trinity College. 2nd Edition. 8vo. 7*s*.

— PHILEBUS. Translated with short Explanatory Notes. By F. A. PALEY, M.A., LL.D. Sm. 8vo. 4*s*.

— THEAETETUS. Translated with explanatory Notes. By F. A. PALEY, M.A., LL.D. Sm. 8vo. 4*s*.

— *AN ANALYSIS* AND INDEX OF THE DIALOGUES. *With References to* the Translation in Bohn's Classical *Library. By Dr* DAY. Post 8vo. 5*s*.

PROPERTIUS. Verse Translations from Book V., *with Notes. By* F. A. PALEY, M.A., LL.D. Fcap. 8vo. 3*s*.

PRUDENTIUS, Translations from. A selection from his works rendered into English Verse with Introduction and Notes. By the Rev. F. St J. THACKERAY. Cr. 8vo. 7*s*. 6*d*.

SOPHOCLES, THE DRAMAS OF. Rendered in English Verse, Dramatic and Lyric, by Sir GEORGE YOUNG, Bart., M.A., formerly Fellow of Trinity College, Cambridge. 12*s*. 6*d*.

"In every page of it is evidence of accurate scholarship, keen poetic sympathies, and indefatigable pains."—W. S. LILLY, in the *Nineteenth Century*.

SOPHOCLES. THE ŒDIPUS TYRANNUS. Translated by the late B. H. KENNEDY, D.D. In paper cover. 1*s*.

THEOCRITUS. Translated into English Verse by the late C. S. CALVERLEY, M.A., Fellow of Christ's College, Cambridge. Crown 8vo. 2nd Edition, revised. 7*s*. 6*d*.

BETWEEN WHILES; or, Wayside Amusements of a Working Life. Edited by the late B. H. KENNEDY, D.D., Canon of Ely. 2nd Edition, revised and improved. Fcap. 8vo. 5*s*.

TRANSLATIONS INTO LATIN VERSE. By HERBERT MILLINGTON, Head Master of Bromsgrove School. Fcap. 8vo., bound in parchment, gilt top. 2*s*. 6*d*.

TRANSLATIONS INTO ENGLISH AND LATIN. By the late C. S. CALVERLEY, M.A., Fellow of Christ's College, Cambridge. 3rd Edition. Post 8vo. 7*s*. 6*d*.

TRANSLATIONS FROM AND INTO LATIN, GREEK, AND ENGLISH. By Prof. R. C. JEBB, Litt. D., LL.D., H. JACKSON, Litt. D., and W. E. CURREY, M.A., Fellows of Trinity College, Cambridge. Second Edition, revised. Crown 8vo. 8*s*.

PUBLIC SCHOOL SERIES OF CLASSICAL AUTHORS.

A Series of Classical Texts, annotated by well-known Scholars, with a special view to the requirements of Upper Forms in Public Schools, or of University Students. Crown 8vo.

ARISTOPHANES. THE PEACE. By F. A. PALEY, M.A., LL.D. 4*s*. 6*d*.

ARISTOPHANES. THE ACHARNIANS. By F. A. PALEY, M.A., LL.D. 4*s*. 6*d*.

ARISTOPHANES. THE FROGS. By F. A. PALEY, M.A., LL.D. 4*s*. 6*d*.

CICERO. THE LETTERS OF CICERO TO ATTICUS. *Book I.* With Notes, and an Essay on the Character of *the* Writer. By A. PRETOR, M.A., Fellow of St Catharine's College, Cambridge. Revised Edition. 4*s*. 6*d*.

DEMOSTHENES. THE ORATION AGAINST THE LAW OF LEPTINES. With English Notes. By B. W. BEATSON, M.A., late Fellow of Pembroke College. 3rd Edition. 3*s*.6*d*.

DEMOSTHENES. DE FALSA LEGATIONE. By the late R. SHILLETO, M.A., Fellow of St Peter's College, Cambridge. 7th Edition. 6*s*.

LIVY. Book XXI. By Rev. L. D. DOWDALL, M.A., B.D., Ch. Ch. Oxon. 3*s*. 6*d*.

LIVY. Book XXII. By Rev. L. D. DOWDALL. 3*s*. 6*d*.

PLATO. THE PROTAGORAS. The Greek Text. Revised. With an Analysis and English Notes. By W. WAYTE, M.A., Classical Examiner at the University of London. 5th Edition, revised. 4*s*. 6*d*.

PLATO. THE APOLOGY OF SOCRATES AND CRITO. With Notes, Critical and Exegetical. 10th Edition. By W. WAGNER, Ph.D. 3*s*. 6*d*. Cheap Edition, limp cloth, 2*s*. 6*d*.

PLATO. THE PHAEDO. With Notes and an Analysis. By W. WAGNER, Ph.D. 9th Edition. 5*s*. 6*d*.

PLATO. THE EUTHYPHRO. With Introduction and Notes. By G. H. WELLS, M.A., Assistant Master at Merchant Taylors' School. 3rd Edition, revised. 3*s*.

PLATO. THE EUTHYDEMUS. Edited by G. H. WELLS, M.A. 4*s*.

PLATO. THE REPUBLIC. Books I. & II. Edited by G. H. WELLS, M.A. 3rd Edition. 5*s*. 6*d*.

PLAUTUS. MENAECHMEI. With Notes, Critical and Exegetical, and an Introduction. By WILHELM WAGNER, Ph.D. 2nd Edition. 4*s*. 6*d*.

PLAUTUS. TRINUMMUS. With Notes, Critical and Exegetical. By W. WAGNER, Ph.D. 3rd Edition. 4*s*. 6*d*.

PLAUTUS. AULULARIA. With Notes, Critical and Exegetical. By W. WAGNER, Ph.D. 3rd Edition, re-written. 4*s*. 6*d*.

PLAUTUS. THE MOSTELLARIA. By E. A. SONNENSCHEIN, M.A., Professor of Classics at Mason Science College, Birmingham. 5*s*.

SOPHOCLES. THE TRACHINIAE. By ALFRED PRETOR, M.A., Fellow of St Catharine's College, Cambridge. 4*s*. 6*d*.

[...]OCLES. THE OEDIPUS TYRANNUS. Edited by [...]te B. H. KENNEDY, D.D., Regius Professor of Greek [...]bridge University. 5*s*.

TERENCE. With Notes, Critical and Explanatory. By W. WAGNER, Ph.D. 7*s*. 6*d*.

THEOCRITUS. With Latin Notes. By F. A. PALEY, M.A., LL.D. 2nd Edition. 4*s*. 6*d*.

THUCYDIDES. Book VI. Edited by T. W. DOUGAN, M.A., Prof. of Latin at Queen's College, Belfast. 3*s*. 6*d*.

GRAMMAR-SCHOOL CLASSICS.

A Series of Greek and Latin Authors, with English Notes, edited by eminent Scholars; especially adapted for use in Public and Grammar Schools. Recently reduced in price. Fcap. 8vo.

CAESAR. DE BELLO GALLICO. By G. LONG, M.A. New Edition. 4*s*.

—— Books I.-III. With English Notes for Junior Classes. By G. LONG, M.A. New Edition. 1*s*. 6*d*. Books IV., V. 1*s*. 6*d*. Books VI.-VII. 1*s*. 6*d*.

CATULLUS, TIBULLUS, and PROPERTIUS. Selected Poems. By the Rev. A. H. WRATISLAW, late Head Master of Bury St Edmund's School, and F. N. SUTTON, B.A. With short Biographical Notices of the Poets. 2*s*. 6*d*.

CICERO. DE SENECTUTE, DE AMICITIA, AND SELECT EPISTLES. By G. LONG, M.A. New Edition. 3*s*.

CORNELIUS NEPOS. By the late J. F. MACMICHAEL, M.A., Head Master of the Grammar School, Ripon. 2*s*.

HOMER. ILIAD. Books I.-XII. By F. A. PALEY, M.A., LL.D. 4*s*. Books I.-VI. 2*s*. 6*d*. Books VII.-XII. 2*s*. 6*d*.

HORACE. By A. J. MACLEANE, M.A., late Head Master of King Edward's School, Bath. With a short Life. Revised Edition. 3*s*. 6*d*. Or, Part I., Odes, 2*s*.; Part II., Satires and Epistles, 2*s*.

JUVENAL. SIXTEEN SATIRES (expurgated). By HERMAN PRIOR, M.A., late Scholar of Trinity College, Oxford. 3*s*. 6*d*.

MARTIAL. SELECT EPIGRAMS. By F. A. PALEY, M.A., LL.D., and the late W. H. STONE, Scholar of Trinity College, Cambridge. With a Life of the Poet. 4*s*. 6*d*.

OVID. The SIX BOOKS OF THE FASTI. By F. A. PALEY, M.A., LL.D. New Edition. 3*s*. 6*d*. Or Books I. and II. 1*s*. 6*d*., Books III. and IV. 1*s*. 6*d*., Books V. and VI., 1*s*. 6*d*.

SALLUST. CATILINA AND JUGURTHA. With a Life. By G. LONG, M.A., and J. G. FRAZER, M.A. 3*s*. 6*d*. Or, separately, 2*s*. each.

TACITUS. GERMANIA AND AGRICOLA. By P. FROST, M.A., late Fellow of St John's College, Cambridge. 2*s*. 6*d*.

VIRGIL. BUCOLICS, GEORGICS, AND AENEID, Books I.-IV. By J. G. SHEPPARD, D.C.L. Abridged from Professor Conington's Edition. 4*s*. 6*d*.

VIRGIL. AENEID, Books V.-XII. Abridged from Prof. Conington's edition, by H. NETTLESHIP, Fellow of Corpus College, and Professor of Latin Literature in the University of Oxford, and W. WAGNER, Ph.D. 4*s*. 6*d*. Or in 9 separate volumes, price 1*s*. 6*d*. each.

XENOPHON. THE ANABASIS. With Life, Itinerary, Index, and Three Maps. By the late J. F. MACMICHAEL, Head Master of the Grammar School, Ripon. Revised edition. 3*s*. 6*d*.
Or in 4 separate volumes, price 1*s*. 6*d*. each.

XENOPHON. THE CYROPAEDIA. By G. M. GORHAM, M.A., late Fellow of Trinity College, Cambridge. New Edition. 3*s*. 6*d*. Books I. and II. 1*s*. 6*d*. Books V. and VI. 1*s*. 6*d*.

XENOPHON. THE MEMORABILIA. By P. FROST, M.A., late Fellow of St John's College, Cambridge. 3*s*.

CAMBRIDGE TEXTS WITH NOTES.

Being select portions of the Greek and Latin Authors, edited by eminent Scholars, with Introductions and Notes for School Use. The Texts are those of the "Bibliotheca Classica" and the "Grammar-School Classics," and the Notes are printed at the end. Price 1*s*. 6*d*. *each, with exceptions.*

AESCHYLUS. 6 Vols. PROMETHEUS VINCTUS—SEPTEM CONTRA THEBAS—AGAMEMNON—PERSAE—EUMENIDES—CHOEPHOROE. By F. A. PALEY, M.A., LL.D., late Classical Examiner to the University of London.

EURIPIDES. 13 Vols. ALCESTIS—MEDEA—HIPPOLYTUS—HECUBA—BACCHAE—ION (2*s*.)—ORESTES—PHOENISSAE—TROADES—HERCULES FURENS—ANDROMACHE—IPHIGENIA IN TAURIS—SUPPLICES. By F. A. PALEY, M.A., LL.D.

HOMER. ILIAD, Book I. By F. A. PALEY, M.A., LL.D. (1*s*.)

SOPHOCLES. 5 Vols. OEDIPUS TYRANNUS—OEDIPUS COLONEUS—ANTIGONE—ELECTRA—AJAX. By F. A. PALEY, M.A., LL.D.

XENOPHON'S ANABASIS. 6 Vols. With Life, Itinerary, Index, and Three Maps. MACMICHAEL'S Edition, revised by J. E. MELHUISH, M.A., Assistant Master at St Paul's School. In separate Books.

Book I. (with Life, Introduction, Itinerary, and 3 Maps.)—Books II. and III.—Book IV.—Book V.—Book VI.—Book VII.

XENOPHON'S HELLENICA. Book I. and Book II. By the Rev. L. D. DOWDALL, M.A., Trin. Coll., Dublin, B.D., Ch. Ch. Oxon. 2*s*. each.

CICERO. 3 Vols. DE AMICITIA—DE SENECTUTE—EPISTOLAE SELECTAE. By GEORGE LONG, M.A.

OVID'S FASTI. 3 Vols. By F. A. PALEY, M.A., LL.D. 2*s*. each. Books I. and II.—Books III. and IV.—Books V. and VI.

OVID. SELECTIONS FROM THE AMORES, TRISTIA, HEROIDES, AND METAMORPHOSES. By A. J. MACLEANE, M.A.

TERENCE. 4 Vols. ANDRIA—HAUTON TIMORUMENOS—PHORMIO—ADELPHOE. By Prof. WAGNER.

VIRGIL'S WORKS. 12 Vols. Abridged from Prof. CONINGTON'S Edition by Professors NETTLESHIP and WAGNER and Rev. J. G. SHEPPARD.

BUCOLICS—GEORGICS, I. and II.—GEORGICS, III. and IV.—AENEID, I. and II.—AENEID, III. and IV.—AENEID, V. and VI. (2*s*.)—AENEID, VII.—AENEID, VIII.—AENEID, IX.—AENEID, X.—AENEID, XI.—AENEID, XII.

Others in preparation.

CAMBRIDGE TEXTS.

Being mainly the texts of the "Bibliotheca Classica" and "Grammar-School Classics."

AESCHYLUS. By F. A. PALEY, M.A., LL.D. Price 2*s*.

CAESAR DE BELLO GALLICO. By G. LONG, M.A. 1*s*. 6*d*.

CICERO DE SENECTUTE ET DE AMICITIA ET EPISTOLAE SELECTAE. By G. LONG, M.A. 1*s*. 6*d*.

CICERONIS ORATIONES IN VERREM. By G. LONG, M.A. 2*s*. 6*d*.

EURIPIDES. By F. A. PALEY, M.A., LL.D. 3 vols. 2*s*. each.

HERODOTUS. By J. W. BLAKESLEY, B.D. 2 vols. 2s. 6d. each.

HOMERI ILIAS. Lib. I.—XII. By F. A. PALEY, M.A., LL.D. 1s. 6d.

HORATIUS. By A. J. MACLEANE, M.A. Price 1s. 6d.

JUVENALIS ET PERSIUS. By A. J. MACLEANE, M.A. 1s. 6d.

LUCRETIUS. By H. A. J. MUNRO, M.A. 2s.

SALLUSTI CATILINA ET JUGURTHA. By G. LONG, M.A. 1s. 6d.

SOPHOCLES. By F. A. PALEY, M.A., LL.D. 2s. 6d.

TERENTIUS. By W. WAGNER, Ph.D. 2s.

THUCYDIDES. By J. W. DONALDSON, B.D. 2 vols 2s. each.

VERGILIUS. By J. CONINGTON, M.A. 2s.

XENOPHONTIS EXPEDITIO CYRI. By J. F. MACMICHAEL, M.A. 1s. 6d.

NOVUM TESTAMENTUM Graece, Textus Stephanici, 1550. Accedunt variae lectiones editionum Bezae, Elzeviri, Lachmanni, Tischendorfii, Tregellesii. Curante F. H. SCRIVENER, M.A. New Edition. 4s. 6d.
An Edition with wide margins. Half-bound, price 12s.
EDITIO MAJOR. Containing the readings approved by Bp. Westcott and Dr. Hort, and those adopted by the revisers. Also the Eusebian Canons and the Capitula and additional references. Small post 8vo. 7s. 6d.

LATIN AND GREEK CLASS BOOKS.

By A. M. M. STEDMAN, M.A.

FIRST LATIN LESSONS. Fcap. 8vo. 2nd Edition, revised. 1s.

FIRST LATIN READER. 1s. 6d.

EASY LATIN EXERCISES ON THE SYNTAX OF THE REVISED LATIN PRIMER AND SHORTER LATIN PRIMER. With Vocabulary. 2nd Edition. 2s. 6d.

NOTANDA QUAEDAM. MISCELLANEOUS LATIN EXERCISES ON COMMON RULES AND IDIOMS. Fcap. 8vo. 1s. 6d.

LOWER FORM SERIES.

With Notes and Vocabularies.

ECLOGAE LATINAE: or First Latin Reading Book, *with English Notes and a* Dictionary. By the late Rev. *P. FROST, M.A., St John's* College, Cambridge. New *Edition. Fcap. 8vo. 1s. 6d.*

LATIN PROSE LESSONS. By Professor Alfred J. CHURCH, M.A. 9th Edition. Fcap. 8vo. 2*s*. 6*d*.

TALES FOR LATIN PROSE COMPOSITION. Arranged with Notes and Vocabulary by G. H. WELLS, M.A., Assistant Master at Merchant Taylors' School. Fcap. 8vo. 2*s*.

EASY LATIN PASSAGES FOR UNSEEN TRANSLATION. By A. M. M. STEDMAN, M.A. 2nd Edition. Fcap. 8vo. 1*s*. 6*d*.

LATIN VOCABULARIES FOR REPETITION: arranged according to Subjects. By A. M. M. Stedman, M.A. 3rd Edition, revised. Fcap. 8vo. 1*s*. 6*d*.

ANALECTA GRAECA MINORA, with Introductory Sentences, English Notes, and a Dictionary. By the late Rev. P. FROST, M.A. New Edition. Fcap. 8vo. 2*s*.

VERGIL'S ÆNEID. Book I. Abridged from Conington's edition by Rev. J. G. SHEPPARD, D.C.L., with Vocabulary by W. F. R. SHILLETO, M.A. 1*s*. 6*d*.

CAESAR DE BELLO GALLICO. Books I. II. and III. With Notes by GEORGE LONG, M.A., and Vocabulary. 1*s*. 6*d*. each.

HORACE'S ODES. Book I. Notes by A. J. MACLEANE, M.A., and full Vocabulary. 1*s*. 6*d*.

GREEK TESTAMENT SELECTIONS. For the use of Schools. By A. M. M. STEDMAN, M.A. Second Edition, Revised. With Notes and a Vocabulary. Fcap. 8vo. 2*s*. 6*d*.

FACILIORA. An Elementary Latin Book on a New Principle. By the Rev. J. L. SEAGER, M.A. 2*s*. 6*d*.

A LATIN PRIMER. With Exercises. By Rev. A. C. CLAPIN, M.A., St John's Coll., Camb. Fcap. 8vo. 1*s*.

AUXILIA LATINA. By M. J. B. BADDELEY, M.A. Fcap. 8vo. In two Parts. 2*s*. each. Key to Part II. 2*s*. 6*d*.

LATIN PROSE FOR LONDON STUDENTS. By ARTHUR BAKER, M.A. Wide Fcap. 8vo. 2*s*.

PASSAGES FOR TRANSLATION INTO LATIN PROSE. Preceded by Essays on Political and Social Ideas, Range of Metaphorical Expression, Historical Development of Latin Prose Style in Antiquity, Cautions as to Orthography. By Professor H. NETTLESHIP, M.A. Cr. 8vo. 3*s*.

A KEY to the above (for Masters only). Crown 8vo. 4*s*. 6*d*

"The Introduction ought to be studied by every teacher of Latin." *Guardian.*

LATIN EXERCISES. Grammar Papers, and Hints for Junior Classes. By T. COLLINS, M.A., Head Master of the Latin School, Newport, Salop. 6th Edition. Fcap. 8vo. 2*s.* 6*d.*

EASY TRANSLATIONS from Nepos, Caesar, Cicero, &c. for retranslation into Latin. By T. COLLINS, M.A. 2*s.*

"UNSEEN PAPERS" in Latin Prose and Verse, with Examination Questions. By T. COLLINS, M.A. 5th Edition, enlarged. Fcap. 8vo. 2*s.* 6*d.*

"UNSEEN PAPERS" in Greek Prose and Verse, with Questions. By T. COLLINS, M.A. 3rd Edition. Fcap. 8vo. 3*s.*

ANALYTICAL LATIN EXERCISES. Part I. Accidence and Simple Sentences. 5th Edition. 1*s.* 6*d.* Part II. Composition and Complex Sentences. 4th Edition. 2*s.* 6*d.* By C. P. MASON, B.A., F.C.P.

LATIN EXAMINATION PAPERS. 2nd Edition. 2*s.* 6*d.* Key. 6*s.*

LATIN ELEGIAC VERSE, Easy Exercises in. By the Rev. J. PENROSE. New Edition. 12mo. 2*s.* Key. 3*s.* 6*d.*

SCALA GRAECA. A Series of Elementary Greek Exercises. By the Rev. J. W. DAVIS, M.A., and the late R. W. BADDELEY, M.A. 3rd Edition. Fcap. 8vo. 2*s.* 6*d.*

RUDIMENTS OF ATTIC CONSTRUCTION AND IDIOM. An Introduction to GREEK SYNTAX for Beginners who have acquired some knowledge of Latin. By the Rev. W. C. COMPTON, M.A., Asst. Mast. in Uppingham Sch. Cr. 8vo. 3*s.*

"Clear and concise."—*Athenæum.*

GREEK VERSE COMPOSITION. By GEORGE PRESTON, M.A. 5th Edit. Crown 8vo. 4*s.* 6*d.*

By the late Rev. P. Frost, M.A., St John's College, Cambridge.

LATIN PROSE COMPOSITION, Materials for. New Edition. Fcap. 8vo. 2*s.* Key. 4*s.*

LATIN VERSE BOOK. An Introductory Work on Hexameters and Pentameters. New Edition. Fcap. 8vo. 2*s.* Key. 5*s.*

GREEK PROSE COMPOSITION, Materials for. Constructed on the same plan as the "Materials for Latin Prose Composition." New Edition. Fcap. 8vo. 2*s.* 6*d.* Key. 5*s.*

FLORILEGIUM POETICUM. A Selection of Elegiac Extracts from Ovid and Tibullus. New Edition, greatly enlarged. With English Notes. Fcap. 8vo. 2*s.*

By Rev. F. St John Thackeray, late Assistant Master, Eton College.

ANTHOLOGIA LATINA. A Selection of Choice Latin Poetry, from Naevius to Boëthius, with Notes. 5th Edition. Neat cloth, red edges, 16mo. 4*s*. 6*d*.

ANTHOLOGIA GRAECA. A Selection of Choice Greek Poetry, with Notes. 4th Edition, revised. Neat cloth with red edges, 16mo. 4*s*. 6*d*.

EXTRACTS FOR TRANSLATION IN GREEK, LATIN, AND ENGLISH. By R. C. JEBB, Litt.D., LL.D., H. JACKSON, Litt.D., and W. E. CURREY, M.A. Crown 8vo. 4*s*. 6*d*.

Translations of these Pieces will be found in a Companion Volume by the same Authors entitled "Translations." Price 8*s*. See page 11.

Edited by Hubert A. Holden, LL.D., late Fellow of Trinity College.

FOLIORUM SILVULA. Part I. Being Passages for Translation into Latin Elegiac and Heroic Verse. 11th Edition. Post 8vo. 7*s*. 6*d*.

FOLIORUM SILVULA. Part II. Passages for Translation into Latin Lyric and Comic Iambic Verse. 4th Edition. 5*s*.

FOLIA SILVULAE, sive Eclogae Poetarum Anglicorum in Latinum et Graecum conversae quas disposuit H. A. HOLDEN. Volumen Alterum continens Fasciculos III. IV. 12*s*.

FOLIORUM CENTURIAE. Selections for Translation into Latin and Greek Prose, chiefly from the University and College Examination Papers. 10th Edition. Post 8vo. 8*s*.

A LATIN GRAMMAR. By the late T. H. KEY, M.A., F.R.S., Professor of Comparative Grammar in University College, and Head Master of the School. 6th Thousand, with corrections and additions. Post 8vo. 8*s*.

A SHORT LATIN GRAMMAR, for Schools. By the late T. H. KEY, M.A. 16th Edition. Post 8vo. 3*s*.

GREEK PARTICLES and their Combinations according to Attic usage. A short Treatise, by F. A. PALEY, M.A., LL.D. Sm. Cr. 8vo. 2*s*. 6*d*.

GREEK EXAMINATION PAPERS. 2*s*. 6*d*.

THE THEATRE OF THE GREEKS. 10th Edition. 5*s*.

KEIGHTLEY'S (T.) MYTHOLOGY OF ANCIENT GREECE AND ITALY. 4th Edition, revised by L. SCHMITZ, Ph.D., LL.D. With 12 Plates. 5*s*.

A GUIDE TO THE CHOICE OF CLASSICAL BOOKS. By J. B. MAYOR, M.A., Professor of Moral Philosophy at King's College, late Fellow and Tutor of St John's College, Cambridge. 3rd Edition, revised. Crown 8vo. 4*s*. 6*d*.

FOREIGN CLASSICS.

A carefully edited Series for use in Schools, with Introductions, English Notes, grammatical and explanatory, and renderings of difficult idiomatic expressions. Fcap. 8vo.

CHARLES XII. par VOLTAIRE. By L. DIREY. 7th Edition. 1*s*. 6*d*.

GERMAN BALLADS FROM UHLAND, GOETHE, AND SCHILLER. By C. L. BIELEFELD. 4th Edition. 1*s*. 6*d*.

AVENTURES DE TÉLÉMAQUE, par FÉNÉLON. By C. J. DELILLE. 4th Edition. 2*s*. 6*d*.

SELECT FABLES OF LA FONTAINE. By F. E. A. GASC. 18th Edition. 1*s*. 6*d*.

PICCIOLA, by X. B. SAINTINE. By DR DUBUC. 16th Thousand. 1*s*. 6*d*.

LAMARTINE'S LE TAILLEUR DE PIERRES DE SAINT-POINT. By J. BOÏELLE, B.A. (Univ. Gall.), Senior French Master at Dulwich College. 6th Thousand. Fcap. 8vo. 1*s*. 6*d*.

GOETHE'S HERMANN AND DOROTHEA. By E. BELL, M.A., and E. WÖLFEL. 1*s*. 6*d*.

SCHILLER'S WALLENSTEIN. Complete Text. By PROF. BUCHHEIM. 5th Edition. 5*s*. Or the LAGER and PICCOLOMINI, 2*s*. 6*d*. WALLENSTEIN'S TOD, 2*s*. 6*d*.

MAID OF ORLEANS; with English Notes by Dr W. WAGNER. 2nd Edition. 1*s*. 6*d*.

MARIA STUART. By V. KASTNER, Lecturer at Victoria University, Manchester. 2nd Edition. 1*s*. 6*d*.

FRENCH CLASS BOOKS.

FIRST FRENCH BOOK. By F. E. A. GASC. Fcap. 8vo. 106th Thousand. 1*s.*

SECOND FRENCH BOOK; being a sequel to the "First French Book." 52nd Thousand. Fcap. 8vo. 1*s.* 6*d.*

KEY TO FIRST AND SECOND FRENCH BOOKS. 3*s.* 6*d.*

FRENCH AND ENGLISH DICTIONARY, with upwards of Fifteen Thousand new words, senses, &c., hitherto unpublished. By F. E. A. GASC. 4th Edition enlarged, with Corrections and new Supplements. In 1 Vol. 8vo. cloth, 10*s.* 6*d.*

POCKET DICTIONARY of the French and English Languages. By F. E. A. GASC. 45th Thousand. 16mo. Cloth. 2*s.* 6*d.*

FRENCH GRAMMAR for Public Schools. By the Rev. A. C. CLAPIN, M.A., St John's College, Cambridge, and Bachelier-ès-lettres. Fcap. 8vo. 12th Edition. 2*s.* 6*d.* KEY, 3*s.* 6*d.*

FRENCH PRIMER. Elementary Grammar and Exercises for Junior Forms. By Rev. A. C. CLAPIN, M.A. Fcap. 8vo. 8th Edition. 1*s.*

PRIMER OF FRENCH PHILOLOGY, with Exercises for Public Schools. By Rev. A. C. CLAPIN. 4th Edition. Fcap. 8vo. 1*s.*

PASSAGES FOR TRANSLATION INTO FRENCH. Selected and arranged by the Rev. A. C. CLAPIN. 2*s.* 6*d.* KEY, 4*s.*

MANUAL OF FRENCH PROSODY. By A. GOSSET, M.A., late Fellow of New College, Oxford. Fcap. 8vo. 3*s.*

FRENCH EXAMINATION PAPERS. By A. M. M. STEDMAN, M.A. 4th Edition. 2*s.* 6*d.* KEY. 5*s.*

GERMAN CLASS BOOKS.

GERMAN CONVERSATION GRAMMAR. By J. SYDO 2nd Edition. 2*s.* 6d.

GERMAN SYNTAX. By J. SYDOW. 2nd Edition.